

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ
ในโรงเรียนชินรวิทย์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

พระศุภวัฒน์ สุภวฒโน (พัฒนโชติ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2569

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ
ในโรงเรียนชินรสุวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

พระศุภวัฒน์ สุภวตโน (พัฒนโชติ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

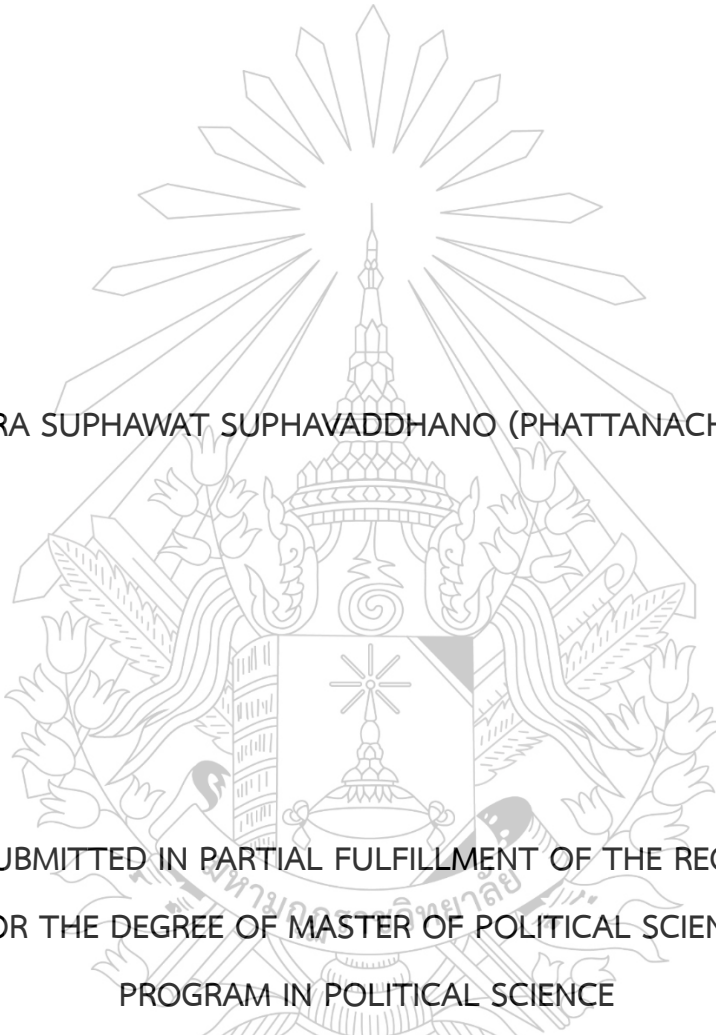
สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2569

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

THE PROMOTION OF YOUTH CITIZENSHIP ACCORDING TO BUDDHIST
PRINCIPLES AT CHINOROS WITTAYALAI SCHOOL, BANGKOK

PHRA SUPHAWAT SUPHAVADDHANO (PHATTANACHOT)

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
PROGRAM IN POLITICAL SCIENCE
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2026

COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียน
ชื่อนักศึกษา	ชินอรสทิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
ชื่อปริญญา	พระศุภวัฒน์ สุภวฒโน (พัฒนโชติ)
สาขาวิชา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีพุทธศักราช	สาขาวิชารัฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	2569
	พระมหาชินกร สัจจิตโต, ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

(พระมหาสุรไกร ชื่นพุทธิสิริ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(พระมหาชินกร สัจจิตโต, ดร.)

กรรมการ

(พระมหาอรุณ ปณญารุโณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง)

กรรมการ

(พระครูสังฆรักษ์ ยศวีร์ ปมุตโต, ดร.)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียน ชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
ชื่อนักศึกษา	พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ)
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	สาขาวิชารัฐศาสตร์
ปีพุทธศักราช	2569
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	พระมหาชินกร สุจิตโต, ดร.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชน และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนการวิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อมูลที่ได้ถูกวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์แบบสามเส้า เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า :

โรงเรียนมีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนอย่างเป็นระบบทั้งในระดับนโยบาย กิจกรรม และชีวิตประจำวัน พบว่า 1) เน้นการพัฒนาเยาวชนด้านวินัย ความรับผิดชอบ จิตสาธารณะ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงจริยธรรม 2) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย ใช้หลักพุทธธรรมประกอบด้วยการพัฒนามนุษย์ตามแนวทางพุทธศาสนา การสร้างพลเมืองภายในด้วยไตรสิกขา การสร้างสังคมที่ร่วมมือและมีสันติสุขตามสังคหวัตถุ 4 การพัฒนาจิตสำนึกแห่งมนุษยธรรมด้วยพรหมวิหาร 4 และการเชื่อมโยงหลักการพลเมืองเชิงพุทธกับสังคมยุคใหม่ ซึ่งทำให้เยาวชนสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมและจิตสำนึกพลเมือง 3) สำหรับแนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนควรกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวที่มีตัวชี้วัดคุณลักษณะพลเมืองชัดเจน พัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงคุณธรรม และออกแบบเส้นทางการพัฒนาทักษะพลเมืองตามช่วงวัย เพื่อให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธมีความต่อเนื่อง เป็นระบบ และสามารถประเมินผลได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การส่งเสริม, พลเมือง, เยาวชน, แนวพุทธ, โรงเรียนชินโรสวิทยาลัย

ABSTRACT

Thesis Topic	THE PROMOTION OF YOUTH CITIZENSHIP ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES AT CHINOROS WITTAYALAI SCHOOL, BANGKOK
Student's Name	PHRA SUPHAWAT SUPHAVADDHANO (PHATTANACHOT)
Degree Sought	Master of Political Science
Program	Program in Political Science
Anno Domini	2026
Advisor	Phramaha Chinnakorn Sucitto, Dr.

This thesis employed a qualitative research design. The objectives of the study were: 1) to examine the current conditions of promoting youth citizenship at Chinoros Wittayalai School, Bangkok; 2) to investigate the integration of Buddhist principles in promoting youth citizenship; and 3) to propose systematic and sustainable guidelines for enhancing youth citizenship according to Buddhist principles. Data were collected through in-depth interviews with 25 key informants, including school administrators, teachers, and upper secondary school students. The data were analyzed using content analysis and triangulation techniques to ensure credibility and validity.

The results of research were found that:

Chinoros Wittayalai School systematically promotes youth The school systematically promotes youth citizenship at the policy level, through school activities, and in daily life. The findings indicate that: 1) the school emphasizes the development of students' discipline, responsibility, public-mindedness, and ethical reasoning skills; 2) the promotion of youth citizenship at Chinoros Wittayalai School integrates Buddhist principles, including holistic human development, the cultivation of inner citizenship through moral, mental, and intellectual training, the creation of a cooperative and peaceful society guided by social harmony principles, the development of humanitarian awareness, and the application of citizenship principles to contemporary society, enabling students to act as virtuous and responsible citizens; and 3) for sustainable development, it is recommended to establish long-term strategies with clear civic competency indicators, strengthen teachers' capacity in moral-based teaching, and design age-appropriate pathways for

developing civic skills to ensure that the promotion of citizenship is continuous, systematic, and effectively measurable.

Keywords: Promotion, Citizenship, Youth, Buddhist Approach, Chinorot Wittayalai School

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียน ชีโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถ ความอนุเคราะห์ และการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณและแสดงความสำนึกในพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และคณาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการ ตลอดจนแนะแนวทางการศึกษาค้นคว้า อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาชินกร สุจิตฺโต (ทองดี), ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการอย่างละเอียดรอบคอบ และเปี่ยมด้วยความเมตตาตลอดกระบวนการทำวิจัย อีกทั้งยังให้ความช่วยเหลือในการเติมเต็มส่วนที่ขาดและคอยให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

กราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณหลวงพ่อ พระเทพวชิรปัญญาภาส พระครูชินโนวาท ชำรง และรองศาสตราจารย์ ดร.สายฤดี วรกิจโกศาทร ให้การอุปถัมภ์ทุนการศึกษาและให้การสนับสนุนส่งเสริมในด้านต่าง ๆ อย่างดียิ่ง แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด มิเพียงแต่ให้ความสนับสนุนในทางวิชาการและการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเปี่ยมด้วยความเมตตาธรรมที่เป็นดั่งประทีปส่องทาง ให้คำแนะนำ นับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญหลักที่ช่วยผลักดัน และขับเคลื่อนให้กระบวนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ก้าวข้ามอุปสรรค จนประสบความสำเร็จลุล่วง สมดังเจตนารมณ์ทุกประการ

ขออนุโมทนาบุญ/ขอบคุณ ท่านผู้อำนวยการ เสริม วันภักดี คณะครู และนักเรียน โรงเรียนชีโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก และให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครูอาจารย์ ตลอดจนทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ในที่นี้ ที่ได้มีส่วนช่วยส่งเสริมและเป็นที่กำลังใจให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีทุกประการ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา และผู้ที่สนใจในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคตต่อไป

พระศุภวัฒน์ สุภาวฑฺฒโน (พัฒนโชติ)

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	จ
ABSTRACT.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองของ (Derek Heater Citizenship Concept)	9
2.2 แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ (Buddhist Citizenship Concept).....	18
2.3 แนวคิดกระบวนการส่งเสริมศึกษาพุทธศาสนาเพื่อความเป็นพลเมืองของ เยาวชน.....	27
2.4 แนวคิดการบูรณาการพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในเยาวชน.....	30
2.5 บริบทของโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย	35
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย	55
ความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ	56
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
3.1 วิธีและขั้นตอนในการวิจัย.....	57
3.2 ระเบียบวิธีการวิจัย	58
3.3 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	59

3.4 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	60
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	61
3.6 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	61
3.7 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล	65
3.9 การนำเสนอผลการวิจัย	67
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68
4.1 ผลการวิเคราะห์สามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation)	68
4.2 ผลการวิเคราะห์สามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation).....	70
4.3 ผลวิเคราะห์สามเส้าด้านวิธีการ (Methodology Triangulation)	71
4.4 ผลวิเคราะห์สามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation)	72
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....	99
5.1 สรุปผล	99
5.2 อภิปรายผล.....	102
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	114
บรรณานุกรม	116
ภาคผนวก.....	121
ภาคผนวก ก รายนามผู้ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	122
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือเพื่อ การวิจัย	124
ภาคผนวก ค ประมวลผล ค่า CVI.....	130
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย	146
ภาคผนวก จ เครื่องมือเพื่อการวิจัย.....	162
ภาคผนวก ฉ รายชื่อบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์.....	167
ภาคผนวก ช ภาพการสัมภาษณ์ และหนังสือยินยอมPDPA.....	169
ภาคผนวก ซ ภาพการสัมภาษณ์	181
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	190

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1 แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามกลุ่ม	73
ตารางที่ 4.2 แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ	73
ตารางที่ 4.3 แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามช่วงอายุ	73
ตารางที่ 4.4 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ โรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร	78
ตารางที่ 4.5 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 3 การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของ เยาวชนตามแนวพุทธในเชิงระบบโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร	86
ตารางที่ 4.6 สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคต	94

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองของ Citizenship Concept.....	17
ภาพที่ 2.2 แนวคิดความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ.....	26
ภาพที่ 2.3 ทฤษฎีกระบวนการส่งเสริมศึกษาพุทธศาสนา	30
ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	56
ภาพที่ 4.1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย.....	98

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ในปัจจุบัน โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อนในหลายมิติ เช่น ด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนา อย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) เทคโนโลยีเหล่านี้ได้สร้างผลกระทบต่อวิถี ชีวิตของผู้คนอย่างสิ้นเชิงและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม และแม้ว่าจะทำให้เกิดโอกาสใหม่ ๆ แต่ก็ยังมาพร้อมกับความท้าทายทางจริยธรรมและการขาดจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม ใน ประเทศไทย เยาวชนถือเป็น “ทุนมนุษย์” ที่มีความสำคัญสูงสุดในการพัฒนาประเทศ แต่การ เปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคดิจิทัลนี้กลับนำไปสู่ปัญหาการขาดจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อ ส่วนรวม และการเพิ่มพูนความสำคัญกับความสำเร็จส่วนตัวมากกว่าความดีส่วนรวม ตามรายงานของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2566) พบว่าเยาวชนจำนวนมากขาดจิตสำนึกในการทำ หน้าที่พลเมืองของตนเอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในสังคม การขาดทักษะการคิดเชิง จริยธรรมและการมีจิตสาธารณะ (Ethical Reasoning และ Public Mind) ทำให้เยาวชนไม่สามารถ ทำหน้าที่ของพลเมืองที่ดีในสังคมได้ ในแง่ของการศึกษาผลกระทบจากการขาดจิตสำนึกเชิงคุณธรรม นี้ ผลลัพธ์จากการศึกษาโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2567) รายงานว่าเยาวชนไทยเพียงร้อยละ 35 เข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองและร้อยละ 40 เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม สาธารณะ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนยังขาดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการตัดสินใจที่ดี ซึ่งจำเป็นต่อ การพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม

การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีในเยาวชนต้องมองทั้งในแง่ของการศึกษา และสังคม โดย Heater (2004) และ Hoskins & Kerr (2012) ได้กล่าวถึงการเป็นพลเมืองที่ดีในแง่ ของการเข้าใจสิทธิหน้าที่ และมีจิตสาธารณะ ซึ่งหมายความว่าเยาวชนไม่เพียงแต่ต้องรู้จักการปฏิบัติ ตามกฎหมายหรือใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ยังต้องมีความสามารถในการตัดสินใจในเรื่องของความดีความชั่ว รู้จักแยกแยะ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทย การศึกษาโดยส่วน ใหญ่เน้นการเรียนรู้ทางทฤษฎีและการเตรียมความรู้ให้เยาวชนมีความเชี่ยวชาญในวิชาการต่าง ๆ โดย ไม่ค่อยเน้นการพัฒนา “จิตสำนึกเชิงคุณธรรม” ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดี ในสังคม แนวทางการศึกษาในปัจจุบันจึงยังขาดการพัฒนาทักษะการคิดเชิงจริยธรรม (Ethical Reasoning) ที่จะช่วยเสริมสร้างการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบและสอดคล้องกับหลักการของ

พลเมืองที่ดี ในขณะเดียวกัน หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ตามหลักพุทธศาสนา ได้เสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีจากภายใน โดยการฝึกฝนตนเองในด้านศีล สมาธิ และปัญญา การฝึกศีลช่วยให้เกิดความรับผิดชอบต่อในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการไม่เบียดเบียน ในขณะที่สมาธิช่วยพัฒนาให้เยาวชนมีสติ รู้เท่าทันอารมณ์ และการปัญญาช่วยให้เยาวชนสามารถแยกแยะความดีความชั่วได้อย่างมีเหตุผลและมีมโนธรรมที่ดี

การขาดจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อและการขาดการมีส่วนร่วมของเยาวชนในสังคม ทำให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ความเฉื่อยชาในการทำหน้าที่พลเมือง ความเห็นแก่ตัว และการขาดการสร้างสรรค์สิ่งดีให้กับสังคม ดังนั้นการส่งเสริมเยาวชนให้มีจิตสำนึกในการทำหน้าที่พลเมืองที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญและเร่งด่วน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ที่มีจิตสำนึกสูง มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่ซับซ้อนในยุคดิจิทัลนี้ ในแง่ของการศึกษา พุทธศาสนา หลักไตรสิกขา เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทางจิตใจและการมีคุณธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเสริมสร้าง ศีล (Moral Development) ให้เยาวชนมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การพัฒนา สมาธิ (Mental Development) ทำให้เยาวชนสามารถควบคุมอารมณ์และมีสติในการตัดสินใจที่ดี และ ปัญญา (Intellectual Development) ช่วยให้พวกเขาสามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและแยกแยะความดีจากความชั่วได้อย่างชัดเจน ซึ่งการสร้างพลเมืองที่ดีตามแนวทางพุทธศาสนาไม่เพียงแต่ส่งผลให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม แต่ยังช่วยให้สังคมมีความร่วมมือและสันติสุข (สังคหวัตถุ 4) และการส่งเสริมจิตสำนึกแห่งมนุษยธรรมตามหลัก พรหมวิหาร 4 ยังช่วยให้เยาวชนมีความเมตตาและการเคารพผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของพลเมืองที่ดีในสังคม

โรงเรียนชินรวิทย์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร เป็นตัวอย่างสำคัญของสถานศึกษาที่มีการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับการพัฒนาคุณลักษณะของเยาวชนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนแห่งนี้มีปรัชญาการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็น “คนดี มีคุณธรรม และรับผิดชอบต่อสังคม” โดยใช้หลักธรรมเป็นกรอบในการจัดกิจกรรม เช่น การสวดมนต์ประจำวัน การบวชเนกขัมมะ การอบรมคุณธรรมจริยธรรม และการจัดกิจกรรมจิตอาสาในชุมชน (Nasawaeng, B.,2021) นอกจากนี้โรงเรียนยังมีโครงการ “วันพุธสีขาว” ที่เน้นให้เยาวชนแต่งกายเรียบร้อยและประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลธรรมในชีวิตประจำวันซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของโรงเรียนในการสร้างพลเมืองที่ดีตามแนวทางพุทธศาสนา (Charoenlak et al., 2023)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาภายในโรงเรียนชินรวิทย์วิทยาลัย พบว่าการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวยังคงประสบปัญหาหลายประการ (Sankham et al., 2021) นอกจากนี้ กิจกรรมบางส่วนยังคงอยู่ในรูปแบบของ “การรับฟัง” มากกว่า “การลงมือปฏิบัติ” ส่งผลให้เยาวชนจำนวนหนึ่งเข้าใจหลักธรรมเพียงในเชิงทฤษฎี แต่ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาที่กล่าวมา

ข้างต้นสะท้อนถึงความจำเป็นในการศึกษารูปแบบและกระบวนการ “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ” อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถออกแบบแนวทางการพัฒนาที่มีความยั่งยืนมากขึ้น การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาทั้งในเชิงสภาพปัจจุบัน (Current Situation) ปัจจัยที่เอื้อต่อหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน (Influencing Factors) และแนวทางพัฒนาที่เหมาะสม (Development Guidelines) โดยใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีการศึกษาพุทธศาสนาและทฤษฎีการศึกษาพลเมืองมาผสมผสานกัน เพื่อให้เกิด “โมเดลการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธ” ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษาไทย ในเชิงทฤษฎี การศึกษานี้มีความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงระหว่าง “จิตสำนึกทางศีลธรรม” และ “พฤติกรรมพลเมือง” ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่องค์การยูเนสโก (UNESCO, 2023) ให้ความสำคัญ โดยเฉพาะการสร้าง “คนดีที่มีปัญญาและรับผิดชอบต่อสังคม” ขณะเดียวกัน ในเชิงปฏิบัติ ผลการศึกษาจะช่วยให้โรงเรียนชินวรสถิตวิทยาลัยสามารถนำไปปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพุทธศาสนาให้เกิดผลลัพธ์เชิงคุณธรรมและจิตสำนึกที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังสามารถเป็นต้นแบบให้สถานศึกษาอื่น ๆ ในประเทศไทยนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพตามแนวทางพุทธศาสนา ซึ่งการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธจึงไม่เพียงแต่เป็นการพัฒนาคุณธรรมส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็น “การสร้างทุนทางสังคม (Social Capital)” ที่ช่วยเสริมสร้างสังคมให้มีความสามัคคี มีความเข้าใจ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต, 2541) ที่เน้นว่าการพัฒนายั่งยืนต้องเริ่มจากการพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพทั้งด้านศีลธรรม ปัญญา และสังคม เพื่อให้คนสามารถดำรงตนอย่างดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเติมเต็มช่องว่างของระบบการศึกษาไทย โดยมุ่งเน้นการสร้างเยาวชนที่มีคุณธรรม มีสติปัญญา และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองที่ดีตามแนวทางพุทธศาสนาได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการศึกษา “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินวรสถิตวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร” เพื่อทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงกระบวนการ แนวทาง และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเยาวชนให้มีจิตสำนึกพลเมืองตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา การศึกษาครั้งนี้จะเสนอ แนวทางที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรม สำหรับการพัฒนาเยาวชนในสังคมไทยให้เติบโตเป็น “พลเมืองเชิงพุทธ” ที่มีทั้งความรู้ ความดี และความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริง แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้เยาวชนสามารถนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและในบทบาทพลเมืองของตนได้อย่างยั่งยืนและสมบูรณ์เป็นลำดับไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 ต้องการทราบสภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัย กรุงเทพมหานครนั้นเป็นอย่างไร

1.2.2 ต้องการทราบผลการวิเคราะห์การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัย กรุงเทพมหานคร คืออะไร

1.2.3 ต้องการทราบแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัยควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัย กรุงเทพมหานคร

1.3.2 เพื่อวิเคราะห์การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัย กรุงเทพมหานคร

1.3.3 เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัย กรุงเทพมหานคร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัย กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษากระบวนการและแนวทางการบูรณาการหลักพุทธศาสนาเข้ากับการจัดการศึกษาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีตามแนวทางพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วย คุณธรรมจิตสาธารณะ ความรับผิดชอบ และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกของสังคม

เนื้อหาการศึกษาครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) สภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมพุทธศาสนา และกิจกรรมจิตอาสาที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน 2) วิเคราะห์การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัย กรุงเทพมหานคร 3) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมและจิตสำนึกสาธารณะ หลักพุทธศาสนา และการพัฒนาความเป็นพลเมืองพุทธที่ดี โดยมุ่งพัฒนาคุณธรรมและจิตสำนึกพลเมืองในเยาวชนผ่านการบูรณาการ

1) การพัฒนานุชนูตามแนวทางพุทธศาสนา ฐานของพลเมืองเชิงคุณธรรม 2) การสร้างกระบวนการสร้างพลเมืองภายใน (ไตรสิกขา) 3) การสร้างสังคมที่มีความร่วมมือและสันติสุข (สังคหวัตถุ 4) 4) การพัฒนาให้เยาวชนมีจิตสำนึกแห่งมนุษยธรรม (พรหมวิหาร 4) 5) การเชื่อมโยงหลักการพลเมืองเชิงพุทธกับการพัฒนาสังคมยุคใหม่เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

1.4.2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

แนวคิดกระบวนการส่งเสริมศึกษาพุทธศาสนาความเป็นพลเมืองของเยาวชน (Process of Promoting Youth Citizenship)

- 1) การศึกษาทางจิตใจ (Mental Development)
 - 2) การพัฒนาคุณธรรม (Moral Development)
 - 3) การพัฒนาปัญญา (Intellectual Development)
 - 4) การพัฒนาเพื่อความสุขและความหลุดพ้น (Spiritual Development)
 - 5) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)
- (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, 2558)

ความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ

- 1) การพัฒนานุชนูตามแนวทางพุทธศาสนา ฐานของพลเมืองเชิงคุณธรรม
 - 2) การสร้างกระบวนการสร้างพลเมืองภายใน (ไตรสิกขา)
 - 3) การสร้างสังคมที่มีความร่วมมือและสันติสุข (สังคหวัตถุ 4)
 - 4) การพัฒนาให้เยาวชนมีจิตสำนึกแห่งมนุษยธรรม (พรหมวิหาร 4)
 - 5) การเชื่อมโยงหลักการพลเมืองเชิงพุทธกับการพัฒนาสังคมยุคใหม่
- (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต)

1.4.3 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงและมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองและการบูรณาการหลักพุทธศาสนาในการพัฒนาเยาวชน โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 3 กลุ่มหลัก รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา (ระดับอำนวยการ) จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หรือหัวหน้าฝ่ายที่รับผิดชอบด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมพุทธศาสนา มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษา

2) ครูผู้สอนและครูแนะแนว (ระดับวิชาการ) จำนวน 12 คน เป็นครูในรายวิชาสังคมศึกษา หน้าที่พลเมือง หรือผู้รับผิดชอบกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม มีประสบการณ์สอนในระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายไม่น้อยกว่า 3 ปี เคยเข้าร่วมโครงการหรืออบรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมและการบูรณาการหลักพุทธศาสนาในโรงเรียน

3) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ระดับผู้รับการศึกษา) จำนวน 10 คน เป็นนักเรียน ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมพุทธศาสนาและกิจกรรมจิตอาสาในโรงเรียน สามารถสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับ ประสบการณ์และผลลัพธ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมและจิตสำนึกพลเมือง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบ คำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นและเล่าประสบการณ์ได้อย่างอิสระ โดยประเด็นคำถามหลักประกอบด้วย สภาพการส่งเสริม ความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย, วิเคราะห์การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนาตามกรอบแนวคิด แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกพลเมืองที่มีคุณธรรม

1.4.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาเรื่อง“การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียน ชิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

1.4.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัย“การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชิโนรส วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่วันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2568 ถึงวันที่ 10 มีนาคม 2569 เป็นระยะเวลา 76 วัน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาตัวบุคคลและจิตใจการศึกษาทางจิตใจ (Mental Development) หมายถึง การฝึกฝนจิตใจให้สามารถควบคุมอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม โดยอาศัยหลัก สมาธิ และ สติ ใน พุทธศาสนา เพื่อให้เยาวชนคิดและตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและสงบ

การพัฒนาคุณธรรม (Moral Development) หมายถึง การปลูกฝังและฝึกฝนคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความเคารพผู้อื่น ผ่านหลัก ศีล และ เบญจ ธรรม เพื่อสร้างรากฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ

การพัฒนาปัญญา (Intellectual Development) หมายถึง การเสริมสร้างทักษะการคิด วิเคราะห์ การตัดสินใจเชิงวิพากษ์ และการแยกแยะความถูกต้องและผิดพลาด โดยเชื่อมโยงกับหลัก ปัญญา ในพุทธศาสนา

การพัฒนาเพื่อความสุขและความหลุดพ้น (Spiritual Development) หมายถึง การฝึก จิตใจให้เกิดความสุขจากภายในและสามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ ผ่านสมาธิและปัญญา เพื่อสร้าง ความสงบและการตัดสินใจที่ถูกต้องในชีวิต

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่เน้น การลงมือทำจริง ผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสังคมและชุมชน เสริมสร้าง จิตสำนึกพลเมือง และ จิต สาธารณะ โดยประยุกต์หลัก สังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความร่วมมือ

การพัฒนามนุษย์ตามแนวทางพุทธศาสนา (ฐานของพลเมืองเชิงคุณธรรม) หมายถึง การ ฝึกเยาวชนให้มีคุณธรรมและจิตสำนึกพลเมืองที่ดี ผ่าน ศิล สมาธิ ปัญญา เป็นเครื่องมือในการสร้าง ความรับผิดชอบและจิตสำนึกเชิงคุณธรรม

การสร้างพลเมืองภายใน (ไตรสิกขา) หมายถึง การฝึกตนเองด้าน ศิล คุณธรรม สมาธิ และ ปัญญา เพื่อสร้างความเข้าใจบทบาทตนในฐานะพลเมืองที่ดี และสามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

การสร้างสังคมที่มีความร่วมมือและสันติสุข (สังคหวัตถุ 4) หมายถึง การสร้างสังคมที่มี ความร่วมมือและความเข้าใจซึ่งกันและกัน ผ่านหลัก สังคหวัตถุ 4 ได้แก่ การเสียสละ การสนับสนุน การประสานงาน และการเคารพผู้อื่น เพื่อสร้างสังคมที่สงบสุขและร่วมมือกันได้จริง

การพัฒนาให้เยาวชนมีจิตสำนึกแห่งมนุษยธรรม (พรหมวิหาร 4) หมายถึง การฝึกให้ เยาวชนมี เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เพื่อเคารพและปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเมตตาและความ รับผิดชอบต่อส่วนรวม

การพัฒนาให้เยาวชนมีจิตสำนึกแห่งมนุษยธรรม (พรหมวิหาร4) หมายถึง การฝึกฝน เยาวชนให้มีจิตสำนึกแห่งมนุษยธรรมและความเมตตา โดยใช้หลัก พรหมวิหาร 4 เพื่อให้เยาวชนรู้จัก เคารพและปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเมตตาและกรุณา

สังคหวัตถุ 4

ทาน หมายถึง การให้ การเสียสละ และการแบ่งปันสิ่งของหรือความรู้เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยลดความเห็นแก่ตัว และส่งเสริมความเอื้ออาทร

ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะ อ่อนหวาน สุภาพ จริงใจ และเป็นประโยชน์ ต่อผู้ฟัง ส่งเสริมความเข้าใจและความร่วมมือ

อตถจริยา หมายถึง การประพฤติตนเพื่อประโยชน์ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยแรงกายหรือเวลา ส่งเสริมความร่วมมือและการสร้างสังคมที่ดี

สมานัตตตา หมายถึง การวางตัวดี เสมอต้นเสมอปลาย และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อผู้อื่น ส่งเสริมความยุติธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และความร่วมมือ

ไตรสิกขา

ศีล หมายถึง การฝึกอบรมความประพฤติ ควบคุมกายและวาจาให้เรียบร้อย ไม่สร้างความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การรักษาศีล 5

สมาธิ หมายถึง การฝึกจิตใจให้สงบ ตั้งมั่น และจดจ่อ มีสติควบคุมอารมณ์ เพื่อเตรียมพร้อมใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง

ปัญญา หมายถึง การฝึกปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในโลกและชีวิตตามความเป็นจริง รู้เท่าทันและสามารถแก้ไขปัญหาวีชีวิตได้อย่างถูกต้อง

พรหมวิหาร 4

เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้ผู้อื่นมีความสุข

กรุณา หมายถึง ความสงสาร ปรารถนาจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์

มุทิตา หมายถึง ความพลอยยินดี เมื่อผู้อื่นได้ดี มีความสุข หรือประสบความสำเร็จ

อุเบกขา หมายถึง การรู้จักวางใจเป็นกลาง รักษาความเที่ยงธรรม ไม่เอนเอียงความชอบ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินรอสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

1.6.2 ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์การความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินรอสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

1.6.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะแนวทางความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินรอสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

1.6.4 สามารถนำผลการวิจัยนี้มาเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินรอสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนชินวรส วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดและทฤษฎี โดยมีผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็น แนวทางเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และตั้งคำถามเพื่อการวิจัย ดังนั้นแนวคิดและทฤษฎีที่จะนำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ มีดังนี้

- 2.1 แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองของ Derek Heater Citizenship Concept
- 2.2 แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ Buddhist Citizenship Concept
- 2.3 แนวคิดกระบวนการส่งเสริมศึกษาพุทธศาสนาเพื่อความเป็นพลเมืองของเยาวชน
- 2.4 แนวคิดการบูรณาการพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในเยาวชน
- 2.5 บริบทของโรงเรียนชินวรสวิทยาลัย
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองของ (Derek Heater Citizenship Concept)

ความเป็นพลเมือง (Citizenship) เป็นคำที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งการ ประสบความสำเร็จในระบอบประชาธิปไตยไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีรัฐธรรมนูญที่ดีเท่านั้น แต่ยังต้องมี ประชาชนที่เป็น “พลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตยด้วย (วรารักษ์ สามโกเศศ, 2554) กล่าวคือ การมีสมาชิกในสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่น และเคารพความ แตกต่าง รวมทั้งการเคารพกติกาของสังคม ในหลายประเทศ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศ เยอรมนี ได้จัดให้มีการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ซึ่งประสบความสำเร็จใน การสร้างพลเมืองที่มีคุณสมบัติตามหลักการประชาธิปไตยและกลายเป็นต้นแบบให้กับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ปัจจุบัน การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ ความเป็นพลเมืองเป็นสภาวะของการเป็นสมาชิกของสังคมที่มีสิทธิ และความรับผิดชอบต่อตามกฎหมาย ซึ่งเป็นเรื่องของสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการ

เมืองในชีวิตของชุมชน โดยในทางกฎหมาย ความเป็นพลเมืองยังเป็นการเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ อีกทั้งพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยต้องมีคุณสมบัติเฉพาะเพื่อที่จะนำประเทศไปสู่สันติสุข ด้วยวิถีประชาธิปไตย ซึ่งรวมถึงการมีอิสรภาพ การพึ่งพาตัวเองได้ การเคารพสิทธิผู้อื่น และการมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การเคารพกติกาบ้านเมือง และการไม่ใช้ความรุนแรง การมีจิตสาธารณะ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

การที่ประเทศไทยจะพัฒนาประชาธิปไตยให้ก้าวหน้าไปได้ดีนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย รวมทั้งการที่ประชาชนมีความเป็นพลเมืองสูง ด้วยเหตุนี้จึงสำคัญที่ประชาชนจะต้องมีการศึกษาและพัฒนาความเป็นพลเมืองเพื่อช่วยส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยจึงได้มีการพัฒนากระบวนการประชาธิปไตยมาร่วม 80 ปีแล้ว แต่ยังคงมีปัญหาการถอยกลับไปสู่ยุคที่ขาดความเป็นประชาธิปไตย ด้วยเหตุผลหลายประการ อย่างไรก็ตาม หากประชาธิปไตยในประเทศไทยมีความเป็นพลเมืองในแนวคิดที่ถูกต้องและมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองที่ดี แนวทางนี้จะช่วยให้กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นและไปสู่สันติสุขที่แท้จริง

ที่ผ่านมา ยังไม่ปรากฏชัดเจนถึงการศึกษาว่าสังคมไทยในปัจจุบันมีระดับความเป็นพลเมืองมากน้อยเพียงใด แม้จะมีการกล่าวถึงว่าหากประชาชนไทยมีจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองมากขึ้น ประเทศไทยจะสามารถเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและมีสันติสุขได้ สถาบันพระปกเกล้าซึ่งเป็นสถาบันวิชาการที่มีภารกิจสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย จึงเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดความเป็นพลเมือง และการนำไปใช้ประเมินสถานการณ์จริง โดยมุ่งหวังว่าเมื่อทราบสถานการณ์การเป็นพลเมืองของประชาชนชาวไทยแล้ว จะสามารถนำไปสู่การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองได้ด้วยกระบวนการศึกษา ความเป็นพลเมือง (Civic Education) ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ถวิลวดี บุรีกุล, 2555)

2.1.1 ความหมายเชิงรากฐานของความเป็นพลเมือง

แนวคิดเรื่อง “ความเป็นพลเมือง” (Citizenship) เป็นแนวคิดทางสังคมและการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและสังคมที่มีคุณธรรม โดยมีจุดเริ่มต้นจากแนวคิดเรื่อง สิทธิ, หน้าที่, และ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับรัฐ ซึ่งได้รับการกล่าวถึงตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ เช่น อริสโตเติล (Aristotle) ที่มองว่าพลเมืองคือ “ผู้ที่มีส่วนร่วมในการปกครองและการถูกปกครอง”

Heater (2004, หน้า 17 อ้างถึงใน ถวิลวดี บุรีกุล สถาบันพระปกเกล้า, 2555, หน้า 4) กล่าวว่า พลเมืองมิได้หมายถึงเพียงผู้ที่อาศัยอยู่ในรัฐเท่านั้น แต่หมายถึงบุคคลที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การสังคม และการส่งเสริมส่วนรวมอย่างมีจิตสำนึก นัยยะสำคัญของถ้อยคำ “การปกครอง และการถูกปกครอง” คือการตอกย้ำบทบาทสองสถานะของพลเมืองในเวลาเดียวกัน ในฐานะ “ผู้มีสิทธิร่วมกำหนดทิศทางสาธารณะ” และในฐานะ “ผู้ยอมรับกติกาและผลของการตัดสินใจร่วม” อันเป็นสาระของสัญญาประชาคม แนวคิดนี้ทำให้ “ความเป็นพลเมือง” ไม่ใช่คำเรียกสถานะทางทะเบียนราษฎร แต่คือ “วิถีแห่งการอยู่ร่วมกัน” ที่ต้องอาศัย คุณธรรมภายใน (เช่น ความยุติธรรม เมตตา ความรับผิดชอบ) ควบคู่กับ สมรรถนะภายนอก (เช่น ความรู้ทางพลเมืองและทักษะการมีส่วนร่วม) ในสังคมสมัยใหม่

ความหมายของความเป็นพลเมืองจึงขยายครอบคลุมตั้งแต่ระดับ ครอบครัว, ชุมชน, ท้องถิ่น, จนถึง ชาติและโลก โดยยังเน้น “ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นแก่น ซึ่งเป็นแนวทางในการสร้างพลเมืองที่มีคุณธรรมและสามารถรับผิดชอบต่อสังคม การมีจิตสำนึกพลเมืองที่ดีต้องอาศัยทั้งการฝึกฝนภายในจิตใจและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ภายนอก

ในบริบทของโรงเรียน โรงเรียนทำหน้าที่เป็น “จุลภาค” ของสังคมประชาธิปไตย ที่ผู้เรียนได้ฝึกฝนตนเองให้เป็นพลเมืองที่ดีผ่านกิจกรรมต่าง ๆ กติกาชั้นเรียน และกิจกรรมส่วนรวม ซึ่งช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและทักษะการมีส่วนร่วมในสังคม การเรียนรู้ในโรงเรียนจึงเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกพลเมือง (Citizenship Awareness) และ การพัฒนาคุณธรรม ที่สอดคล้องกับหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา ในพุทธศาสนา โดยการฝึกฝนเหล่านี้จะช่วยให้เยาวชนมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสังคม

การเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดพุทธศาสนา นั้นหลักการพัฒนาความเป็นพลเมืองในกรอบพุทธศาสนานั้นจะใช้ ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ในการฝึกฝนเยาวชนให้เข้าใจถึงความรับผิดชอบต่อตนในฐานะพลเมืองที่ดี โดยการฝึก ศีล ช่วยให้มีความรับผิดชอบและไม่เบียดเบียนผู้อื่น สมาธิ ช่วยเสริมสร้างการควบคุมอารมณ์และการรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง ขณะที่ ปัญญา ช่วยให้เยาวชนสามารถแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดีได้ และสามารถตัดสินใจที่มีเหตุผลในการทำหน้าที่พลเมือง

คำจำกัดความของคำว่า "ความเป็นพลเมือง"

คำว่า "พลเมือง" มาจากภาษาละตินว่า *cives* ซึ่งเคยใช้ในยุคโบราณ โดยมีความเกี่ยวข้องกับระบบประชาธิปไตยในกรีกและโรมัน ต่อมาในยุคกลางคำนี้ไม่ได้นำมาใช้ แต่กลับมาใช้ใหม่ในช่วงของ

การปฏิวัติในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศสในปลายศตวรรษที่ 18 เพื่อเป็นการส่งเสริมแนวคิดของการปกครองแบบประชาธิปไตย

การเป็นพลเมืองมีหลายมิติ ซึ่งในการที่จะเป็นพลเมืองได้จะต้องมีองค์ประกอบสำคัญดังต่อไปนี้ (Abowitz & Harnish, 2006)

1. มีเอกลักษณ์ที่มาจากความเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง การเป็นพลเมืองเริ่มต้นจากการมีสถานะสมาชิกในสังคมที่มีระบบการปกครองและการแบ่งปันสิทธิหน้าที่ร่วมกัน
2. ยึดถือค่านิยมเฉพาะและอุดมคติ พลเมืองที่ดีต้องยึดถือค่านิยมและอุดมคติที่สังคมกำหนด เช่น ความยุติธรรม เสรีภาพ และความเสมอภาค
3. มีสิทธิและหน้าที่ พลเมืองมีสิทธิในเสรีภาพและการปกป้องสิทธิของตนเอง ขณะเดียวกันก็มีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของสังคม
4. มีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสังคมและการแสดงออกในการเลือกตั้งหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง
5. มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง พลเมืองที่ดีต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการปกครองและสิทธิหน้าที่ของตน

การเป็นพลเมืองนั้นไม่ได้เป็นแค่บทบาทในการใช้สิทธิและเสรีภาพเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการปฏิบัติตาม จริยธรรมแบบพลเมือง (Civic Virtue) ซึ่งเป็นการทำหน้าที่เพื่อบรรลุถึง อุดมคติของการพลเมือง (Civic Ideal) ที่สะท้อนถึงการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมที่ดีและมีความยุติธรรม

เนื้อหาของ จริยธรรมแบบพลเมือง ขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมและอุดมคติของแต่ละประเทศ ยึดถือ ตัวอย่างเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา อุดมคติของการเป็นพลเมืองที่ประกาศไว้ใน Declaration of Independence (1776) คือ “การมีชีวิตที่มีเสรีภาพและมีสิทธิในการตามหาความสุขของตนเอง” ขณะที่ในประเทศฝรั่งเศส Declaration of the Rights of Man and the Citizen (1789) ประกาศว่า “อุดมคติของการเป็นพลเมืองเกี่ยวข้องกับเสรีภาพ หลักทรัพย์ ความปลอดภัย และหน้าที่ในการต่อต้านการกดขี่” ซึ่งอุดมคติของการพลเมืองในทั้งสองประเทศสะท้อนถึงการสร้างสังคมที่เสรีและเป็นธรรม ด้วยเหตุนี้ พลเมืองในแต่ละประเทศจึงพัฒนาจริยธรรมแบบพลเมืองที่แตกต่างกันตามบริบททางการเมืองและสังคมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยที่พลเมืองต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรมเพื่อรักษาอุดมคติของประชาธิปไตยนั้นให้ยั่งยืน

จากการศึกษาพบว่า แนวคิดเรื่อง “ความเป็นพลเมือง” (Citizenship) เป็นแนวคิดทางสังคมและการเมืองที่สำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและสังคมที่มีคุณธรรม จุดเริ่มต้นมาจากความเข้าใจเรื่อง สิทธิ หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับรัฐ ซึ่งได้รับการกล่าวถึงตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ เช่น อริสโตเติล (Aristotle) มองว่าพลเมืองคือ “ผู้ที่มีส่วนร่วมในการปกครองและการถูกปกครอง”

การศึกษายังพบว่า การพัฒนาความเป็นพลเมืองต้องอาศัย กระบวนการศึกษาเพื่อสร้างความรู้คู่คุณธรรม (Value-based Civic Education) ที่เชื่อมโยงคุณลักษณะพลเมืองกับ หลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่น ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) สังคหวัตถุ 4 และพรหมวิหาร 4 เพื่อให้เยาวชนสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ และสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การสร้างพลเมืองที่ดีตามแนวพุทธยังเชื่อมโยงกับการ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ผ่านกิจกรรมจริงในโรงเรียน เช่น การทำจิตอาสา การเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน และการสะท้อนคิด ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคมทำให้เยาวชนสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและบทบาทพลเมืองได้อย่างแท้จริง

2.1.2 มิติ 3 ประการของความเป็นพลเมืองตาม Heater

การเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยไม่ได้หมายถึงการแค่มีสถานะทางกฎหมายหรือการใช้สิทธิในการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการรวมตัวของหลายมิติที่ส่งเสริมให้บุคคลมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างสังคมที่มีคุณธรรมและยุติธรรม

Heater (2004, หน้า 32-34) มองว่า “ความเป็นพลเมือง” เป็นทั้ง สถานภาพ และ บทบาทของบุคคล ซึ่งก่อรูปขึ้นจากสามมิติที่เกี่ยวพันกัน ได้แก่ มิติทางกฎหมาย, มิติทางการเมือง, และ มิติทางสังคม ศีลธรรม เมื่อทั้งสามมิติทำงานร่วมกันอย่างสมดุล ความเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ บุคคลรู้สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมทางการเมือง และยึดมั่นในคุณธรรม โดยเห็นแก่ส่วนรวมในระดับสังคมและศีลธรรม

หากมิติใดมิติหนึ่งขาดหายไปหรือไม่สมดุล ความเป็นพลเมืองจะ “เอนเอียง” และอาจนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น รู้สิทธิแต่ไม่รับผิดชอบ หรือแม้ว่าจะกระตือรือร้นทางการเมืองแต่ละเลยกติกาและศีลธรรม มิติทั้งสามจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพในสังคมประชาธิปไตย แบ่งมิติ ได้ดังต่อไปนี้

1) มิติทางกฎหมาย (Legal Dimension)

Heater (2004, หน้า 32-34) สาระสำคัญคือ การเป็น “สมาชิกของรัฐ” ที่ได้รับการคุ้มครองสิทธิและมีภาระหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งจะรวมถึงสิทธิที่สำคัญต่าง ๆ เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการนับถือศาสนา และสิทธิส่วนบุคคลอื่น ๆ ที่ได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ควบคู่กับการมีหน้าที่ เช่น การเสียภาษี การเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามระเบียบสาธารณะ และการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม

เหตุผลเชิงทฤษฎี Heater เน้นว่า “ความชอบธรรม” ของการอยู่ร่วมกันในสังคมเริ่มต้นจากการรู้และยอมรับกติกาที่สังคมกำหนด การรู้สิทธิของตนช่วยป้องกันการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ในขณะเดียวกัน การรู้หน้าที่ช่วยให้สังคมดำรงระเบียบและความเป็นธรรม ดังนั้น “สิทธิและหน้าที่” จึงต้องดำเนินไปพร้อมกัน ไม่ใช่ตัวเลือกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สิทธิที่ได้รับการคุ้มครองนั้นต้องถูกใช้อย่างมีความรับผิดชอบเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและการอยู่ร่วมกันในสังคม

ตัวอย่างเชิงปฏิบัติในการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในโรงเรียน โรงเรียนสามารถใช้หน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับ “สิทธิพลเมืองพื้นฐาน” ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นควบคู่กับการรับรู้ถึงขอบเขตและความรับผิดชอบ ตัวอย่างเช่น การให้เยาวชนเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิในการพูดและแสดงความเห็นอย่างมีวิจารณญาณ เช่น “การอ่าน วิเคราะห์หัตถ์ดึกาชั้นเรียน” แล้วร่วมกันปรับปรุงหรือออกมติ เพื่อให้เห็นความหมายของ “กฎหมายในระดับจุลภาค ซึ่งช่วยฝึกทักษะการตีความสิทธิในเชิงปฏิบัติในชีวิตประจำวัน กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง เช่น เรื่อง เสรีภาพกับ hate speech, สิทธิส่วนบุคคลกับประโยชน์สาธารณะ, หรือการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบในสถานที่ต่าง ๆ จะช่วยให้เยาวชนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิของตนกับการมีความรับผิดชอบต่อสังคม

ตัวชี้วัด/หลักฐานเชิงประจักษ์ การประเมินผลในเชิงปฏิบัติสามารถทำได้โดยการดูว่านักเรียนสามารถอธิบาย สิทธิและหน้าที่ หลักได้ถูกต้องหรือไม่ และมีพฤติกรรมในการเคารพระเบียบ (ความรู้) หรือกติกาอย่างสม่ำเสมอ หรือไม่ นอกจากนี้ยังสามารถประเมินได้จากการใช้ (พฤติกรรม) กระบวนการ ร้องเรียนหรือเสนอความคิดเห็นอย่างเป็นทางการ (ทักษะพลเมือง และการลดความขัดแย้งในชั้นเรียนที่อาจเกิดจาก การเข้าใจสิทธิผิด

2) มิติทางการเมือง (Political Dimension)

ตามที่ Heater (2004, หน้า 32-34) ได้กล่าวไว้ มิติทางการเมือง หมายถึง ความสามารถและความตั้งใจของพลเมืองในการ "เข้ามามีส่วนร่วม" ในกระบวนการตัดสินใจสาธารณะ ตั้งแต่ระดับโรงเรียน หรือ ชุมชน ไปจนถึงระดับ ชาติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นสามารถแสดงออกได้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น การอภิปรายสาธารณะ การเลือกตั้งสถานักเรียน การตั้งคำถามและตรวจสอบ การเข้าร่วมโครงการสาธารณะ หรือการรณรงค์ประเด็นสังคมต่าง ๆ ภายใต้กรอบกฎหมาย ซึ่งทั้งหมดนี้มีความสำคัญในการสร้างพลเมืองที่มีบทบาทในสังคมและสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้

เหตุผลเชิงทฤษฎี Heater ชี้ว่า พลเมืองไม่ควรเป็นเพียง “ผู้รับการปกครองแต่ควรเป็น “ผู้มีส่วนกำหนด” วิถีส่วนรวม ซึ่งหมายความว่า พลเมืองจะต้องมี ความสามารถทางการเมือง (political efficacy) และ ความไว้วางใจในสถาบัน (political trust) ที่ได้รับการบ่มเพาะตั้งแต่เยาว์วัย การฝึกฝนเหล่านี้จะช่วยให้เยาวชนมีความสามารถในการใช้สิทธิทางการเมืองอย่างมีความรับผิดชอบและสามารถตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลต่อสังคมของตนเองอย่างรอบคอบ ผ่านประสบการณ์การมีส่วนร่วมที่เป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้

การพัฒนา ความสามารถทางการเมือง ในโรงเรียนจึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการส่งเสริมให้เยาวชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการสาธารณะและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพตัวอย่างเชิงปฏิบัติในโรงเรียน เช่น สถานักเรียน/คณะกรรมการนักเรียนที่ทำงานจริง: มีวาระ แผนงาน งบประมาณ การสื่อสาร และการประเมินผล หรือเวที “อภิปรายสาธารณะ” ที่มีกติกาอภิปรายเชิงเหตุผล เคารพต่างความเห็น (deliberation) หรือโครงการ “นโยบายเล็กๆ ในโรงเรียน” (เช่น จัดการขยะ อาหารกลางวัน พื้นที่สีเขียว) ให้นักเรียนสำรวจ วิเคราะห์, เสนอทางเลือก, ทำประชาพิจารณ์, ลงมติตัวชี้วัด/หลักฐานเชิงประจักษ์ เช่น อัตราการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในโรงเรียน (ปริมาณ)หรือคุณภาพข้อเสนอ/การใช้เหตุผล/การอ้างอิงข้อมูล (คุณภาพ) หรือทักษะการสื่อสาร การเจรจา การประนีประนอม และการแก้ปัญหาร่วม (ทักษะ) หรือความโปร่งใส/รับผิดชอบขององค์กรนักเรียน (ธรรมาภิบาลเยาวชน) เป็นต้น

3) มิติทางสังคมและศีลธรรม (Social and Moral Dimension)

Heater (2004, หน้า 32-34) กล่าวว่า มิติทางสังคมและศีลธรรม เป็นการมี "คุณธรรมสาธารณะ" (public virtue) และคุณค่าที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมในสังคม เช่น ความเมตตา เอื้อเฟื้อ ความ

ยุติธรรม ความซื่อสัตย์ และการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนการมี "จิตสาธารณะ" (public-mindedness) ซึ่งหมายถึงการมองประโยชน์ส่วนรวมควบคู่ไปกับประโยชน์ส่วนตน การมีจิตสาธารณะคือการมุ่งหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมโดยไม่ละเลยผลประโยชน์ส่วนบุคคล

เหตุผลเชิงทฤษฎี Heater เน้นว่า หากขาด "ศีลธรรมสาธารณะ" หรือคุณธรรมที่ดีในพลเมือง การใช้สิทธิอาจกลายเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น การมีส่วนร่วมอาจถูกครอบงำด้วยอคติหรือผลประโยชน์ส่วนตน ดังนั้น คุณธรรม จึงเป็น “แกนควบคุมภายใน” ที่จะช่วยให้การเมืองและกฎหมายดำเนินไปอย่างมีมนุษยธรรมและยั่งยืน การพัฒนา คุณธรรมสาธารณะ จึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้การปกครองและการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตยมีความยุติธรรม

ตัวอย่างเชิงปฏิบัติในโรงเรียน เช่นโครงการ “บริการสังคม/จิตอาสา” (service-learning) ที่เชื่อมกับรายวิชา มีการสะท้อนคิด (reflection) หลังปฏิบัติ เช่นกิจกรรม “สันติวิธี” (non-violent communication) ฝึกฟังเชิงลึก เห็นอกเห็นใจ การจัดการความขัดแย้ง เช่นโครงการงาน “ความหลากหลายและการไม่เหยียด” (inclusion & anti-bias) ผ่านนิทรรศการ เรื่องเล่า หรือเวิร์กช็อป ตัวชี้วัด/หลักฐานเชิงประจักษ์ เช่นความถี่และคุณภาพของการช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อน (วัฒนธรรมชั้นเรียน) เช่นการลดเหตุการณ์รังแก/ล้อเลียน/เลือกปฏิบัติ (climate data) เช่นคุณภาพการสะท้อนคิดทางจริยธรรมในสมุดบันทึก/พอร์ตโฟลิโอ (evidence) เช่นความต่อเนื่องของการทำดีโดยไม่รอคำสั่ง (อิสรภาพทางคุณธรรม) เป็นต้น

การบูรณาการสามมิติและตัวชี้วัดเชิงระบบ

ในเชิงปฏิบัติ การพัฒนาทั้ง 3 มิติ ต้อง “ก้าวไปพร้อมกัน” เพื่อให้เกิดพลเมืองเต็มความหมาย มิติทางกฎหมายทำให้พลเมือง “รู้สิทธิ รู้หน้าที่ รู้กติกา” มิติทางการเมืองทำให้พลเมือง “ใช้สิทธิ สื่อสาร ตรวจสอบ ร่วมออกแบบนโยบาย” ส่วนมิติทางสังคมและศีลธรรมทำให้พลเมือง “คิดถึงส่วนรวม เคารพความแตกต่าง ยึดมั่นคุณธรรม” โรงเรียนจึงควรจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานทั้งความรู้ทางกฎหมายพลเมือง (เช่น รัฐธรรมนูญ สิทธิมนุษยชน) กิจกรรมมีส่วนร่วม (เช่น สภานักเรียน อภิปรายสาธารณะ) และการปลูกฝังคุณธรรม (เช่น จิตอาสา สันติวิธี) เพื่อสร้างพลเมืองที่ “รู้ คิด ทำ” ในโลกจริง ตัวชี้วัดที่สังเกตได้ ได้แก่ การรู้สิทธิพื้นฐาน การสื่อสารด้วยเหตุผล การเคารพกติกา การช่วยเหลือสังคม และการหลีกเลี่ยงความรุนแรงในการแก้ปัญหาประกอบด้วย

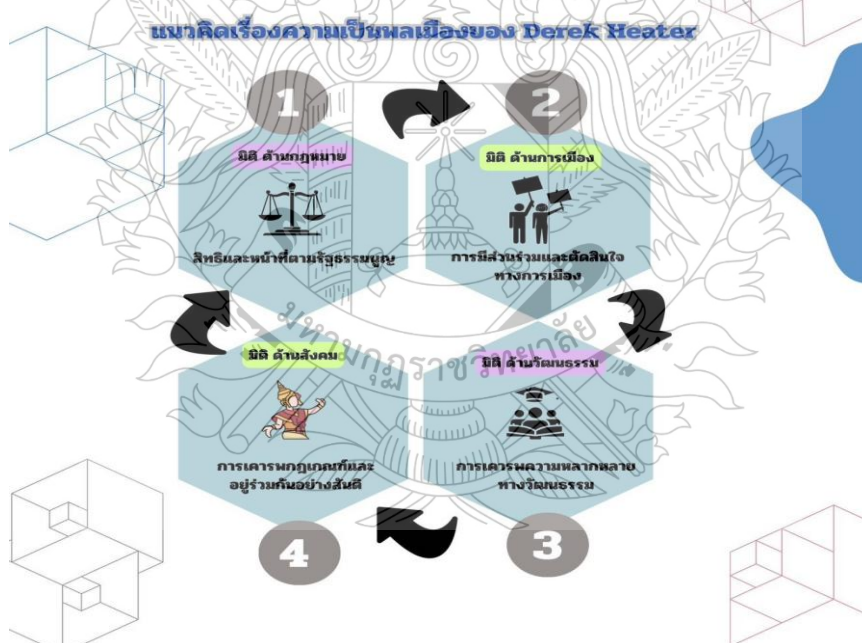
1) การออกแบบหลักสูตร บูรณาการเป็น “เส้นทางทักษะพลเมือง” (citizenship progression) ตามระดับชั้น เช่น ม.ต้นเน้นรู้สิทธิ หน้าที่และวินัยสาธารณะ ม.ปลายเน้นการมีส่วนร่วมเชิงนโยบายและการวิเคราะห์จริยธรรมของประเด็นสังคม

2) การประเมิน ใช้การประเมินหลายวิธี (ผลงานโครงงาน อภิปราย พฤติกรรมจริง พอร์ตโฟลิโอ) ครอบคลุม “รู้ คิด ทำ” และ “คุณธรรม” เพื่อหลีกเลี่ยงการวัดเฉพาะข้อสอบข้อเท็จจริง

3) ระบบสนับสนุน ตั้ง “ศูนย์พลเมืองนักเรียน” เป็นหน่วยงานกลางสำหรับกิจกรรมสภานักเรียน โครงการจิตอาสา และคลินิกถกเถียงสาธารณะ

4) ความยั่งยืน ทำแผนกิจกรรมตลอดปีการศึกษา เชื่อมชุมชน ท้องถิ่น สร้างพันธมิตรกับหน่วยงานภายนอก และจัดเวทีสะท้อนคิดปลายปีเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

5) ความเสี่ยงถ้าพัฒนาไม่สมดุล: ถ้าเน้น “กฎหมาย” อย่างเดียวอาจเกิดพลเมือง “ท่องกติกาแต่ไม่ลงมือทำ”; ถ้าเน้น “การเมือง” อย่างเดียวอาจเกิดความขัดแย้งสูง ขาดกรอบกฎหมาย; ถ้าเน้น “ศีลธรรม” อย่างเดียวโดยไม่มีทักษะสาธารณะ อาจขาดพลังเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง การพัฒนาที่ดีจึงต้อง “สมดุลและบูรณาการ”

ภาพที่ 2.1 แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองของ Derek Heater) Citizenship Concept

ดังนั้นจากการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษาพบว่า แนวคิดเรื่อง “ความเป็นพลเมือง” (Citizenship) เป็นแนวคิดพื้นฐานทางสังคมและการเมืองที่มุ่งพัฒนาให้บุคคลตระหนักถึง สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสังคมประชาธิปไตยที่มีคุณธรรมและความสมานฉันท์ พลเมืองที่ดีมิได้หมายถึงเพียงผู้ที่ปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังต้องเป็นผู้ที่มีจิตสำนึกทางศีลธรรม เคารพความแตกต่าง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์ แนวคิดของ Heater (2004) ชี้ให้เห็นว่า ความเป็นพลเมืองประกอบด้วยมิติสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ มิติทางกฎหมาย การเมือง และสังคมศีลธรรม ซึ่งต้องพัฒนาอย่างสมดุล เพื่อให้พลเมืองมีทั้งความรู้ ความเข้าใจ และคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

แนวคิดความเป็นพลเมืองจึงเป็นรากฐานของการสร้างสังคมที่มีสติปัญญาและคุณธรรม พลเมืองที่แท้จริงต้องมีทั้ง ความรู้ทางสังคม ความคิดเชิงเหตุผล และจิตใจที่มีคุณธรรม การศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 จึงควรมุ่งพัฒนา “พลเมืองที่รู้ คิด ทำ” (Know-Think-Act) เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และร่วมสร้างความดีงามให้เกิดขึ้นในโลกได้อย่างแท้จริง

2.2 แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ (Buddhist Citizenship Concept)

แนวคิดเรื่อง “ความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ” (Buddhist Citizenship) มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์ ให้มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญา โดยอาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็น เครื่องหล่อหลอมให้เกิดจิตสำนึกของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและมีคุณธรรม ความเป็นพลเมืองเชิง พุทธไม่ได้จำกัดอยู่เพียงบทบาทของพลเมืองในระบอบการเมืองเท่านั้น แต่ขยายไปถึงมิติของ “การอยู่ ร่วมกันในโลกแห่งความจริง” ที่บุคคลจะต้องรู้จักใช้ปัญญาและเมตตาเพื่อสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2563, หน้า 112-113) พระธรรมปิฎกชี้ว่า “คนดีในทางพุทธ ศาสนา” มิใช่เพียงคนที่ไม่ทำชั่ว แต่เป็นคนที่รู้จักทำดีเพื่อผู้อื่นด้วยสติและปัญญา เพราะความเป็น พลเมืองตามแนวพุทธเริ่มต้นจากการรู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของผู้อื่น และเข้าใจว่าสังคมเป็นระบบที่ ทุกชีวิตพึ่งพากัน เมื่อมนุษย์ตระหนักในความสัมพันธ์นี้ การอยู่ร่วมกันย่อมเกิดขึ้นอย่างกลมกลืนและ สันติ

1) การพัฒนามนุษย์ตามแนวทางพุทธศาสนา ฐานของพลเมืองเชิงคุณธรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2564, หน้า 75) อธิบายว่า การพัฒนามนุษย์ในมุมมองของ พระพุทธศาสนา เป็นการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Development) ซึ่งมีเป้าหมายสูงสุดคือ

“ความเป็นอิสระจากกิเลส” (Spiritual Freedom) แต่ในมิติทางสังคม หมายถึง การสร้างคนที่มีสติปัญญา คุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพระพุทธศาสนาเห็นว่ามนุษย์ที่แท้จริงต้องพัฒนาได้ทั้ง 3 ระดับ คือ

1. ระดับพฤติกรรม (Behavioral Development) การพัฒนาพฤติกรรมในระดับนี้เกี่ยวข้องกับการมี ศีลวินัย, ความสุภาพ, ความซื่อสัตย์, และ การเคารพกฎหมาย ซึ่งเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย การมีศีลวินัยช่วยให้พลเมืองสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในสังคม โดยไม่ทำลายสิทธิผู้อื่นและช่วยเสริมสร้างระเบียบในสังคม การพัฒนาพฤติกรรมนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้พลเมืองสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบและกฎหมายเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและความสงบในสังคม

2. ระดับจิตใจ (Mental Development) ในระดับนี้ การพัฒนาจิตใจหมายถึงการมี สติ, รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง, และ ไม่ปล่อยให้ความโลภ, โกรธ, หลง ครอบงำ จิตใจที่มีสติเหล่านี้ช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมอารมณ์และความคิดของตนเองได้ ซึ่งเป็นเครื่องป้องกันการเกิดความรุนแรงทางความคิดและการกระทำในสังคม การพัฒนาจิตใจนี้ช่วยเสริมสร้าง สันติภายใน ซึ่งจะเป็พลังสำคัญในการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อและเข้าใจในบทบาทของตนเองในสังคม

3. ระดับปัญญา (Wisdom Development) การพัฒนาปัญญาในระดับนี้คือการเรียนรู้ การเข้าใจเหตุและผล, เห็นความจริงตามธรรมชาติ, และ สามารถแก้ปัญหาด้วยเมตตาและเหตุผล โดยการมีปัญญาทำให้บุคคลสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและเข้าใจในสภาวะของสิ่งต่าง ๆ ในโลก ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วย เมตตา (ความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่นและ (เหตุผล ทำให้พลเมืองสามารถสร้างสรรค์วิธีการที่เป็นธรรมและยุติธรรมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

สรุปได้ว่า หากสังคมใดมีพลเมืองที่พัฒนาครบทั้งสามระดับนี้ สังคมนั้นจะมีทั้ง “ระเบียบภายนอก” ที่มาจาก ศีล และ “สันติภายใน” ที่มาจาก สมาธิ และ ปัญญา โดยความสมดุลของทั้งสามด้านนี้จะทำให้สังคมมีความสงบและสามารถดำเนินชีวิตร่วมกันได้อย่างมีความสุข การพัฒนามนุษย์ในแนวทางนี้จึงไม่ใช่เพียงแค่การสร้างพลเมืองที่มีความรู้ทางโลกเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้าง “พลเมืองแห่งจิตสำนึก” ที่มีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเองและผู้อื่น อีกทั้งยังมีการนำหลักพุทธศาสนาเข้าไปในการสร้างที่ดีในสังคมและการปกครองที่ยุติธรรม

2) ไตรสิกขา กระบวนการสร้างพลเมืองภายใน (Inner Citizenship Process)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2564, หน้า 98-99) ได้อธิบายว่า "ไตรสิกขา" คือหัวใจของการฝึกอบรมมนุษย์ในพระพุทธศาสนา และเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาใช้พัฒนาความเป็นพลเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะไตรสิกขาไม่เพียงแต่เน้นการพัฒนา พฤติกรรม, จิตใจ, และปัญญา ของบุคคลไปพร้อมกัน แต่ยังเสริมสร้าง จิตสำนึกพลเมือง ที่สามารถทำให้ผู้คนมีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้

ไตรสิกขา เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ โดยการฝึกฝนศีล สมาธิ และปัญญา จะช่วยเสริมสร้าง “ระเบียบสังคม” และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการรับผิดชอบต่อส่วนรวมอย่างมีสติ

1. ศีล หมายถึง การควบคุม กายวาจา ให้อยู่ในกรอบแห่งความดีงาม โดยเริ่มจากการมีศีล ในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน เช่น การไม่ทำร้ายผู้อื่น การเคารพสิทธิและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีสันติ การมีศีลเป็นรากฐานสำคัญของ “ระเบียบสังคม” ที่ทุกคนต้องร่วมกันรักษา ศีลในพุทธศาสนา จึงมีลักษณะเป็น “กฎหมายทางใจ” ที่ไม่ต้องอาศัยการบังคับ แต่เกิดจากสำนึกภายในของบุคคล เมื่อเยาวชนได้รับการฝึกฝนในเรื่องศีลตั้งแต่เด็ก เขาจะเรียนรู้ว่า การเคารพกติกาและการรักษาระเบียบสังคมไม่ใช่เพราะกลัวการลงโทษ แต่เป็นการเข้าใจถึงคุณค่าของความสงบสุขร่วมกัน ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดี

2. สมาธิ หมายถึง การฝึกฝนจิตใจให้มี สติ และความมั่นคงทางอารมณ์ เพื่อให้สามารถคิด และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล สมาธิช่วยให้พลเมืองมี “ความนิ่งทางใจ” ท่ามกลางความขัดแย้งและสถานการณ์ที่ยากลำบากในสังคม การพัฒนาความนิ่งทางใจจะช่วยให้บุคคลสามารถฟังผู้อื่นอย่างเข้าใจ และไม่ตอบโต้ด้วยอารมณ์ โดยการตัดสินใจที่ผ่านการพิจารณาด้วยเหตุผลและมีความเมตตา การฝึกสมาธิในบริบทของสังคมสามารถเปรียบเสมือน “กลไกควบคุมภายใน” ของสังคมประชาธิปไตย ที่เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยไม่ใช้ความรุนแรง

3. ปัญญา คือความรู้เท่าทันเหตุและผล เข้าใจ ความจริงของโลก ตามหลัก อริยสัจ 4 และ ไตรลักษณ์ ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกและผิดได้ด้วยตนเอง ปัญญาช่วยให้พลเมืองสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและไม่หลงเชื่อสิ่งใดโดยปราศจากเหตุผล การพัฒนาปัญญาใน

มุมมองพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับการมีสติในการวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการเมืองอย่างมีคุณธรรมและความยุติธรรม

สรุปได้ว่า ไตรสิกขาจึงเปรียบเสมือน “สามเสาหลักของพลเมืองเชิงพุทธ” ที่ช่วยเสริมสร้างระเบียบวินัย (ศีล), ความสงบทางจิตใจ (สมาธิ), และการตัดสินใจที่มีปัญญา (ปัญญา) ในการอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีสติและสันติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการศึกษพลเมืองในระดับสากล โดยการพัฒนาความเป็นพลเมืองเชิงพุทธนั้นจะต้องมุ่งเน้นการสร้าง พลเมืองที่มีคุณธรรม, จิตสำนึกพลเมือง, และ ความรับผิดชอบ ในการทำหน้าที่ของตนในสังคมที่ยั่งยืน

3) หลักสังคหวัตถุ 4 แนวทางสร้างสังคมแห่งความร่วมมือ

หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นแนวทางสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีในสังคมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณธรรมและจิตสำนึกทางสังคมที่ดีในมนุษย์ ซึ่งประกอบไปด้วย ทาน (การให้), ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ), อัถถจริยา (การช่วยเหลือผู้อื่น), และ สมานัตตตา (ความเสมอภาค) (หลักธรรมเหล่านี้ถือเป็น “รหัสแห่งความอยู่ร่วมกัน” ที่ช่วยให้มนุษย์เข้าใจและเคารพผู้อื่นในฐานะเพื่อนร่วมโลก โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่สังคมเต็มไปด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความคิดที่แตกต่างกัน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2562, หน้า 142) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสังคหวัตถุ 4 คือ เครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือในสังคม และเป็นเครื่องมือในการสร้างพลเมืองที่ดีที่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติและมีคุณธรรม

1. ทาน (การให้) ทาน คือการให้สิ่งที่ดีแก่ผู้อื่น ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเพียงแค่การให้สิ่งของหรือเงินทอง แต่ยังรวมถึงการให้เวลา ความช่วยเหลือ และความรักใคร่ต่อผู้อื่น การให้ในที่นี้เป็นจุดเริ่มต้นของ จิตสาธารณะ ที่พลเมืองควรจะมี ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนเข้าใจคุณค่าของการเสียสละและการแบ่งปัน การฝึกให้เยาวชนรู้จักการให้จะช่วยพัฒนาจิตสำนึกพลเมือง ที่ไม่มองแค่ผลประโยชน์ส่วนตัว แต่ยังคำนึงถึงความสุขและความเจริญของสังคมส่วนรวม

2. ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ) ปิยวาจา คือการใช้ถ้อยคำที่สุภาพและอ่อนโยนในการสื่อสารซึ่งช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการติดต่อและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสังคม พลเมืองที่ใช้ ปิยวาจาจะมีทักษะในการสื่อสารที่สร้างสรรค์ และสามารถเชื่อมโยงความคิดและความเข้าใจระหว่างกันได้ดี การฝึกเยาวชนให้พูดจาไพเราะเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมและช่วยลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ถ้อยคำที่รุนแรงและไม่สุภาพ

3. อุตถจริยา (การช่วยเหลือผู้อื่น) อุตถจริยา คือการลงมือทำเพื่อส่วนรวม ไม่รอให้ผู้อื่นทำแทน การฝึกให้เยาวชนเข้าใจถึงการมี จิตสาธารณะ และการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นหัวใจของ “พลเมืองที่มีส่วนร่วม” ที่ไม่เพียงแค่พูดถึงสิทธิและความรับผิดชอบ แต่ยังต้องลงมือทำเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้อื่นสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกสถานการณ์ ตั้งแต่การช่วยเพื่อนในห้องเรียน การร่วมกิจกรรมสาธารณะ ไปจนถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนและสังคม การพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มี อุตถจริยา จึงเป็นการฝึกฝนให้พวกเขามีส่วนร่วมในสังคมอย่างสร้างสรรค์

4. สมานัตตตา (ความเสมอภาค) สมานัตตตา คือการมองว่าทุกคนมีคุณค่าเท่ากันในฐานะมนุษย์ และควรได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือฐานะทางสังคม การฝึกเยาวชนให้มี สมานัตตตา จะช่วยขจัดอคติและความเหลื่อมล้ำในสังคม ทำให้เกิดความเท่าเทียมและความยุติธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างสังคมที่มีความสงบสุขและยั่งยืน

สรุปได้ว่า การปลูกฝัง หลักสัณคหัตถ์ 4 ในเยาวชนจะช่วยเสริมสร้างการเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการพัฒนาความสัมพันธ์ในสังคมผ่านการ ให้ (ทาน), การ พุดจาไฟเราะ (ปิยวาจา), การ ช่วยเหลือผู้อื่น (อุตถจริยา), และการ ยึดถือความเสมอภาค (สมานัตตตา) จะช่วยให้เยาวชนเติบโตเป็น พลเมืองที่มีจิตสำนึกสูง พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเสริมสร้างสังคมให้มีความร่วมมือและสันติสุข ซึ่งถือเป็นการพัฒนาทุนทางสังคมอย่างยั่งยืนในระยะยาว

4) หลักพรหมวิหาร 4 การพัฒนาจิตสำนึกแห่งมนุษยธรรม

หลักพรหมวิหาร 4 เป็นแนวทางพัฒนาจิตใจของมนุษย์ให้สูงส่งจุฬพรหม โดยประกอบด้วย เมตตา, กรุณา, มุทิตา, และ อุเบกขา ซึ่งเป็นคุณธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนให้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อเสริมสร้างความดีงามทั้งภายในและภายนอกจิตใจ โดยหลักพรหมวิหารนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาจิตสำนึกแห่งมนุษยธรรมในสังคมและการสร้างพลเมืองที่มีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

พระธรรมปิฎก (ปยุตโต .อ.ป) (2563, หน้า 210) อธิบายว่า พรหมวิหาร เป็น “หลักการปกครองตนและผู้อื่นด้วยธรรม” ซึ่งเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยที่มีความสมานฉันท์ ความสงบสุข และการอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณธรรม ในกรอบของการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีตามหลักพุทธศาสนา การปลูกฝัง พรหมวิหาร 4 จะช่วยให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีและมี

ความรับผิดชอบในสังคม ซึ่งไม่เพียงแต่การอยู่ร่วมกันในระดับปัจเจก แต่ยังรวมไปถึงการสร้างสังคมที่มีความสงบและสมานฉันท์

พระมหาอุปัชฌาย์ วชิรเมธี (2560, หน้า 88–89) ขยายความว่า หากพลเมืองมีพรหมวิหารเป็นพื้นฐานทางใจ ย่อมเป็นผู้ที่มีจิตใจสงบ ไม่เบียดเบียน และพร้อมเสียสละเพื่อส่วนรวม สังคมย่อมเกิดสันติภาพได้โดยไม่ต้องพึ่งกฎหมายหรือการลงโทษ เพราะทุกคนมี “กฎหมายทางใจ” ที่ควบคุมตนเอง

1. เมตตา (Metta) เมตตา คือความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขและอยู่ดีมีสุข เป็นพลังของความเห็นอกเห็นใจ และการให้ความรักแก่ผู้อื่นอย่างไม่จำกัด การพัฒนา เมตตา ในเยาวชนจะทำให้พวกเขามีจิตใจที่ใส่ใจในความทุกข์ของผู้อื่นและพยายามที่จะบรรเทาความทุกข์เหล่านั้น การฝึกเมตตาช่วยเสริมสร้าง จิตสำนึกพลเมือง ที่ไม่ใช่แค่การรับสิทธิ แต่ยังให้ความสำคัญกับการดูแลและช่วยเหลือผู้อื่นด้วย

2. กรุณา (Karuna) กรุณา คือการไม่เพิกเฉยต่อความทุกข์ของผู้อื่น แต่เป็นการ ช่วยเหลือ และเข้าไปช่วยบรรเทาความทุกข์ของผู้อื่นอย่างจริงจัง โดยการมี กรุณา ทำให้เราพร้อมที่จะช่วยเหลือ ในยามที่ผู้อื่นประสบปัญหาหรือความทุกข์ ยิ่งไปกว่านั้นกรุณายังช่วยให้เยาวชนมี จิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา พลเมืองเชิงพุทธ ที่สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสังคม

3. มุทิตา (Mudita) มุทิตา คือการยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น และเป็นการขจัด ความอิจฉา ริษยา ที่อาจเกิดขึ้นในใจ การฝึกฝน มุทิตา จะช่วยให้เยาวชนสามารถมีความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่นและสร้าง บรรยากาศแห่งความร่วมมือ และการเคารพในความสามารถของผู้อื่น แทนที่จะแข่งขันหรือแสดงความริษยาต่อกัน ซึ่งจะเสริมสร้างสังคมที่ สงบสุขและมีความสามัคคี

4. อุเบกขา (Upekkha) อุเบกขา คือการมี จิตใจเป็นกลาง และการมองสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยไม่เอนเอียงไปตามอารมณ์หรือความคิดเห็นส่วนบุคคล การพัฒนา อุเบกขา ในเยาวชนจะช่วยให้พวกเขามีการ คิดเชิงวิพากษ์ และ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ในการเผชิญกับความขัดแย้งในสังคม และสามารถเข้าใจและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างมีความยุติธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้าง จิตสำนึกพลเมือง ที่ดีในสังคม

สรุปได้ว่า การพัฒนา พรหมวิหาร 4 ในเยาวชนเป็นการฝึกฝนจิตใจให้มีความ เมตตา, กรุณา, มุทิตา, และ อุเบกขา ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนสามารถพัฒนาคุณธรรมและมีจิตสำนึกที่ดีในการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม พลเมืองที่มี พรหมวิหาร 4 เป็นพื้นฐานจะมี จิตใจสงบ และ ไม่เบียดเบียน ผู้อื่น พวกเขาจะเข้าใจถึงความสำคัญของการร่วมมือกันเพื่อส่วนรวม และสามารถสร้างสังคมที่มีความ

สมานฉันท์ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพากฎหมายหรือการลงโทษ เพราะทุกคนมี “กฎหมายทางใจ” ที่ควบคุมตนเองและสามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมได้

การฝึกฝน พรหมวิหาร 4 จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนา พลเมืองเชิงพุทธ ที่สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความรับผิดชอบ และสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเสริมสร้างสังคมให้ดีขึ้นได้อย่างยั่งยืน

5) พลเมืองเชิงพุทธกับสังคมยุคใหม่

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2565, หน้า 210–211) ได้ชี้ให้เห็นว่า ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีและเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มนุษย์มักหลงใหลในวัตถุและอำนาจจนละเลยคุณธรรม ซึ่งทำให้ความเป็นพลเมืองเชิงพุทธมีความสำคัญมากขึ้นในสังคมปัจจุบัน พลเมืองเชิงพุทธจึงต้องมีการพัฒนา "ปัญญาเชิงสังคม" (Social Wisdom) ที่ใช้ ธรรมะ เป็นเครื่องกำกับจิตใจในการใช้ชีวิตท่ามกลางโลกที่ซับซ้อน การใช้ธรรมะในการพัฒนาจิตใจจะช่วยให้พลเมืองสามารถตัดสินใจได้อย่างมีสติและมีคุณธรรมแม้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ในศตวรรษที่ 21 การศึกษาจึงต้องเน้นการพัฒนาเยาวชนให้มี ความรู้ทางเทคโนโลยี ควบคู่ไปกับ สติทางธรรม ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและการใช้ความรู้ในการไม่สร้างความเดือดร้อนหรือผลกระทบที่ร้ายแรงต่อผู้อื่น การส่งเสริมให้เยาวชนสามารถใช้เทคโนโลยีในทางที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าจะทำให้เกิดการพัฒนา พลเมืองเชิงพุทธ ที่สามารถอยู่ร่วมกับสังคมในยุคดิจิทัลได้อย่างมีสติ

พลเมืองในยุคดิจิทัล ต้องไม่เพียงเป็นผู้ใช้เทคโนโลยี แต่ต้องเป็น “ผู้สร้างคุณค่าด้วยเทคโนโลยี” โดยการใช้ สื่อออนไลน์ หรือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อเผยแพร่ ความรู้, ความดี, หรือ การสร้างเครือข่ายจิตอาสา ในโลกเสมือน ซึ่งเป็นการขยายแนวคิด "จิตสาธารณะเชิงพุทธ" ไปสู่ สังคมออนไลน์ การใช้เทคโนโลยีในทางที่ดีและสร้างสรรค์ไม่เพียงแต่เป็นการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี แต่ยังเป็น การส่งเสริม การพัฒนาคุณธรรม ในโลกยุคดิจิทัล โดยการให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและการใช้สื่อเพื่อประโยชน์สาธารณะ

การเชื่อมโยง พลเมืองเชิงพุทธ กับ สังคมยุคใหม่ จึงไม่ใช่แค่การปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยี แต่ยังเป็น การพัฒนา จิตสำนึกพลเมือง ที่ใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ และสามารถสร้างประโยชน์ให้กับสังคมในทิศทางที่ดี การพัฒนาความรู้และจิตสำนึกเชิงคุณธรรมในเยาวชนจึงเป็นการเตรียมความ

พร้อมให้เยาวชนสามารถเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงและความท้าทาย

สรุปได้ว่า พลเมืองเชิงพุทธในยุคดิจิทัลไม่เพียงแต่ต้องมี ความรู้ทางเทคโนโลยี แต่ต้องมี สติทางธรรม ที่จะทำให้การใช้เทคโนโลยีเป็นไปอย่างมีคุณธรรมและสร้างคุณค่าทั้งในโลกจริงและโลกออนไลน์ การฝึกฝนให้เยาวชนสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการสร้างสรรค์, การเผยแพร่ความรู้, และการร่วมมือในกิจกรรมเพื่อสังคม ทำให้แนวคิด จิตสาธารณะเชิงพุทธ ขยายไปสู่การสร้างสังคมออนไลน์ที่มีคุณธรรม และเสริมสร้างสังคมที่สงบสุขและยั่งยืนในอนาคต

สรุปแนวคิดความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ

โดยสรุป พบว่า “ความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ” คือกระบวนการพัฒนามนุษย์ทั้งในระดับภายในและภายนอก โดยใช้หลักธรรมเป็นเครื่องชี้นำพฤติกรรม จิตใจ และความคิด พลเมืองเชิงพุทธเป็นผู้ที่มี “ศีล สมาธิ ปัญญา” เป็นแกนกลาง มีความเมตตาและกรุณาในความสัมพันธ์กับผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2564, หน้า 210) กล่าวว่า “การพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองเชิงพุทธ มิใช่เพียงให้รู้หน้าที่ทางโลก แต่ต้องให้เข้าใจธรรมะ เพื่อให้ความดีงามเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจ และนำพาให้สังคมสงบสุขอย่างยั่งยืน” ดังนั้น การปลูกฝังแนวคิดความเป็นพลเมืองเชิงพุทธในสถานศึกษา จึงไม่ใช่เพียงการสอนหลักธรรมเชิงทฤษฎี แต่คือการบ่มเพาะจิตสำนึกของความดี ความมีสติ และความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นในพฤติกรรมจริง เพื่อสร้าง “พลเมืองที่รู้โลกและรู้ธรรม” พร้อมนำพาสังคมไปสู่ความสุขที่แท้จริง

ภาพที่ 2.2 แนวคิดความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ

ดังนั้นจากการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษาพบว่า จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลข้างต้น ผู้ศึกษาพบว่า แนวคิดเรื่อง ความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ (Buddhist Citizenship) มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์อย่างสมบูรณ์ในทุกมิติ ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา โดยมีหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแกนกลางในการหล่อหลอมคุณธรรมและจิตสำนึกของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความเป็นพลเมืองในแนวพุทธไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการปฏิบัติตามหน้าที่ของสมาชิกในระบอบการเมืองเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการดำรงตนเป็น “มนุษย์ที่รู้โลกและรู้ธรรม” ใช้สติและปัญญาเป็นเครื่องนำทางในการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจ เคารพ และเกื้อกูลกันในสังคม ผู้ศึกษาพบว่าอีกว่า พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) อธิบายการพัฒนามนุษย์ในเชิงพุทธว่าเป็น “การพัฒนาแบบองค์รวม” (Holistic Development) ซึ่งประกอบด้วย 3 ระดับ ได้แก่ ระดับพฤติกรรม ระดับจิตใจ และระดับปัญญา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บุคคลมีศีลวินัย มีสติรู้เท่าทันตนเอง และมีปัญญาแยกแยะถูกผิดได้ด้วยเหตุผล การพัฒนาในลักษณะนี้จะทำให้สังคมเกิด “ระเบียบภายนอกจากศีล” และ “สันติภายในจากสมาธิและปัญญา” ซึ่งนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อผู้อื่นในทุกมิติของชีวิต

แนวคิด ไตรสิกขา ยังเป็นกระบวนการสำคัญของการสร้างพลเมืองจากภายใน โดยให้บุคคลฝึกอบรมตนเองผ่านการพัฒนา ศีล สมาธิ และปัญญา ไปพร้อมกัน ศีลทำให้เกิดระเบียบวินัย สมาธิสร้างความมั่นคงทางจิตใจ และปัญญาทำให้เกิดการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งหากเยาวชนได้รับการ

ปลูกฝังไตรสิกขาอย่างต่อเนื่อง จะสามารถพัฒนาเป็นพลเมืองที่มีระเบียบ มีสติ และมีความรอบรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ

นอกจากนี้ พระธรรมปิฎกยังเสนอหลัก สังคหัตถ์ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา เป็นแนวทางสร้างสังคมแห่งความร่วมมือ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้พลเมืองรู้จักให้ เคารพผู้อื่น ช่วยเหลือกัน และมองทุกคนอย่างเสมอภาค หลักธรรมนี้จึงเป็น “รหัสแห่งความอยู่ร่วมกัน” ที่ช่วยสร้างความสามัคคีและทุนทางสังคมให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็น ขณะเดียวกัน หลัก พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ก็มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาจิตสำนึกแห่งมนุษยธรรม เพราะเป็นแนวทางปลูกฝังให้พลเมืองมีหัวใจแห่งความเมตตา ความยุติธรรม และความสงบเยือกเย็น ซึ่งหากบุคคลมีพรหมวิหารเป็นพื้นฐานทางใจ ย่อมเป็นผู้ไม่เบียดเบียน มีความเข้าใจ และพร้อมเสียสละเพื่อส่วนรวม ทำให้สังคมเกิดสันติภาพได้โดยไม่ต้องพึ่งการบังคับทางกฎหมาย

เมื่อพิจารณาในบริบทของสังคมยุคใหม่ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) เห็นว่า พลเมืองเชิงพุทธจำเป็นต้องมี ปัญญาเชิงสังคม (Social Wisdom) เพื่อใช้ธรรมะเป็นเครื่องกำกับจิตใจในยุคที่เทคโนโลยีและวัตถุนิยมกำลังขยายตัว การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงควรมุ่งให้เยาวชนมีทั้งความรู้ทางเทคโนโลยีและสติทางธรรม สามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม และสร้างคุณค่าทางสังคมผ่านการกระทำบนพื้นฐานของเมตตาและความรับผิดชอบ

2.3 แนวคิดกระบวนการส่งเสริมศึกษาพุทธศาสนาเพื่อความเป็นพลเมืองของเยาวชน

พระมหาวิชัย วชิรเมธี (2558, หน้า 95–100) ได้เสนอ แนวคิดกระบวนการส่งเสริมศึกษาพุทธศาสนาเพื่อความเป็นพลเมืองของเยาวชน (Theory of Buddhist Education Process for Youth Citizenship Promotion) โดยมุ่งเน้นให้การศึกษาในแนวพุทธเป็นเครื่องมือในการสร้างเยาวชนที่มี คุณธรรม, จิตสาธารณะ, และ ปัญญา ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ โดยแนวคิดนี้เชื่อว่าการสร้างพลเมืองที่ดีนั้นต้องเริ่มจาก “การพัฒนาภายใน” (Inner Development) ผ่านการเรียนรู้ทางจิตใจ ก่อนที่จะขยายผลสู่ “การพัฒนาภายนอก” (Social Engagement) ผ่านการกระทำเพื่อส่วนรวมและการมีส่วนร่วมในสังคม

พระมหาวิชัย วชิรเมธี อธิบายว่า การศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองควรมีลักษณะเป็น “กระบวนการบูรณาการจิตใจและสังคม” กล่าวคือ การพัฒนาเยาวชนต้องไม่เพียงแต่การถ่ายทอดความรู้ทางศาสนาเท่านั้น แต่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก

ประสบการณ์จริงและมีส่วนร่วมในการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม กระบวนการนี้จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้าน ความคิด (Mental Development) และ พฤติกรรม (Behavioral Development) ซึ่งเมื่อกระบวนการนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจะกลายเป็น นิสัยแห่งความดีงาม ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ กระบวนการนี้สามารถแบ่งออกเป็นขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้

1) ขั้นที่ 1 การศึกษาทางจิตใจ (Mental Development) ขั้นแรกของกระบวนการพัฒนาความเป็นพลเมืองตามแนวทางพุทธศาสนา คือ การพัฒนาจิตใจ ซึ่งเป็นการปลูกฝัง จิตสำนึกพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่สามารถแยกแยะ ดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด และเข้าใจคุณค่าของชีวิต การฝึกฝนจิตใจในขั้นนี้จะช่วยเสริมสร้าง ความมีสติ ในการตัดสินใจ และให้เยาวชนสามารถใช้ สติพิจารณาก่อนพูดหรือกระทำ ซึ่งเป็นการควบคุม กาย วาจา และใจ ให้อยู่ในกรอบของความดีงาม พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาทางจิตใจ เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของการสร้างพลเมืองที่ดี เพราะเป็นการพัฒนา “รากของความเป็นคน” ให้เติบโตอย่างมั่นคง หากเยาวชนได้รับการฝึกทางจิตใจตั้งแต่วัยเด็ก เขาจะเข้าใจว่า การเคารพกติกาไม่ใช่เพราะกลัวโทษ แต่เพราะเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาจิตใจ เช่น การ สวดมนต์, สมาธิภาวนา, การฟังธรรม, และ กิจกรรมพัฒนาจิตอาสา ทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้าง จิตสำนึกพลเมือง ที่มีเมตตาและการเอื้อเฟื้อแก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม

2) ขั้นที่ 2 การพัฒนาคุณธรรม (Moral Development) เมื่อเยาวชนมีพื้นฐานทางจิตใจแล้ว ขั้นต่อมาคือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อสร้าง “ความมั่นคงทางศีลธรรม” พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี กล่าวว่า คุณธรรมคือ “เกราะคุ้มกันทางใจ” ที่ทำให้เยาวชนไม่หลงในอำนาจของกิเลส การเรียนรู้คุณธรรมควรทำผ่านการเห็นแบบอย่างที่ดีจากครูและผู้ใหญ่ในสังคม รวมถึงการฝึกปฏิบัติจริง เช่น การรับผิดชอบหน้าที่ การตรงต่อเวลา การซื่อสัตย์สุจริต และการช่วยเหลือผู้อื่น การพัฒนาคุณธรรมในแนวพุทธสัมพันธ์กับหลัก ศีล ซึ่งเป็นส่วนแรกของไตรสิกขา เพราะศีลเป็นกฎทางใจที่ทำให้บุคคลอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสงบสุข หากเยาวชนยึดมั่นในศีล ย่อมเป็นผู้มีวินัย เคารพกฎหมาย และไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะสำคัญของ “พลเมืองที่มีคุณธรรม

3) ขั้นที่ 3 การพัฒนาปัญญา (Intellectual Development) ขั้นนี้มุ่งพัฒนา “ปัญญาเชิงพุทธ” (Buddhist Wisdom) เพื่อให้เยาวชนสามารถเข้าใจ เหตุและผล ของสิ่งต่าง ๆ และมองโลก ด้วยความเป็นจริงตามหลัก อริยสัจ 4 และ ไตรลักษณ์ ซึ่งช่วยให้เยาวชนสามารถแยกแยะสิ่งที่ควรทำ

และไม่ควรทำได้ด้วยตนเอง พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี กล่าวว่า ปัญญา คือเครื่องมือที่ช่วยให้เยาวชน “รู้เท่าทันโลกและรู้เท่าทันใจตนเอง” ซึ่งหมายความว่าเยาวชนจะสามารถตัดสินใจได้อย่างมีสติและสามารถมองเห็นโลกและตนเองได้อย่างมีเหตุผล การพัฒนาปัญญาสามารถทำได้ผ่าน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) เช่น การ อภิปรายประเด็นทางสังคม, การ ทำโครงการคุณธรรม, หรือการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกคิดเชิงวิเคราะห์และสร้าง จิตสำนึกพลเมือง ที่ตั้งอยู่บนเหตุผลและคุณธรรม

4) ขั้นที่ 4 การพัฒนาเพื่อความสุขและความหลุดพ้น (Spiritual Development) พระมหา วุฒิชัย วชิรเมธี อธิบายว่า จุดหมายสูงสุดของการศึกษาพระพุทธศาสนาไม่ใช่เพียงการทำให้เยาวชนเป็น “คนเก่งและคนดี” เท่านั้น แต่ยังต้องเป็น “คนที่มีความสุขอย่างแท้จริง” โดยความสุขในแนวพุทธหมายถึงความสุขที่เกิดจากการปล่อยวางจากกิเลส ความยึดมั่นถือมั่น และการเข้าใจธรรมชาติของชีวิต การเรียนรู้ในขั้นนี้จะช่วยให้เยาวชนพัฒนาจิตใจให้สงบ มีสมาธิ และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้ ในมิติของพลเมือง ความสุขที่แท้จริงเกิดจากการทำประโยชน์ให้ผู้อื่นและสังคม เมื่อเยาวชนเข้าใจว่าความสุขส่วนตัวเชื่อมโยงกับความสุขส่วนรวม เขาจะเกิดแรงจูงใจที่จะทำสิ่งดีโดยไม่ต้องบังคับ ซึ่งถือเป็นรากฐานของพลเมืองที่มีจิตสาธารณะ

5) ขั้นที่ 5 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ขั้นสุดท้าย คือการเปิดโอกาส ให้เยาวชนได้ “เรียนรู้จากการลงมือทำ” เพราะการเรียนรู้ในแนวพุทธถือว่าประสบการณ์จริงคือครูที่ดีที่สุด พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ที่มีชีวิต (Living Education) และเห็นผลของการกระทำของตนในสังคมโดยตรง กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การทำกิจกรรมจิตอาสาในชุมชน การจัดค่ายคุณธรรม การอภิปรายทางศีลธรรม หรือการจัดกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนเป็นประสบการณ์ที่หล่อหลอมให้เยาวชนรู้จัก “รับผิดชอบตนเอง รับผิดชอบต่อสังคม และรับผิดชอบต่อชาติ” เมื่อเยาวชนได้เรียนรู้เช่นนี้ซ้ำ ๆ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมจากภายในอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 2.3 ทฤษฎีกระบวนการส่งเสริมศึกษาพุทธศาสนา
เพื่อความเป็นพลเมืองของเยาวชน

ดังนั้นจากการศึกษาพบว่า กระบวนการส่งเสริมศึกษาพุทธศาสนาเพื่อความเป็นพลเมืองของเยาวชนนี้ไม่เพียงแต่เป็นการศึกษาทางศาสนา แต่ยังเป็นการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมผ่านการ พัฒนาภายในจิตใจ และ การมีส่วนร่วมทางสังคม การฝึกฝน ศิล สมาธิ ปัญญา จิตสาธารณะ และ ความสุขที่แท้จริง จะช่วยเสริมสร้างเยาวชนให้เติบโตเป็น พลเมืองเชิงพุทธ ที่มีคุณธรรม จิตสำนึกพลเมือง และสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมที่ดีและยั่งยืน

2.4 แนวคิดการบูรณาการพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในเยาวชน

ปัจจุบันปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมในหมู่เยาวชนไทย กำลังเป็นที่กังวลอย่างกว้างขวางในยุค สังคมใหม่ที่เปิดรับกระแสโลกาภิวัตน์ เยาวชนจำนวนไม่น้อยถูกมองว่าขาดการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอย่างยั่งยืน หลายฝ่ายลงความเห็นพ้องกันว่าแม้เยาวชนไทยจะได้รับการสอนเรื่องคุณธรรม อยู่เสมอ หากแต่เป็นเพียงแบบฉาบฉวยและไม่เกิดผลถาวรในการหล่อหลอมพฤติกรรม (นิลุบล เลิศ นุวัฒน์, 2564) ตัวอย่างทัศนคติที่ชี้ให้เห็นถึงวิกฤตคุณธรรมของคนรุ่นใหม่ ได้แก่ คติที่ว่า “โกงไม่เป็นไร ขอให้ผีผลงานก็พอ” ซึ่งปรากฏในหมู่เยาวชนบางส่วน สะท้อนให้เห็นค่านิยมที่ยอมรับการ ทุจริตหากบรรลุเป้าหมาย (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) ปรากฏการณ์เช่นนี้สร้างความวิตกแก่สังคมไทย อย่างยิ่งเพราะเยาวชน คือ กำลังสำคัญในการพัฒนาชาติในอนาคต หากเยาวชนขาดคุณธรรม จริยธรรมที่มั่นคงแล้ว การพัฒนาประเทศย่อมขาดรากฐานที่ดีรองรับความสำคัญของการเสริมสร้าง

คุณธรรมจริยธรรมในหมู่เยาวชนไทยยุคใหม่จึงเป็นประเด็นที่ไม่อาจมองข้าม สังคมไทยต่างคาดหวังจะเห็นเยาวชนเติบโตเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพครบครัน ทั้งความรู้และความดี มีสติปัญญาควบคู่คุณธรรมสามารถดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สุทัศน์พงษ์กุลบุตร (2550) กล่าวว่า ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมที่หย่อนยานในกลุ่มเยาวชนได้ทวีความรุนแรงและขยายตัวขึ้นอย่างน่าวิตก (นิลบล เลิศนุวัฒน์, 2564) ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดการบูรณาการความร่วมมือของสถาบันหลักทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษา และองค์กรชุมชนในการอบรมหล่อหลอมเยาวชนรุ่นใหม่ ทำให้กระบวนการหล่อหลอมคุณธรรมเกิดช่องว่างและไม่ต่อเนื่องครอบคลุมทุกมิติ เมื่อประกอบกับสภาพสังคมไทยปัจจุบันที่เผชิญวิกฤตการณ์ทางศีลธรรมและค่านิยมบริโภคนิยมที่รุกเร้า เยาวชนไทยจึงเผชิญความท้าทายในการธำรงรักษาคุณธรรมยิ่งกว่าเดิมในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวหลักพุทธธรรมได้รับการตระหนักว่าเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการพัฒนาจิตใจและปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชนไทย เนื่องจากพุทธธรรมเป็นแหล่งรวมหลักธรรมคำสอนที่ครอบคลุมทั้งมิติการพัฒนาทางกาย จิตใจ และปัญญา (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2543) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากภายใน กล่าวคือเริ่มต้นที่การขัดเกลาจิตใจและทัศนคติของบุคคลให้เกิด “ฉันทะ” คือความใฝ่ดีใฝ่สร้างสรรค์แทนที่ “ตณหา” หรือความอยากที่เป็นกิเลส (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2543) เมื่อเยาวชนเกิดแรงบันดาลใจใฝ่เรียนรู้และใฝ่ทำความดีจากภายในแล้วการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมต่างๆ ย่อมเกิดขึ้นอย่างสมัครใจและยั่งยืน นอกจากนี้ หลักพุทธธรรมยังครอบคลุมวิธีพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในทางสังคม เช่น เบญจศีล เบญจธรรม ที่ฝึกเยาวชนให้ละเว้นพฤติกรรมไม่เหมาะสมและประพฤติสิ่งที่ดีงามหรือตลอดจน หลักสังคหวัตถุ 4 (ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา) ที่ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์และความเอื้อเพื่อในสังคม ซึ่งการประยุกต์ใช้หลักธรรมเหล่านี้ในการอบรมเยาวชนจะช่วยปลูกฝังทั้งคุณธรรม จริยธรรมทักษะชีวิตและความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและความรับผิดชอบต่อสังคม พระเทพดิลก (ระบบ ฐิตญาโณ), (2534) กล่าวได้ว่า “หลักพุทธธรรมเป็นฐานทางจิตใจและศีลธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นคนดีควบคู่กับคนเก่ง”

การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไทยยุคใหม่ในระดับอุดมศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไทยในปัจจุบัน ควบคู่กับการนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเป็นเครื่องมืออบรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มเยาวชนระดับมหาวิทยาลัยให้

เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยมุ่งหวังให้เห็นถึงแนวทางการสร้างเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เยาวชนรุ่นใหม่ได้อย่างยั่งยืน ขอบเขตการศึกษาเน้นบริบทนิสิตนักศึกษาปริญญาตรีในประเทศไทยยุคปัจจุบัน และวิเคราะห์หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในบริบทดังกล่าวอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงครบทุกมิติ ทั้งด้านความคิด จิตใจ และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไทยยุคใหม่ให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมต่อไปในอนาคต

2.4.1 แนวคิดพื้นฐานของหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

หลักพุทธธรรม หมายถึง หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่บันทึกไว้ใน พระไตรปิฎก ซึ่งถือเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นการศึกษารวมชาติของชีวิต ความจริงแห่งสรรพสิ่ง การเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาและความทุกข์ ตลอดจนแนวทางการดับทุกข์ หลักพุทธธรรมให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจให้เข้าถึง ความสงบ และ ปัญญา โดยเฉพาะผ่านการอบรม ศีล, สมาธิ, และ ปัญญา ซึ่งถือเป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและเหมาะสม

นอกจากนี้ พุทธธรรมยังให้ความสำคัญกับ หลักกรรม และ ความรับผิดชอบ ต่อการกระทำของตนเอง ส่งเสริมให้บุคคลมี ความเมตตา กรุณา, ความไม่ประมาท, และการ มีสติสัมปชัญญะ ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ มีความสุข และก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชน

ภัทรพล หมดมลทิน (2559) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีควรนำ พุทธธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของคนในสังคมไทยมาบูรณาการและหลอมรวมเข้ากับศาสตร์และทฤษฎีการสอนเยาวชน สาเหตุที่ผู้เขียนเลือกนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาเป็นหลักในการพัฒนาเยาวชน เนื่องจากวิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากพุทธธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยในภาพรวมอย่างลึกซึ้ง (มันเกียรติ โกศลนิรันดร์, 2541)

การนำพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีได้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 22 ที่กล่าวว่า “การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ, การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้, คุณธรรม, กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา” และในมาตรา 24 (4) ที่ระบุไว้ว่า “กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน

เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝัง คุณธรรม ค่านิยม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

การส่งเสริมให้เยาวชนได้รับการเรียนรู้โดยวิธีบูรณาการจากหลาย ๆ ทางจะช่วยให้เยาวชน เกิดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ โดยการเรียนรู้ในวิธีนี้จะช่วย เสริมสร้างทั้งความรู้และคุณธรรม ที่จะทำให้พวกเขาเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีและรับผิดชอบต่อสังคม

ทิตินา แคมมณี (2552) กล่าวถึงความสำคัญของการส่งเสริมให้เยาวชนได้รับการเรียนรู้ผ่าน วิธีบูรณาการจากหลาย ๆ ด้าน ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาสามารถนำความรู้ไปใช้และพัฒนาคุณธรรม ในชีวิตจริงได้อย่างสมบูรณ์ และยังช่วยให้พวกเขามี จิตสำนึกพลเมือง ที่ดีเพื่อการดำเนินชีวิตที่มี คุณธรรมในสังคม

สรุปได้ว่า การบูรณาการ พุทธธรรม เพื่อเสริมสร้าง คุณธรรม ในเยาวชนไม่เพียงแต่เป็น การศึกษาทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาพลเมืองที่ดี ที่สามารถใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวัน การส่งเสริมคุณธรรมควรเน้นทั้ง ความรู้, การฝึกฝนจิตใจ, การมีส่วนร่วมทางสังคม, และ การพัฒนา พฤติกรรมที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกสูงและสามารถมีส่วนร่วมในการ พัฒนาสังคมที่ดีและยั่งยืนได้ในอนาคต

2.4.2 การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน

การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาจิตใจ และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้กับเยาวชน กระบวนการนี้มี เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมที่เหมาะสมในตัวเยาวชนให้สามารถเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม โดยการบูรณาการหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการฝึกฝน จิตใจ, คุณธรรม, จริยธรรม และ การมีสติสัมปชัญญะ ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข และมีความสุขอย่างยั่งยืน หลักธรรมที่เหมาะสมในการบูรณาการในกระบวนการอบรมนี้มีหลายหลัก สำคัญที่เชื่อมโยงกันอย่างลงตัว เช่น เบญจศีล เบญจธรรม, ไตรสิกขา, และ พรหมวิหาร 4 ที่ช่วยให้ เยาวชนสามารถพัฒนา คุณธรรม และ จริยธรรม ทั้งในระดับส่วนบุคคลและในระดับสังคม

หลักพุทธธรรมโดยทั่วไปเน้นให้เยาวชนเข้าใจถึง ความสำคัญของการควบคุมตนเอง, การ พัฒนาจิตใจ, และ การอยู่ร่วมกับผู้อื่น อย่างมีความสุขและมีสติ การบูรณาการหลักพุทธธรรมใน กระบวนการการศึกษาไม่เพียงแต่การเรียนรู้ในเชิงทฤษฎี แต่ยังเน้นให้เยาวชนได้ฝึกฝนและนำ

หลักธรรมเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตจริง โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การ ฝึกสมาธิ, การทำกิจกรรมจิตอาสา , การสวดมนต์, และการ ฝึกอบรมคุณธรรม ภายในโรงเรียนหรือในชุมชน

การบูรณาการหลักพุทธธรรมโดยเฉพาะ เบญจศีล และ เบญจธรรม เป็นการสอนให้เยาวชนมีความสำนึกในเรื่องการควบคุมตนเอง และสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีต่อสังคม โดยหลักศีล 5 คือการ ฝึกฝนให้เยาวชนรู้จัก การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ และ การไม่ดื่มสุรา ซึ่งถือเป็นการพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมที่สร้างความสงบในชีวิต และส่งเสริมให้ เยาวชนมี การเคารพผู้อื่น การมีสติ และการปฏิบัติในกรอบที่ถูกต้อง

การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในกระบวนการการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ยังเสริมสร้าง พฤติกรรมดี ให้กับเยาวชน เช่น การมีเมตตา ที่จะช่วยให้เยาวชนสามารถเข้าใจถึงความทุกข์และความ ต้องการของผู้อื่น และมีความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเห็นความทุกข์ยาก ความกรุณาที่ช่วยลดความเห็นแก่ตัวและส่งเสริมการช่วยเหลือกันและกันในสังคม มุทิตา ซึ่งทำให้เยาวชนยินดีใน ความสำเร็จของผู้อื่น และไม่อิจฉาริษยา และสุดท้ายอุเบกขา ที่ฝึกให้เยาวชนรู้จักการมองโลกอย่างมี ความเป็นกลาง และสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีสติ

ไตรสิกขา คือการฝึกฝนเยาวชนในด้าน ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นหลักสำคัญที่สอดคล้องกับ กระบวนการฝึกฝนที่มุ่งเน้นให้เยาวชนมีคุณธรรมที่ยั่งยืน การฝึก ศีล เป็นการปลูกฝังให้เยาวชนมี ระเบียบวินัย และ เคารพสิทธิผู้อื่น การฝึกสมาธิ ช่วยให้เยาวชนมีจิตที่สงบ มีสติ และสามารถควบคุม อารมณ์ได้อย่างมีเหตุผล มีปัญญาที่ช่วยให้เยาวชน รู้จักแยกแยะ สิ่งที่ดีและไม่ดี และสามารถตัดสินใจ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยเหตุผลที่มีมโนธรรม

การพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธธรรมไม่ได้จำกัดแค่การเรียนรู้จากหนังสือหรือทฤษฎีเท่านั้น แต่เป็นการ ประยุกต์ใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวัน โดยผ่านการ ลงมือปฏิบัติจริง เยาวชนที่ได้รับการ อบรมอย่างดีจากการบูรณาการหลักพุทธธรรมจะเติบโตเป็นผู้ที่มี คุณธรรมจริยธรรม และสามารถ ใช้ ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข โดยมี จิตสำนึกพลเมือง ที่มี ความรับผิดชอบต่อสังคม และ ความเป็นพลเมืองที่ดี ในสังคมที่มีความหลากหลาย

หลักพรหมวิหาร 4 คือการฝึกฝนให้เยาวชนมี เมตตา กรุณา มุทิตา และ อุเบกขา ซึ่งทำให้ เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่นและสามารถปรับตัวในสังคมที่เต็มไปด้วยความหลากหลาย การฝึกให้ เยาวชนรู้จักการ เอื้อเฟื้อ และ เห็นอกเห็นใจ จะช่วยให้พวกเขามี ความสัมพันธ์ที่ดี กับผู้อื่น และ สามารถทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาสังคมได้อย่างยั่งยืน

การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนจึงเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งด้านจิตใจ คุณธรรม พฤติกรรม และการพัฒนาความรับผิดชอบในสังคม เพื่อให้เยาวชนสามารถเติบโตเป็นพลเมืองที่มี คุณธรรม และ จิตสำนึกสูง และสามารถมีบทบาทที่ดีในสังคมในอนาคต

การบูรณาการหลักพุทธธรรมในกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมในกระบวนการอบรมเยาวชนมีหลากหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมจิตอาสา ซึ่งช่วยฝึกฝนการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ในชุมชน การทำสมาธิ การฝึกสติ การอภิปรายเชิงคุณธรรม และ การสอนให้เยาวชนมีสติในการตัดสินใจ โดยทุกกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เยาวชนมีการฝึกฝน จิตสำนึกพลเมือง ที่ดี การบูรณาการเหล่านี้ทำให้เยาวชนมี การฝึกฝนที่ต่อเนื่อง และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงอย่างยั่งยืน เพื่อให้พวกเขาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีสติ มีคุณธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (ศุภทฤษฎ์ เกษมไพโรจน์, 2568, หน้า 44-48)

สรุปได้ว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรม ในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาจิตใจและสร้างพลเมืองที่ดี โดยการเน้นฝึกฝน ศิล สมาธิ ปัญญา พรหมวิหาร 4 และ ความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างเยาวชนที่มีคุณธรรมจึงไม่ใช่แค่การเรียนรู้จากทฤษฎี แต่เป็นการลงมือปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันที่สามารถเชื่อมโยงกับสังคมได้อย่างยั่งยืน

2.5 บริบทของโรงเรียนชินรสุวิทยาลัย

2.5.1 บริบททั่วไปและจุดมุ่งหมายและปรัชญาการศึกษา

โรงเรียนชินรสุวิทยาลัย มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน โดยมีจุดกำเนิดสอดประสานอยู่กับความรุ่งเรืองของ วัดชินรสุธรรมาราม (หรือวัดชินรสุ) พระอารามหลวง โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส องค์เอกอัครราชูปถัมภ์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงมีพระดำริสถาปนาขึ้นในราวปีพุทธศักราช 2438 เพื่อให้เป็นแหล่งบ่มเพาะวิชาความรู้และขัดเกลาจริยธรรม แก่ชนนิกรชนในพื้นที่ฝั่งธนบุรี

ครั้นถึงปีพุทธศักราช 2444 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การจัดการศึกษาของวัดชินรสุธรรมาราม ได้เข้าสู่ระบบ "การศึกษาสามัญ" อย่างเป็นทางการตามนโยบายของกระทรวงธรรมการ ในกาลนั้นได้รับเกียรติจาก ราชบุรุษนาย วงศ์ทวีป ผู้ซึ่งลาสิกขาจากสมณเพศมาเป็นฆราวาสผู้ทรงความรู้ เข้าดำรงตำแหน่งครูใหญ่คนแรกเพื่อวางรากฐานการบริหารจัดการ โดยใน

ระยะเริ่มแรกมีศิษย์ผู้เฒ่าเรียนเข้ารับการศึกษากัน 101 คน และมีคณะครูผู้เฒ่าด้วยวิธีเย็บ
อุตสาหะรวม 3 ท่าน ร่วมกันประสิทธิ์ประสาทวิชา

กาลเวลาต่อมา ในปีพุทธศักราช 2450 ประวัติศาสตร์ของโรงเรียนได้บันทึกความศรัทธาสร้าง
สำคัญของ คุณนายแม่น อัครนิบุตร ผู้มีจิตศรัทธาแรงกล้าต่อการศึกษา ท่านได้บริจาคทุนทรัพย์
ส่วนตัวเพื่อจัดสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ขึ้น ณ บริเวณริมคลองมอญ อันเป็นทำเลที่เงียบสงบ และ
เหมาะสมแก่การเรียนรู้ เดิมทีอาคารแห่งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสถานที่ศึกษาพระปริยัติธรรมของ
วัดชินวราราม

ต่อมาด้วยเล็งเห็นถึงประโยชน์ส่วนรวม คุณนายแม่นได้มอบอาคารดังกล่าวให้แก่กระทรวง
ธรรมการ เพื่อใช้เป็นสถานศึกษาอย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลให้โรงเรียนได้รับการยกระดับ และปรับปรุง
หลักสูตร จากเดิมที่ทำการสอนในระดับมูลศึกษาประโยคหนึ่งและประโยคสอง ขึ้นเป็นระดับ "ชั้น
ประถมศึกษา" อย่างสมบูรณ์ นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่วางรากฐานให้โรงเรียนชินวรวิทยาลัย
เจริญรุ่งเรือง เป็นสถานศึกษาที่ผลิตเยาวชนที่มีคุณภาพสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

โรงเรียนชินวรวิทยาลัย ยึดมั่นในปรัชญาอันเป็นเข็มทิศนำทางที่ว่า “สถาบันแห่งปราชญ์
แหล่งประสาทความรู้ เชิดชูคุณธรรม” ซึ่งสะท้อนถึงการจัดการศึกษาตามแนวทางพุทธศาสนาอย่าง
ลึกซึ้ง มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้ถึงพร้อมด้วย “วิชาการ” เพื่อให้เยาวชนสามารถดำรงตนในสังคมได้
อย่างสง่างาม มีความสุข และเปี่ยมด้วยความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ด้วยเจตนารมณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมุ่ง
สร้างสรรค์เยาวชนให้เติบโตเป็น “พลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข” โดยบ่มเพาะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตั้งแต่ความรักในสถาบันหลักของชาติ
ความซื่อสัตย์สุจริต การมีวินัย ไปจนถึงการมีจิตสาธารณะ ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบ “พุทธบูรณา
การ” (Buddhist Integrated Education) อันเป็นการประสานพลังระหว่าง ปัญญา (Knowledge)
และ ศีลธรรม (Morality) ให้หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวในตัวผู้เรียน

ภายใต้การสนับสนุนอันดีเยี่ยมจากวัดชินวรารามวรวิหารและสำนักงานพระพุทธศาสนา
แห่งชาติ โรงเรียนได้ขับเคลื่อนโครงการเพื่อขัดเกลาจิตใจอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างอัตลักษณ์แห่ง "ลูก
วาสูกรี" ที่สมบูรณ์แบบ ได้แก่ โครงการลูกวาสูกรีทำความดีด้วยหัวใจ นับได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ปลูกฝัง
จิตสำนึกในการเสียสละและการเป็นผู้ให้โดยไม่หวังผลตอบแทน เพื่อสร้างสายใยแห่งความอาทรต่อ

สังคม โครงการบำเพ็ญกุศลตักบาตรเป็นประจำทุกวันศุกร์ การสืบสานวิถีพุทธให้กลายเป็นวิถีชีวิต เพื่อฝึกจิตให้สงบและน้อมรำลึกถึงพระคุณของพุทธศาสนาในทุกสัปดาห์

โครงการเยาวชนคนดีศรีชินรส และ ค่ายคุณธรรมจิตอาสา กิจกรรมสร้างผู้นำรุ่นใหม่ที่เปี่ยมด้วยจริยธรรมและพร้อมรับใช้สังคม สวดมนต์บำเพ็ญกุศลถวายพระราชากุศล การหลอมรวมใจของชาวชินรส เพื่อแสดงความจงรักภักดีและน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ กิจกรรมเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงภารกิจทางการศึกษา แต่คือการวางรากฐานทางจิตใจ เพื่อให้ลูกवासูกรีทุกคนเติบโตไปเป็นทรัพยากรบุคคลผู้ล้ำค่า ที่สามารถสร้างสันติสุขและคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติสืบไป

2.5.2 การใช้พุทธศาสนาในการจัดการศึกษาและส่งเสริมความเป็นพลเมือง

การจัดการศึกษาของโรงเรียนชินรสวิทยาลัมีลักษณะเฉพาะคือ “การบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ” เพื่อให้การเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่เพียงในชั้นเรียน แต่เป็น “การฝึกฝนการดำเนินชีวิต” พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2564, หน้า 210–211) กล่าวว่าโรงเรียนใช้แนวคิด “ศีล สมาธิ ปัญญา” เป็นแกนหลักในการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมุ่งให้เกิดการพัฒนาทั้งสามด้านไปพร้อมกัน ได้แก่

ด้านศีล โรงเรียนจัดกิจกรรมอบรมศีลธรรมทุกภาคเรียน และส่งเสริมการรักษากฎระเบียบ เช่น การตรงต่อเวลา การแต่งกายเรียบร้อย และการพูดจาสุภาพ ผ่านโครงการ “โรงเรียนคุณธรรม” และ “วินัยสร้างคนดี” เพื่อปลูกฝังระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในตนเอง ด้านสมาธิ โรงเรียนจัดกิจกรรม “นั่งสมาธิก่อนเรียน” และ “สวดมนต์เช้า” เป็นกิจวัตรประจำวันของนักเรียน เพื่อฝึกให้เกิดสติ สมาธิ และความสงบทางใจ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียนและควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น

ด้านปัญญา โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผลและมีจิตสาธารณะ ผ่านกิจกรรม “อภิปรายธรรมะในชีวิตประจำวัน” และ “โครงการงานคุณธรรม” ที่ให้ผู้เรียนออกแบบกิจกรรมจิตอาสา ในชุมชนนอกจากนี้ โรงเรียนยังส่งเสริม “ความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ” (Buddhist Citizenship) โดยมุ่งให้เยาวชนมีความเข้าใจในหน้าที่พลเมืองและมีจิตสาธารณะตามแนวพุทธ เช่น การจัดโครงการ “เยาวชนจิตอาสาเพื่อชุมชน” ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมพัฒนาสิ่งแวดล้อมและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การเรียนรู้ลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ โคลเบอร์ก ที่มองว่าการพัฒนาคุณธรรมต้องผ่านประสบการณ์ทางสังคมจริง เพื่อให้เกิดจิตสำนึกพลเมืองจากโรงเรียนยังมีการประเมิน “คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน” เป็นรายภาคเรียน โดยใช้ตัวชี้วัดด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ

และจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2565, หน้า 213) ที่ชี้ว่า การประเมินความเป็นพลเมืองต้องวัดทั้งความรู้ทางสังคม (Civic Knowledge) และคุณธรรมภายใน (Moral Virtue)

2.5.3 ข้อจำกัดและปัญหาในการบูรณาการหลักพุทธศาสนาในโรงเรียน

แม้โรงเรียนซีโนรสวิทยาลัยจะมีแนวทางส่งเสริมศีลธรรมที่เข้มแข็ง แต่ยังคงประสบข้อจำกัดหลายประการ เช่น

ข้อจำกัดด้านเวลาและหลักสูตร ครูผู้สอนบางรายมีภาระการสอนสูง ทำให้ไม่สามารถบูรณาการหลักพุทธศาสนาเข้ากับรายวิชาอื่นได้อย่างลึกซึ้ง การเรียนรู้จึงยังคงเป็นเชิงท่องจำมากกว่าการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ข้อจำกัดด้านทัศนคติของผู้เรียน เยาวชนบางส่วนมองว่าการเรียนธรรมะเป็นเรื่องเก่า ไม่ทันสมัย ทำให้ขาดความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเมืองใหญ่หลายแห่ง

ข้อจำกัดด้านการประเมินผลคุณธรรม การวัดผลคุณธรรมยังเน้นเชิงพฤติกรรมภายนอกมากกว่าการประเมินจิตสำนึกภายใน ส่งผลให้ยากต่อการติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนซีโนรสวิทยาลัยได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวผ่านการจัดตั้ง “คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม” ซึ่งประกอบด้วยครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันวางแผนกิจกรรมและติดตามผลในระดับชั้นเรียน การใช้แนวคิด “การเรียนรู้ด้วยหัวใจ (Heart-based Learning)” ได้ถูกนำมาประยุกต์ในกิจกรรมคุณธรรมต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนเกิดความรู้สึกเชื่อมโยงกับคุณค่าทางพุทธธรรมมากขึ้น

จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนซีโนรสวิทยาลัยมีลักษณะโดดเด่นในฐานะโรงเรียนในกำกับของวัดที่สามารถบูรณาการหลักพุทธศาสนาเข้ากับการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ โรงเรียนมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เป็น “ผู้มีความรู้คู่คุณธรรม” โดยใช้หลักศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐานในการพัฒนาทั้งทางจิตใจและทางสังคม แม้ยังมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากร เวลา และทัศนคติของผู้เรียน แต่โดยรวมถือว่าเป็นต้นแบบของสถานศึกษาที่สามารถส่งเสริม “ความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ” ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต, 2565, หน้า 212) ที่ว่า “การพัฒนาคนให้มีปัญญาและคุณธรรม คือหนทางสู่การพัฒนาสังคมที่แท้จริง”

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศุภทพ ขเกษมไพโรจน์ (2568) การวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน วัดอุปประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการอบรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไทยยุคใหม่ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสารและการวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่สำคัญ ได้แก่ เบญจศีล เบญจธรรม อิทธิบาท 4 เวทนา 3 และพรหมวิหาร 4 ผลการศึกษาพบว่า

การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการในการอบรมเยาวชนสามารถส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เยาวชนมีความพร้อมในการเผชิญปัญหา มีสมาธิและปัญญาในการใช้ชีวิตอย่างถูกต้องและเหมาะสม จึงเสนอแนะให้สถาบันทางศาสนาและสถานศึกษาร่วมมือกันจัดทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการอบรมตามหลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน เพื่อให้การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนไทยมีความยั่งยืนในอนาคต

พระครูวิโรจน์กาญจนเขต (นัทฤต ปทุมมารัชเชษฐ์) (2568) การวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี" โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้: 1) ศึกษาระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3) นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนในพื้นที่ดังกล่าว การวิจัยนี้ใช้วิธีผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 291 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติต่างๆ เช่น ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการถดถอยพหุคูณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายอธิบายและพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.59, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.83) 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนในพื้นที่คือ การกล่อมเกลาก่อนการเลือกตั้งและหลักทศพิธราชธรรม 4 ซึ่งมีอิทธิพลร่วมกันร้อยละ 72.5 3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ประกอบด้วยการส่งเสริมการสร้างพลเมืองที่ดีผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมจิตอาสา การฝึกสมาธิ การเสวนาสังคม และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

พระครูอุดมจารุวรรณ (2568) การวิจัยเรื่อง "แบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาตามหลักอริยบท 4 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาตามหลักอริยบท 4 การวิจัยนี้ใช้วิธีแบบผสม โดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบสอบถามสำหรับครูจำนวน 390 ชุด แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 22 คน และการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูล 11 คน รวมถึงการทดลองใช้งานรูปแบบในโรงเรียนวัดบำเพ็ญเหนือ เขตมีนบุรี จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ธรรมศึกษาตามหลักอริยบท 4 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) วิธีการดำเนินการ 4) ตัวแบบการดำเนินการ 5) การประเมินผล 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการทดลองใช้งานรูปแบบพบว่า ความคิดเห็นหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในทุกด้าน การประเมินรูปแบบทั้ง 4 ด้าน (ความเหมาะสม, ความเป็นไปได้, ความเป็นประโยชน์, และความถูกต้อง) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยสรุปได้ว่า PIS Model เป็นองค์ความรู้จากการวิจัยนี้

พระชาญณรงค์ โชติธมโม และคณะ (2567) การวิจัยเรื่อง "การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ: 1) ศึกษาสภาพทั่วไปในความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 2) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และ 3) เสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับเยาวชนในกรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มเยาวชน ผู้นำชุมชน นักการเมือง นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ และนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 25 คน ผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของเยาวชนในกรุงเทพมหานครมีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การชุมนุมและการแสดงออกความคิดเห็น แต่มีข้อจำกัดในระบบการศึกษาที่ขาดการสอนเรื่องการเมืองและความเป็นพลเมือง 2) ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎหมาย, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, และการรับผิดชอบต่อสังคม 3) การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองสามารถทำได้

ผ่านกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการเป็นพลเมืองประชาธิปไตย การศึกษาอบรม และการสร้างสังคมที่มีความสงบและเคารพความแตกต่าง

พระมหากษัตริย์ ญาณวิทย์ และคณะ (2567) การวิจัยเรื่อง "การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาระบบการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบูรณ์" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับระบบการปฏิบัติงานของบุคลากร 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักภวนา 4 กับระบบการปฏิบัติงานของบุคลากร และ 3) ศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาระบบการปฏิบัติงานของบุคลากร การวิจัยนี้ใช้วิธีการผสมระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 269 คน จากพระสงฆ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติต่างๆ เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ระบบการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภวนา 4 กับการปฏิบัติงานพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก 3) การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน ควรนำหลักธรรมมาบูรณาการเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีทั้งทางกายภาพและทางสังคม รวมถึงการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะทางจิตใจ และการสร้างผู้นำที่มีความประพฤติเรียบร้อยและสร้างสรรค์

ศรัณย์กร สังข์สิงห์ (2567) การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นพลเมือง 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และ 3) ประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม การวิจัยนี้ใช้วิธีผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.891 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า

1) ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.02) 2) ปัจจัยการกล่อมเกลาทางการเมืองส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และสามารถทำนายความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 87.1 และหลักสัปปุริสธรรมสามารถทำนายความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 87.3 3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความ

เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจะช่วยให้เยาวชนเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม เข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รวมถึงการเข้าใจการบริหารประเทศและการทำงานของระบบการปกครองในสังคมไทย พร้อมทั้งส่งเสริมการสร้างจิตสาธารณะและการเสียสละเพื่อส่วนรวม

พิชญาภา ยวงสร้อย (2567) การวิจัยเรื่อง "รูปแบบพุทธวิถีการจัดการเรียนรู้ตามหลักพุทธวิธี เมตตาวิธี การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ" มีวัตถุประสงค์เพื่อ: 1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักพุทธวิธี ผ่านห้องเรียนเมตตาวิธี ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบฯ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบฯ ซึ่งได้แก่: 3.1) เปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และ 3.2) ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่ต่อรูปแบบฯ 4) รับรองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ กลุ่มตัวอย่างคือนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2/2566 จำนวน 356 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ แบบประเมินทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนิสิต ผลการวิจัยพบว่า

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาประกอบด้วย 1) หลักการ/แนวคิด 2) จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการเรียน/ชั้นการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้น ได้แก่ 3.1) รู้ปัญหาอย่างแยกคาง 3.2) เข้าใจถึงต้นเค้า สาเหตุเหตุ 3.3) แก้ไขด้วยใจรัก และ 3.4) เกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไป 4) การวัดและประเมินผล รูปแบบการเรียนการสอนมีกรอบการนำเสนอ 4 ตอน ตามแนวคิดของ Joyce, Weil, and Calhoun เมื่อทำการตรวจสอบคุณภาพกับผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ผลการศึกษาพบว่า 1) นิสิตมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศหลังเรียนด้วยรูปแบบฯ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นิสิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่า รูปแบบฯ สามารถพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศได้ดีขึ้น และยกระดับการเรียนรู้ขึ้นไปอีกขั้น

พระครูปลัดชาลิน กตปุญโญ (2567) การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา นี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไป 2. ศึกษาองค์ประกอบ 3. นำเสนอวิธีพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดฉะเชิงเทรา ระเบียบวิธีวิจัยนี้อิงตามแนวทางวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 25 รูปหรือคน และได้จัดทำสนทนากลุ่มเฉพาะทางกับผู้ทรงคุณวุฒิอีก 9

คน เครื่องมือหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์นี้คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีการพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไป จุดแข็งคือ การมีคุณภาพและมาตรฐานการบริหารจัดการที่ดีและการสนับสนุนจากภาครัฐและประชาชน จุดอ่อน คือ ขาดเป้าหมายในการพัฒนา ขาดการปรับปรุงหลักสูตร และขาดการติดตามผลโอกาส คือ การบูรณาการกับการศึกษาสามัญและการประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร อุปสรรค คือ ขาดทรัพยากรและครูในบางพื้นที่ และปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยี การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและครูจะช่วยให้การศึกษาแผนกธรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2. องค์ประกอบในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1. การคัดเลือกและพัฒนาครู สร้างเครือข่ายและมอบรางวัล 2. การบริหารงบประมาณอย่างมีเมตตาและปรารถนาดี 3. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและตรวจสอบได้ 4. การกำกับดูแลคุณภาพและความโปร่งใสในการบริหาร พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำงบประมาณ 3. การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรม เน้น 4 ด้านสำคัญ คือ 1. หลักสูตร ที่กำหนดเป้าหมายและพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย 2. การเรียนการสอน โดยการพัฒนาครูและบุคลากร การจัดหาสื่อการสอนที่ทันสมัย และส่งเสริมความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย 3. สื่อการสอน ที่จัดหาและพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และมีการมีส่วนร่วมของพระภิกษุสามเณร 4. การประเมินผล ที่ต้องชัดเจน ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียน และการเผยแพร่ข้อมูลควรมีรูปแบบที่หลากหลาย

วรรณวิสาข์ ไชโย (2566) การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีต่อค่านิยมทางจริยธรรมของวัยรุ่นไทย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาค่านิยมทางจริยธรรมของวัยรุ่นไทย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อค่านิยมทางจริยธรรมของวัยรุ่นไทย และ 3) เพื่อศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาค่านิยมทางจริยธรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นไทย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้คือ นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 396 คน ซึ่งคำนวณขนาดตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling) ตามสายสาขาวิชา รวมถึงเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 20 คน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency), ร้อยละ (Percentage), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย, การทดสอบ t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่านิยมทางจริยธรรมของวัยรุ่นไทยโดยภาพรวมค่านิยมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 2 ด้าน คือ ด้านระเบียบวินัยและด้านความซื่อสัตย์ และอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านบริโภคนิยมและด้านความเสียสละ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อค่านิยมทางจริยธรรมของวัยรุ่นไทย ได้แก่ อาชีพของผู้ปกครองมีผลต่อค่านิยมทางจริยธรรมด้านบริโภคนิยม, เกรดเฉลี่ยมีผลต่อค่านิยมทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์, เพศมีผลต่อค่านิยมทางจริยธรรมด้านความเสียสละ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านอื่น ๆ ไม่มีผลต่อค่านิยมทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน

3. แนวทางแก้ไขปัญหาค่านิยมทางจริยธรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นไทย ได้แก่ ครอบครัว, สถาบันการศึกษา, การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และสื่อมวลชน มีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมทางจริยธรรม

นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ และคณะ (2566) การวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาในการสร้างเสริมสุขภาพ กลุ่มเปราะบางในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมเยาวชนสู่ความเป็นพลเมืองโลกตามหลักพุทธธรรม โดยเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ครอบคลุม 3 มิติ ได้แก่ 1) "ด้านการปลูก" คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) "การเก็บเกี่ยว" คือ การบริหารจัดการ เพื่อสร้างแรงจูงใจและใช้ศักยภาพให้เต็มที่ และ 3) "การลงมือปฏิบัติ" เพื่อสร้างผลสัมฤทธิ์และคุณค่าใหม่ ๆ ทั้งต่อตนเองและองค์กร หลักธรรมพระพุทธศาสนาเน้นการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้สมบูรณ์แบบ สามารถดำเนินชีวิตในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข โดยหลักพุทธธรรมที่ใช้ส่งเสริมเยาวชนสู่ความเป็นพลเมืองโลกประกอบด้วย 1) ไตรสิกขา 2) สัปปุริสธรรม 3) กัลยาณมิตร 4) พรหมวิหาร 5) อิทธิบาท และ 6) สังคหวัตถุ ข้อเสนอแนะทางส่งเสริมเยาวชนให้เป็นพลเมืองโลกตามหลักพุทธธรรม ได้แก่ 1) ความเข้าใจถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) ความเข้าใจบริบทของสังคมโลกและการเปลี่ยนแปลง 3) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อ และ 4) การมีวินัยในการพัฒนาตนเอง การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกเป็นกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาที่ต่อเนื่อง จุดมุ่งหมายคือการเป็นพลเมืองที่ดีและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

พระพิทักษ์ อริยปุตโต (2566) งานวิจัยเรื่อง "การพัฒนาระบบการสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิตคณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย" มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็น

พลเมืองดีของนิสิต โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) ซึ่งประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการศึกษา 7 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า

1. ระบบการสอนเป็นแบบชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนตามกลยุทธ์และวิธีการประเมินที่กำหนด ซึ่งช่วยเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ทันสมัย โดยเฉพาะในรายวิชาหน้าที่พลเมืองที่ต้องมีการพัฒนาผลการเรียนรู้อย่างชัดเจนตามเป้าหมายของหลักสูตร และสามารถพัฒนาระบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักการพระพุทธศาสนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนิสิต

2. ผลการวิเคราะห์ระบบการสอนพบว่า ระบบการสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.00) และการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญระบุว่า การนำระบบการสอนไปใช้งานมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้

3. ผลการทดลองเปรียบเทียบทักษะความเป็นพลเมืองดี ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ก่อนเรียนมีทักษะในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 1.63) ซึ่งต้องปรับปรุง ในขณะที่หลังเรียนมีทักษะเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนและอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 2.63)

4. การประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในการรับรองระบบการสอนพบว่าอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.13) และสรุปว่า ระบบการสอนมีความเหมาะสมและดีในการนำไปใช้งาน

จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของระบบการสอนที่พัฒนาตามหลักพุทธวิธีในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิต โดยมีการพัฒนาและปรับปรุงทักษะที่สำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองดีในสังคม

นารท ศรีละโพธิ์ (2566) การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์. เป็นฐานผลฐานการคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม สำหรับ . นิสิตระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานผลฐานการคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสำหรับนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้การวิจัยและพัฒนาแบบการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการคิดเป็นกรอบในการวิจัย กลุ่มเป้าหมายคือ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบทดสอบความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม 2) แบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และ

3) แบบประเมินการแสดงพฤติกรรมการตัดสินใจเชิงจริยธรรม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากร้อยละ เพื่อตรวจสอบระดับพัฒนาการทางจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1: เฝ้าดูสถานการณ์, ขั้นที่ 2: เสนอผ่านแนวคิด, ขั้นที่ 3: พิจารณาความแตกต่าง, และขั้นที่ 4: สร้างแนวทางตนเอง 2. ภาพรวมกลุ่มเป้าหมายทุกคนมีความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้น โดยรายบุคคลพบว่า 4, 5, และ 6 หน่วยการเรียนรู้เพิ่มขึ้นจำนวน 2 คน 5 คน และ 2 คน ตามลำดับลดลง 1 หน่วยการเรียนรู้จำนวน 1 คน ความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมคงที่ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1, 3, 5 และ 7 จำนวน 3 คน, 8 คน, 1 คน, และ 4 คน ตามลำดับ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนิสิตได้อย่างชัดเจน

กึกา หนูยศ และคณะ (2565) การวิจัยเรื่อง "การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความฉลาดทางอารมณ์เพื่อการเลือกใช้อินเทอร์เน็ตของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของเยาวชน และเสนอแนะการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และความฉลาดทางอารมณ์ของเยาวชนในการเลือกใช้อินเทอร์เน็ตในจังหวัดชัยภูมิ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยผู้นำชุมชนจำนวน 5 คน ผู้ปกครอง 5 คน เยาวชน 30 คน และพระสงฆ์ 2 รูป ซึ่งเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 จำนวน 400 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ พบว่าเยาวชนใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มากกว่า 1 ครั้งต่อวัน โดยเฉลี่ยแล้วใช้เวลา 1-2 ชั่วโมงในแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่จะใช้ที่บ้านในช่วงเวลา 16.01-20.00 และส่วนใหญ่จะใช้โทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ทโฟนในการเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้ Facebook เป็นแพลตฟอร์มหลัก ความคาดหวังของเยาวชนในการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก รวมถึงการรับรู้ การเรียนรู้ และทัศนคติต่อการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ก็อยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเยาวชนในการเลือกใช้อินเทอร์เน็ตโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะปัจจัยด้านการอดทนอดกลั้นที่มีผลต่อ

ความฉลาดทางอารมณ์ของเยาวชนมากที่สุด แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และความฉลาดทางอารมณ์ของเยาวชนในการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ในจังหวัดชัยภูมิประกอบด้วย 3 จ 3 ค ได้แก่ ใส่ใจระดับครอบครัว, ใส่ใจระดับโรงเรียน/สถาบันการศึกษา, และใส่ใจระดับหน่วยงานภาครัฐ (นโยบาย) โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ 3 ค ได้แก่ คลุกคลีกับนักเรียน, ค้นคว้าวิจัย, และคณะทำงานบ้านกับโรงเรียน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม พร้อมทั้งการพัฒนาและเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ในเยาวชนเพื่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ดีและมีประโยชน์ต่อสังคม

พระครูกิตติวิสุทธิวัฒน์ (2565) การวิจัยเรื่อง "การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป กระบวนการ และนำเสนอการพัฒนา โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งรวมการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ในการวิจัยเชิงคุณภาพได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูป และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ 10 รูป ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 273 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเช่น ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

คณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการมีการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยบุคลากรทางการศึกษามีความรู้และความสามารถในการสอนเป็นอย่างดี การจัดกิจกรรมบวชสามเณรภาคฤดูร้อนและส่งเสริมให้เรียนพระธรรมร่วมกับการอยู่ในโครงการทำให้การศึกษาเกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ กระบวนการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน การอำนวยความสะดวก การประสานงาน และการรายงาน ซึ่งเมื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกระบวนการทั้ง 6 ด้าน พบว่าโดยรวมมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง = ค่าเฉลี่ย)3.10, S.D. = 0.826) โดยแต่ละด้านมีความเห็นในระดับปานกลางทั้งหมด การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตรแผนกธรรมให้ทันสมัย การปรับปรุงหนังสือเรียนให้น่าสนใจ และการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานสาระความรู้คุณธรรม และการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน ทำให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจและมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้

วิภาวรรณ ลิ้มปีไพบูลย์, พระครูโกวิทธรธรรมาท (2565) การวิจัยเรื่อง หลักพุทธธรรมและทฤษฎีองค์กรที่น่าไว้วางใจสูงเพื่อการพัฒนาองค์กรระดับองค์กร มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์กและการใช้หลักพุทธธรรมในการลดการทุจริตในองค์กร โดยทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์กนำเสนอถึงการพัฒนาของเหตุผลทางจริยธรรมและการรับรู้ทางสังคมของบุคคล ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรม โดยบุคคลแต่ละคนจะมีการพัฒนาการที่แตกต่างกัน และสามารถส่งเสริมให้พัฒนาระดับจริยธรรมให้สูงขึ้นได้ ทฤษฎีนี้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนมีจริยธรรม, ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม, และระดับจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์สังคม ซึ่งได้รับการยอมรับจากนักจิตวิทยา นักการศึกษา และนักพฤติกรรมศาสตร์ บทความยังนำเสนอหลักธรรมทางพุทธศาสนาแบบดั้งเดิม เช่น หลักสัมมปธาน 4, หลักโลกบาลธรรม 2, หลักสัปปริสธรรม 7, หลักขรवास 4, และหลักสุจริต 3 ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการลดการตัดสินใจที่ไม่ถูกต้องหรือการทุจริตในองค์กร การนำหลักธรรมเหล่านี้มาใช้จะช่วยให้เสริมสร้างจริยธรรมและคุณธรรมในองค์กรและสังคม ทำให้ลดปัญหาของสังคม ลดความขัดแย้งและความไม่ยุติธรรม รวมทั้งลดพฤติกรรมการเบียดบังทรัพย์สินของส่วนรวมไปเป็นส่วนตน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ การตัดสินใจที่มีจริยธรรมจะช่วยลดพฤติกรรมการทุจริตและคอร์รัปชัน ซึ่งจะช่วยให้ประเทศชาติและสังคมไทยมีความเข้มแข็งและสงบสุข นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

วิชาญชัย บุญแสง (2565) งานวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างเยาวชนด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างเยาวชนด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า

สังคมไทยยุคปัจจุบันไม่ได้ให้ความสนใจด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับการแข่งขันและการแย่งชิงกันไป ส่งผลให้เยาวชนไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นี่จึงทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ไม่พึงประสงค์ เกิดปัญหาด้านการขาดคุณธรรม จริยธรรมและซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ยากต่อการเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเยาวชน การนำเอาศีลธรรมในทางศาสนามาใช้ดำเนินชีวิตในสังคมให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องนั้น ต้องส่งเสริมการฝึกกำลังของบวร บ้าน วัด โรงเรียน ให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาจิตใจ ระเบียบวินัย คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน รวมทั้งให้ทำประโยชน์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ส่งเสริมการศึกษาและการปฏิบัติตามหลักศาสนาต่างที่ถูกต้อง การนำหลักธรรม

มาประยุกต์ใช้ก็เพื่อการเป็นผู้นำที่ดี และคำสั่งสอนที่สำคัญๆ ของพระพุทธองค์ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้นำที่ดี วิธีการของการที่จะเป็นผู้นำที่ดีเพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติ ได้แก่ ไตรสิกขา สังคหวัตถุ 4 และอิทธิบาท 4

ณฐมน หมวกฉิม (2564) การวิจัยเรื่อง "การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพของการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง, ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง, และเพื่อบูรณาหลักพุทธธรรมตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 24 รูป/คน ซึ่งสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนา ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่างจากเยาวชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในกรุงเทพมหานครจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

วัฒนธรรมทางการเมืองมีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนมากกว่าสถาบันกล่อมเกลางานการเมือง ปัจจัยที่ส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทยโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสมการถดถอยมีอำนาจในการทำนายคิดเป็นร้อยละ 37.7 และหลักอิทธิบาท 4 ได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่เยาวชนในการตื่นตัวทางการเมือง

ภาณุทัต ยอดแก้ว (2564) การวิจัยเรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบบประชาธิปไตย: กรณีศึกษา วาทกรรมด้านสิทธิมนุษยชนของพระสงฆ์ไทย มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์วาทกรรมด้านสิทธิมนุษยชนที่ผลิตโดยพุทธทาสภิกขุ, สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) และพระมหาภูมิจัย วชิรเมธีในแบบร้อยสร้าง เพื่อระบุชุดความรูที่มีอยู่ในวาทกรรม เพื่อเปิดเผยเกี่ยวกับสมมติฐานทางอุดมการณ์ และเพื่อหากลวิธีทางวาทกรรม กลวิธีทางโวหาร กลวิธีทางคำศัพท์ เพื่อค้นหาว่าวาทกรรมด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าวได้เชื่อมกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจได้อย่างไร และเพื่อเปิดเผยว่าวาทกรรมด้านสิทธิมนุษยชนของพระสงฆ์ไทยดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นมาในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้อย่างไร โดยอาศัยวิธีวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ในแบบนอร์มัน แฟร์คลัฟ (Norman Fairclough) และการศึกษาประวัติศาสตร์ในแบบมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

วาทกรรมด้านสิทธิมนุษยชนของพุทธทาสภิกขุและสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) เป็นมรดกทางความคิดท่ามกลางกระแสแห่งความเคลื่อนไหวทางภูมิปัญญาที่เรียกกันว่า “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม (socially engaged Buddhism)” ซึ่งเป็นมิติหนึ่งของความเป็นยุคสมัยใหม่ทางพระพุทธศาสนาไทย (Thai Buddhist modernism) ในยุคหลังอาณานิคม วาทกรรมด้านสิทธิมนุษยชนของพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธีเป็นการผลิตซ้ำอุดมการณ์เถรวาทในแบบพุทธทาสภิกขุ วาทกรรมด้านสิทธิมนุษยชนของพระสงฆ์ไทยทั้งสามรูปเป็นสหาวาทกรรม (interdiscourse) ที่ถูกร้อยเรียงอย่างดี และมีความน่าเชื่อถือ จึงสามารถเปลี่ยนมุมมองของผู้คนที่มีแนวโน้มไปทางพระพุทธศาสนา การวิเคราะห์ด้วยบทบอกเป็นนัยว่า ไตรสิกขาถูกใช้เป็นเกณฑ์ในการผลิตความมรดกเถรวาท รวมถึงวาทกรรมด้านสิทธิมนุษยชนของพระสงฆ์ไทยทั้งสามรูป และแสดงชัดว่า พระสงฆ์ทั้งสามรูปค่อนข้างระแวดระวังสงสัยเกี่ยวกับมิติการบังคับใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนโดยเตือนว่าการบังคับใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนดังที่มีอยู่ในโลกนั้นยังคงไม่เพียงพอที่เราจะสามารถรักษาสันติภาพและสวัสดิภาพทางสังคมในโลกได้จริง เมื่อตรวจสอบวาทกรรมด้านสิทธิมนุษยชนเหล่านี้อย่างละเอียด พบว่าวาทกรรมเหล่านี้สะท้อนถึงการมีฐานคติทางอุดมการณ์และเป็นรูปแบบหนึ่งของการต้านทานทางวัฒนธรรมตะวันตก อัตลักษณ์ทางวาทกรรมด้านสิทธิมนุษยชนของพระสงฆ์ไทยดังกล่าวอยู่บนฐานคติทางอุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธปัญญาและไตรสิกขา แนวคิดเรื่องปัญญา พบว่าแพร่กระจายในตัวบทในหัวข้อสิทธิมนุษยชน ปัญหานี้เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดเรื่องไตรสิกขาซึ่งเป็นทั้งโครงสร้างและเกณฑ์ที่ถูกใช้ในการตัดสินคุณค่าความดีในเรื่องเล่าทางพระพุทธศาสนา ปัญญาถูกใช้ให้หมายถึงพระพุทธศาสนา อวิชาถูกใช้กับความไม่รู้ หรือความลุ่มหลงที่จะมองโลกตามที่เป็นจริง หรือความไม่เข้าใจในพุทธธรรม อย่างไรก็ตาม ในงานวรรณกรรมเถรวาทในบริบทแห่งยุคสงครามเย็น ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนมักถูกผูกโยงกับเรื่องอวิชา อันเป็นต้นเหตุแห่งปัญหา ในบริบทสงครามเย็นนี้รูปแบบต่าง ๆ เช่น การวิจารณ์สังคมนิยม เสรีนิยม วัตถุนิยม บริโภคนิยม และจักรวรรดินิยม การสร้างคำและสำนวนสมัยใหม่เพื่อดึงความสนใจของสาธารณชน การลดปรกรณ์ในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา การตีความคำสอนทางพระพุทธศาสนาในแบบใหม่ การวิเคราะห์พุทธธรรมในลักษณะใหม่เพื่อหาทางออกให้กับปัญหาสังคมที่มาจากความวุ่นวายทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม และการเปลี่ยนรูปแบบทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญ ในบริบทเดียวกันนี้ วาทกรรมเถรวาทไทยได้รับอิทธิพลจากวาทกรรมโลก แต่มันยังคงทำนุบำรุงอุดมการณ์ในวาทกรรม

เถรวาทไทยเพื่อดำเนินงานอำนาจการครอบงำของวาทกรรมวัตถุนิยมและบริโภคนิยมที่กำลังแพร่กระจายในสังคมไทย วาทกรรมโต๋ในทำนองนี้กำลังกลายเป็นเรื่องแบบแผน

ลำพอง กลมกล (2564) การเรื่องการศึกษากลวิธีการสอนเพื่อพัฒนาเยาวชนของไร่เชิญตะวัน จ.เชียงราย: กรณีศึกษาพระเมธีวชิโรดม (ว. วชิรเมธี) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการสอนที่ใช้ในการพัฒนาเยาวชนของไร่เชิญตะวัน โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารงานวิจัย หนังสือ บทความ การศึกษาภาคสนาม และการสัมภาษณ์ จากนั้นเรียบเรียงในรูปแบบบทความวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า

พระเมธีวชิโรดม (ว. วชิรเมธี) แห่งไร่เชิญตะวัน จ.เชียงราย มีเทคนิคและวิธีการสอนเพื่อพัฒนาเยาวชนอย่างมีเป้าหมาย โดยลักษณะวิธีการสอนประกอบด้วย 1) การพัฒนาการสอนโดยการทำตนเป็นต้นแบบ 2) การพัฒนาการสอนผ่านการพูดบรรยายและการฝึกอบรม 3) การพัฒนาการสอนผ่านการฝึกปฏิบัติทดลองจริง 4) การสอนผ่านการนิพนธ์หนังสือและการเขียนถอดรหัสข้อความ 5) การพัฒนาการผ่านกลไกทางพระพุทธศาสนาในองค์กรวม ผ่านการสื่อสารอย่างมีเป้าหมายทั้งทาง การเมือง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยกระทำและดำเนินการอย่างมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาเยาวชนของไร่เชิญตะวัน จ.เชียงราย โดยพระเมธีวชิโรดม (ว. วชิรเมธี)

พระมหาถนอม อานนโท (2564) งานวิจัยเรื่อง "การพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่ออนาคตตามแนวพระพุทธศาสนาของเยาวชนในสังคมไทย" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปรัชญาศาสนาสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, พัฒนาการรู้คิดตามแนวพระพุทธศาสนาของเยาวชนในสังคมไทย, พัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาในสังคมไทย และเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในสังคมไทย การวิจัยนี้ดำเนินการใน 3 ขั้นตอนคือ การสังเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 รูป/คน การสร้างรูปแบบและการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่มและการตรวจสอบเอกสารโดยผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มตัวอย่างเยาวชนจากเครือข่ายการเรียนรู้ทั้ง 4 ภาคจำนวน 200 คน และการประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่ออนาคตจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 50 คนจาก 4 ภาค ผลการวิจัยพบว่า

การวิเคราะห์ปรัชญาศาสนาสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบ 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ด้านแนวคิดปรัชญาศาสนาเชิงสังคม เชิงสิ่งแวดล้อม เชิงเศรษฐกิจ และเชิงการศึกษาเพื่อใช้หลักคิดและวิธีการเหล่านี้ในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาการรู้คิดตามแนวพระพุทธศาสนาของ

เยาวชนในสังคมไทยพบ 2 ประเด็นสำคัญคือ หลักพุทธธรรมด้านการรู้คิด และปัจจัยการรู้คิดทางจิตวิทยา เพื่อนำหลักคิดและวิธีการเหล่านี้ไปใช้ในการศึกษาตามแนวพระพุทธศาสนา การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาในสังคมไทยพบ 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมือง ด้านการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมืองตามกฎหมาย และด้านการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อนำหลักคิดและวิธีการเหล่านี้ไปใช้ในการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมือง การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาในสังคมไทยพบ 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ด้านสิทธิหน้าที่ของตนเองที่เกี่ยวข้องกับสังคม ด้านความรู้ความสามารถที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสังคม และด้านความเอื้อเฟื้อต่อสังคมทางจิตใจและอารมณ์ เพื่อนำหลักคิดและวิธีการเหล่านี้ไปใช้ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม

สุวรรณ จุลมั่ง (2564) การวิจัยเรื่อง "การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17, พัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย, และประเมินแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนในพื้นที่ดังกล่าว โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ การศึกษาระดับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับของลิเคอร์ทและการสัมภาษณ์ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา, การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีโดยการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง, และการประเมินแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีจากผู้ใช้นโยบายและผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบประเมินมาตรฐานค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท ผลการวิจัยพบว่า

ระดับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 โดยภาพรวมมีระดับความเป็นพลเมืองดีในระดับมาก แนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ใน

พื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์ 4 แนวทางย่อย, การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี 8 แนวทางย่อย, การบริหารจัดการ 4 แนวทางย่อย, และการพัฒนาครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน 3 แนวทางย่อย ผลการประเมินแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ตามกรอบมาตรฐานการประเมิน พบว่าโดยรวมมีคุณภาพในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้านพบว่า ด้านอรรถประโยชน์มีคะแนนสูงสุด

พระปลัดราชันย์ ขวัญเมือง (2564) การวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา" มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนทุ่งใหญ่วิทยาคม ปีการศึกษา 2562 ภาคการศึกษาที่ 2 จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 4) แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการศึกษาพบว่า

รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการสำคัญของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมมี 4 ขั้นตอน คือ (1) สร้างบรรยากาศ (2) นำหลักพุทธธรรมมาแก้ปัญหา โดยใช้หลัก RPUT ซึ่ง R คือ คิดถูกวิธี (Right Thinking) P คือ คิดเป็นขั้นตอน (Process Thinking) U คือ คิดเป็นประโยชน์ (Useful Thinking) T คือ การคิด (Thinking) (3) นำเสนอและสะท้อนความคิด (4) สรุปแนวคิดที่ได้ และ 4) การวัดและประเมินผล ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) พฤติกรรมการทำงานกลุ่มในภาพรวมและรายกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68, S.D. = 0.48) และ 4) ความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.24, S.D. = 0.63)

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปณฺโญ (2561) การวิจัยเรื่อง "กระบวนการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของพระสอนศีลธรรมในสังคมไทย" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีตามคำสอนของพระในสังคมไทย, พัฒนาการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของพระสอนศีลธรรม, และนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีตามหลักการของพระสอนศีลธรรมในสังคมไทย การวิจัยนี้ใช้วิธีการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 175 ชุด และการสัมภาษณ์จำนวน 26 รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

กระบวนการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีตามคำสอนของพระสอนศีลธรรมในสังคมไทย ได้แก่ กระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีตามหลักพระพุทธศาสนา, คุณสมบัติของพระสอนศีลธรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดี, และคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีตามทัศนะของพระสอนศีลธรรม โดยระดับความคิดเห็นในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปหาด้านน้อย และกระบวนการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีตามหลักไตรสิกขาประกอบด้วย 1) ศีลซึ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ 2) สมาธิ ซึ่งส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม 3) ปัญญาซึ่งส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้หลักพุทธธรรม และ 4) บูรณาการพัฒนจิตสำนึกที่ดี

สุพิมล ศรีศักดิ์ (2560) การวิจัยเรื่อง "การพัฒนาองค์ประกอบและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน" เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methodology Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสองรูปแบบคือ การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามจำนวน 250 ชุด โดยหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือตามวิธีการของครอนบาค และในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์คำถามปลายเปิด (Open-ended questions) กับผู้บริหาร ครูผู้สอน อาจารย์ และพระนิสิต จำนวน 34 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนาองค์ประกอบและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.97) ซึ่งแบ่งเป็นด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี (ค่าเฉลี่ย = 3.98), ด้านคุณสมบัติของพระสอน

ศีลธรรม (ค่าเฉลี่ย = 3.91), และด้านกระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดี (ค่าเฉลี่ย = 3.90)

การวิเคราะห์การพัฒนางค์ประกอบและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมพบว่า ด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน ครูต้องมีทั้งความรู้และคุณธรรม มีหลักธรรมประจำใจเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์ มีทักษะการสอนที่สร้างจิตสำนึกที่ดี และตระหนักในหน้าที่ตามหน้าที่พลเมือง มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดวิชา มีบุคลิกภาพดี พุดจาไพเราะน่าฟัง มีทักษะในการใช้สื่อประกอบการสอน และมีความรับผิดชอบต่องาน วิชาชีพ และสังคม ด้านคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของเยาวชน พบว่าเยาวชนควรเป็นคนเก่ง มีจิตสาธารณะ มีคุณธรรมและหลักธรรมประจำใจ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักกาลเทศะและสัมมาคารวะ มีวินัยและใฝ่เรียนรู้ รวมทั้งความซื่อสัตย์และเสียสละ ทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และมีความรักชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้านกระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีพบว่า สถานศึกษาเป็นสถานที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมือง โดยการดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติ การวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นเพราะการศึกษาของไทยมุ่งเน้นให้ทุกคนมีความรู้ความสามารถตามศักยภาพ หลักพุทธธรรมจึงเป็นเครื่องมือในการสร้างความสมดุลของชีวิต กิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาบูรณาการเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เช่น หลักศีล 5 หลักสังคหวัตถุ 4 และหลักพรหมวิหาร 4 เป็นต้น

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการที่ได้ศึกษาผลงานวิจัยต่าง ๆ แนวคิด ทฤษฎี และรวบรวมข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัย กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้นำแนวคิดกระบวนการส่งเสริมศึกษาพุทธศาสนาความเป็นพลเมืองของเยาวชน ของพระมหาภูมิจัย วชิรเมธี, 2558 ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีตัวแปรที่ได้ศึกษาลำดับกัน นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด เพื่อใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวคิดกระบวนการส่งเสริมศึกษาพุทธศาสนาความเป็นพลเมืองของเยาวชน ประกอบด้วย 1.การศึกษาทางจิตใจ 2.การพัฒนาคุณธรรม 3.การพัฒนาปัญญา 4.การพัฒนาเพื่อความสุขและความหลุดพ้น 5.การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และ

กำหนดตัวแปรตาม ได้แก่ ความเป็นพลเมืองเชิงพุทธประกอบด้วย สามารถสรุปกรอบแนวคิดและตัวแปร ดังนี้

ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรรส วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary research) และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- 3.1 วิธีและขั้นตอนในการวิจัย
- 3.2 ระเบียบวิธีการวิจัย
- 3.3 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- 3.4 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.6 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.7 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.9 การนำเสนอผลการวิจัย

3.1 วิธีและขั้นตอนในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ ระเบียบ และประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงร่างงานวิจัย โดยเริ่มจากการตั้งชื่อเรื่อง การศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คำถามของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำโครงร่างงานวิจัย และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำปรึกษา คำแนะนำ และความเห็นชอบในการจัดทำโครงร่างการวิจัย พร้อมรับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้งานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นดำเนินการเสนอโครงร่างการวิจัยเพื่อขออนุมัติจากบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 สำหรับเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยต้องดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open ended Form) โดยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า CVI เมื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้ว จึงนำเครื่องมือที่สร้างไปลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ในส่วนของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถตอบได้ตามความสมัครใจและสะดวกใจ โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์อย่างเป็นธรรมชาติและเป็นกันเองโดยการสนทนากัน เพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์เหมือนถูกบังคับให้ตอบคำถาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการบันทึกทุกเรื่องที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลโดยตรง สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการขอเข้าพบเพื่อพูดคุยและอธิบายถึงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย ให้กับผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ทราบ และชี้แจงถึงความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ที่จะกลับมาเป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อการนำไปใช้ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัยในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ จะใช้ข้อมูลและเก็บข้อมูลเป็นหลักจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) จากนั้นจึงนำเอาข้อเท็จจริงที่ได้มาการเปรียบเทียบข้อค้นพบ (Finding) ของปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษา (Phenomenon) จากแหล่งและมุมมองที่แตกต่างกัน เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือ (Credibility, validity) ของข้อมูลหรือสิ่งที่ค้นพบ ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงเป็นลักษณะเชิงพรรณนาตามข้อเท็จจริงและปรากฏการณ์ที่พบ ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่จึงไม่อยู่ในลักษณะของตัวเลข

เมื่อจัดทำร่างรายงานการวิจัยสำเร็จแล้ว จึงเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ แล้วจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ส่งบัณฑิตศึกษา เพื่อขออนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

3.2 ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วย การออกแบบการวิจัย และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การออกแบบการวิจัย

เป็นการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary research) และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

3.2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

แนวคิดกระบวนการส่งเสริมศึกษาพุทธศาสนาความเป็นพลเมืองของเยาวชน (Process of Promoting Youth Citizenship)

- 1) การศึกษาทางจิตใจ (Mental Development)
- 2) การพัฒนาคุณธรรม (Moral Development)
- 3) การพัฒนาปัญญา (Intellectual Development)
- 4) การพัฒนาเพื่อความสุขและความหลุดพ้น (Spiritual Development)
- 5) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)

(พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี, 2558)

ความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ

- 1) การพัฒนามนุษย์ตามแนวทางพุทธศาสนา ฐานของพลเมืองเชิงคุณธรรม
 - 2) การสร้างกระบวนการสร้างพลเมืองภายใน (ไตรสิกขา)
 - 3) การสร้างสังคมที่มีความร่วมมือและสันติสุข (สังคหวัตถุ 4)
 - 4) การพัฒนาให้เยาวชนมีจิตสำนึกแห่งมนุษยธรรม (พรหมวิหาร 4)
 - 5) การเชื่อมโยงหลักการพลเมืองเชิงพุทธกับการพัฒนาสังคมยุคใหม่
- (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต)

3.3 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.3.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาและนักเรียนในโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

3.3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาและนักเรียนในโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานครแบ่งได้ 3 กลุ่มหลัก รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา (ระดับอำนวยการ) จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หรือหัวหน้าฝ่ายที่รับผิดชอบด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมพุทธศาสนา
2. ครูผู้สอนและครูแนะแนว (ระดับวิชาการ) จำนวน 12 คน
3. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ระดับผู้รับการศึกษา) จำนวน 10 คน

การคัดเลือก Key Informants

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาจากหลายปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองและการบูรณาการหลักพุทธศาสนาในการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ดังต่อไปนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา (ระดับอำนวยการ)

โดยผู้วิจัยจะคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน ปัจจัยที่พิจารณาในการคัดเลือก คือ ประสบการณ์ในบทบาทการบริหารและการกำหนดนโยบาย ความเข้าใจและความเชื่อมโยงระหว่างหลักพุทธศาสนากับการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม และความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการจัดการทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน

2) ครูผู้สอนและครูแนะแนว (ระดับวิชาการ)

โดยผู้วิจัยจะคัดเลือกครูที่มีประสบการณ์สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่น้อยกว่า 3 ปี และเคยเข้าร่วมโครงการหรืออบรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมและการบูรณาการหลักพุทธศาสนาในโรงเรียน ปัจจัยที่พิจารณาในการคัดเลือก คือ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมและพลเมือง, ความสามารถในการบูรณาการหลักพุทธศาสนาเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอน ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างพลเมืองที่มีคุณธรรม และความเข้าใจในความสำคัญของการพัฒนาเยาวชนให้มีจิตสำนึกพลเมืองและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ

3) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ระดับผู้รับการศึกษา)

โดยนักเรียนในกลุ่มที่จะสามารถสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับประสบการณ์และผลลัพธ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมและจิตสำนึกพลเมือง ปัจจัยที่พิจารณาในการคัดเลือก คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพุทธศาสนาและกิจกรรมจิตอาสาในโรงเรียน ความสามารถในการสะท้อนมุมมองส่วนตัวเกี่ยวกับผลกระทบจากการเข้าร่วมกิจกรรม, ความพร้อมในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ภายในโรงเรียน และการแสดงความรับผิดชอบและการมีจิตสำนึกพลเมืองผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมคุณธรรม

3.4 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

3.4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาและนักเรียนในโรงเรียนชินโรรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานครแบ่งได้ 3 กลุ่มหลัก รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน ดังที่ระบุไว้ใน 3.3

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ด้วยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัย กรุงเทพมหานคร” เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและกำหนดกรอบเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้

3.5.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือสำหรับแบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview)

แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะแบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open ended Form) เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัย กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- ส่วนที่ 2 สภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัย
- ส่วนที่ 3 การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธ
- ส่วนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคต
- ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของงานวิจัยนี้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งถูกออกแบบให้มีชุดคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นและเล่าประสบการณ์ได้อย่างอิสระ โดยคำถามครอบคลุมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองและการบูรณาการหลักพุทธศาสนาในการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัย กรุงเทพมหานคร ตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

3.6 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.6.1 เชิงคุณภาพ

ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview Form)

3.6.1.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ในการวิจัย โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวินิตยาลัย กรุงเทพมหานคร

3.6.1.2 วิเคราะห์ลักษณะข้อมูลที่ต้องการจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือ

3.6.1.3 สร้างแบบสัมภาษณ์จากกรอบแนวคิด และคำนิยามศัพท์ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ส่วน ดังที่ระบุไว้ในข้อ 3.5.1

ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

3.6.1.4 ผู้วิจัยทำการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษาจำนวน 5 รูป/ท่าน

3.6.1.5 การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity index : CVI) ใช้เกณฑ์ความเห็นสอดคล้องกัน และการยอมรับของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีค่า CVI 0.80 ขึ้นไป

เกณฑ์การให้ค่าคะแนน คือ

แบบประเมินผลนี้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 4 ข้อ คำตอบมี 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

4	หมายถึง	มีความสอดคล้องมาก
3	หมายถึง	ค่อนข้างมีความสอดคล้อง
2	หมายถึง	มีความสอดคล้องบางส่วน
1	หมายถึง	ไม่มีความสอดคล้อง

ในการหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity index : CVI) จากผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ข้อคำถามแต่ละข้อต้องได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาโดยใช้เกณฑ์ความเห็นสอดคล้อง และการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าความสอดคล้องรายข้อ I-CVI ไม่ต่ำกว่า 0.80 และมีค่าค่าความสอดคล้องทั้งฉบับ (S-CVI) ไม่ต่ำกว่า 0.80

3.6.1.6 ผู้วิจัยนำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาทำการวิเคราะห์สรุปความสอดคล้องโดยคำนวณจากสูตร คือ

$$I - CVI = \frac{\text{จำนวนค่าคะแนนความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด}}{\text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด}}$$

$$S - CVI = \frac{\text{จำนวนข้อที่มีค่าคะแนนความสอดคล้องผ่านเกณฑ์}}{\text{ข้อคำถามทั้งหมดทั้งหมด}}$$

โดยค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity index : CVI) เกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์ การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ผลจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ข้อคำถามรายข้อมีค่าความสอดคล้องรายข้อ (I-CVI) เท่ากับ 0.80–1.00 ทุกข้อ และมีค่าความสอดคล้องทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ 0.97

3.6.1.7 นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ แล้วนำไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักต่อไป

3.7 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษามีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ต่อไปนี้

3.7.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บข้อมูลโดยตรงจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือน ธันวาคม 2568 ถึง มีนาคม 2569 โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่เกี่ยวกับสภาพการส่งเสริม วิเคราะห์การส่งเสริม และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

2) ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการศึกษาเอกสาร งานวิจัย รายงานการวิจัย หนังสือวิชาการ บทความวิชาการ ระเบียบ ตำรา สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้ง การค้นคว้าจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้วิจัยได้ปฏิบัติ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และติดต่อประสานไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคน เพื่อทำการนัดวัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า เมื่อได้รับหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยแล้ว จึงได้เริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. ขั้นตอนระหว่างทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนนี้เริ่มจากยืนยัน กำหนดเวลาในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนอีกครั้งหนึ่งในเรื่องของวัน เวลา และสถานที่เพื่อไม่ให้เสียเวลาทั้งสองฝ่าย และเมื่อถึงเวลาการเดินทางไปยังสถานที่ตามที่ผู้วิจัยได้นัดไว้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จากนั้นก็ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่วิจัยจากการลงภาคสนามไปสัมภาษณ์ด้วยตัวเองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน โดยการจดบันทึก บันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ และบันทึกภาพร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน จนแล้วเสร็จ

3. ขั้นตอนหลังทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนนี้เริ่มจากการข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analyzed) สังเคราะห์ข้อมูลโดยคัดกรองเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษาจากการศึกษาเอกสาร และจากการสัมภาษณ์ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาทำการแยกแยะ และจัดระเบียบ ว่ามีข้อมูลส่วนใดเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการวิจัย เพื่อหาข้อสรุป ก่อนนำมาอภิปรายผล และจึงนำไปสรุปผลต่อไป ซึ่งอยู่ในรูปของการพรรณนา ซึ่งเป็นผลจากการเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดระเบียบ แล้วเข้าด้วยกันตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

3) กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบ่งขั้นตอนรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) การเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์
- 2) ติดต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอสัมภาษณ์ และอธิบายวัตถุประสงค์ของงานวิจัย
- 3) ขอความยินยอมในการสัมภาษณ์และบันทึกเสียง
- 4) เตรียมแนวคำถามที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญ
- 5) การดำเนินการสัมภาษณ์
- 6) ใช้แนวคำถามจากแบบสัมภาษณ์ แต่อนุญาตให้มีการซักถามเพิ่มเติมได้
- 7) กระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูลอธิบายความคิดเห็นของตนอย่างเต็มที่
- 8) บันทึกเสียงหรือจดบันทึกข้อมูลสำคัญ

การจัดการข้อมูลหลังสัมภาษณ์

- 1) ถอดความจากบันทึกเสียง และตรวจสอบความถูกต้อง
- 2) ตรวจสอบข้อมูลกับผู้ให้สัมภาษณ์ (Member Checking) เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มี ความคลาดเคลื่อน
- 3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดหมวดหมู่ตามปัจจัยที่กำหนดไว้

การศึกษาข้อมูลเอกสาร ค้นหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย

- 1) รายงานสภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินรสวิทยาลั
- 2) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินรสวิทยาลั
- 3) งานวิจัยและบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียน
- 4) เอกสารเชิงนโยบาย และรายงานประเมินผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาเอกสาร

- 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินรสุวิทยาลัย
- 2) สรุปลข้อค้นพบที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินรสุวิทยาลัย

เปรียบเทียบข้อมูลจากเอกสารกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์

- 1) วิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่าง
- 2) นำข้อมูลจากเอกสารมาสนับสนุนหรือโต้แย้งข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analyzed) และการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการประมวลผลในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการดังนี้

3.8.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้มีการนำข้อมูลจากเทปบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจดบันทึกทั้งหมด 25 คน จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดของแต่ละกลุ่มมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการวิเคราะห์แบบสามเส้า (Triangulation Analysis) โดยการวิเคราะห์จัดประเภทของข้อมูล และได้จัดหมวดหมู่ในประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินรสุวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินรสุวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินรสุวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่แม่นยำและสอดคล้องกับข้อมูลจากหลายแหล่ง ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมกับการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และมุ่งเน้นการทำความเข้าใจเชิงลึกการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินรสุวิทยาลัย เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์และประเด็นสำคัญของวัตถุประสงค์การวิจัยว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและจากการสัมภาษณ์ โดยประมวลข้อมูลและความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีและแนวคิดในการศึกษา โดยผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการถอดความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Transcription Process) จากนั้นจำแนกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ออกเป็นหัวข้อหลัก (Themes) ตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

2. การสังเคราะห์ข้อมูล (Data Synthesis) โดยการวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สอดคล้องหรือขัดแย้งกับข้อมูลจากเอกสารที่ศึกษา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้วยรูปแบบตาราง

3. การวิเคราะห์แบบสามเส้า (Triangulation Analysis) โดยวิเคราะห์ความแม่นยำของผลการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูลหรือวิธีการวิเคราะห์ที่แตกต่างกันเพื่อยืนยันข้อค้นพบ ใน 4 มิติ ได้แก่

3.1 วิเคราะห์สามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation) นำทฤษฎีหลายๆ แบบมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายและตีความข้อมูลที่เก็บมา เพื่อเพิ่มมุมมองและความหลากหลายในการวิเคราะห์ การใช้ทฤษฎีที่ต่างกันช่วยให้สามารถมองเห็นปัญหาหรือข้อมูลจากหลายแง่มุม ซึ่งจะช่วยทำให้การตีความข้อมูลมีความหลากหลายและเป็นกลางมากยิ่งขึ้น

3.2 วิเคราะห์สามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) การใช้ผู้วิจัยหลายคนในการเก็บข้อมูลและตีความข้อมูลที่ได้มา โดยการใช้ผู้วิจัยหลายคนจะช่วยลดอิทธิพลจากความคิดเห็นหรือความเข้าใจของผู้วิจัยคนเดียว ซึ่งอาจมีการตีความข้อมูลที่ไม่เหมือนกัน การใช้ผู้วิจัยที่หลากหลายช่วยยืนยันข้อค้นพบจากการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับจากแต่ละคน ช่วยให้การตีความข้อมูลเป็นธรรมชาติและหลากหลายมากขึ้น

3.3 วิเคราะห์สามเส้าด้านวิธีการ (Methodology triangulation) ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ เพียงอย่างเดียว ซึ่งเน้นการเก็บข้อมูลที่สามารถให้รายละเอียดเชิงลึกและมุมมองที่หลากหลายจากผู้ให้สัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ที่แท้จริงของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาปัญหาที่มีความซับซ้อนหรือมีลักษณะเฉพาะ

3.4 วิเคราะห์สามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) ใช้ข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย เช่น การใช้ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์หลายกลุ่ม หรือข้อมูลจากหลายช่วงเวลา การใช้ข้อมูลจากแหล่งหลายแหล่งช่วยให้สามารถยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับได้ดีขึ้น เช่น การเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับข้อมูลจากเอกสารหรือรายงานที่มีความสัมพันธ์กัน ทำให้ผลลัพธ์ที่ได้มีความสมบูรณ์และยืนยันได้จากหลายมุมมอง

3.9 การนำเสนอผลการวิจัย

หลังจากการเก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาและวิเคราะห์สามเส้าให้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่มุมต่าง ๆ อันเป็นการวิเคราะห์ออกมาในรูปเชิงพรรณนา โดยจัดหมวดหมู่ในประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งมีขั้นตอนการนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ขอเสนอการสอบวิทยานิพนธ์ โดยการสอบปากเปล่าตามที่บัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ กำหนดเวลาไว้โดยการนำเสนอ 5 บท ได้แก่

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

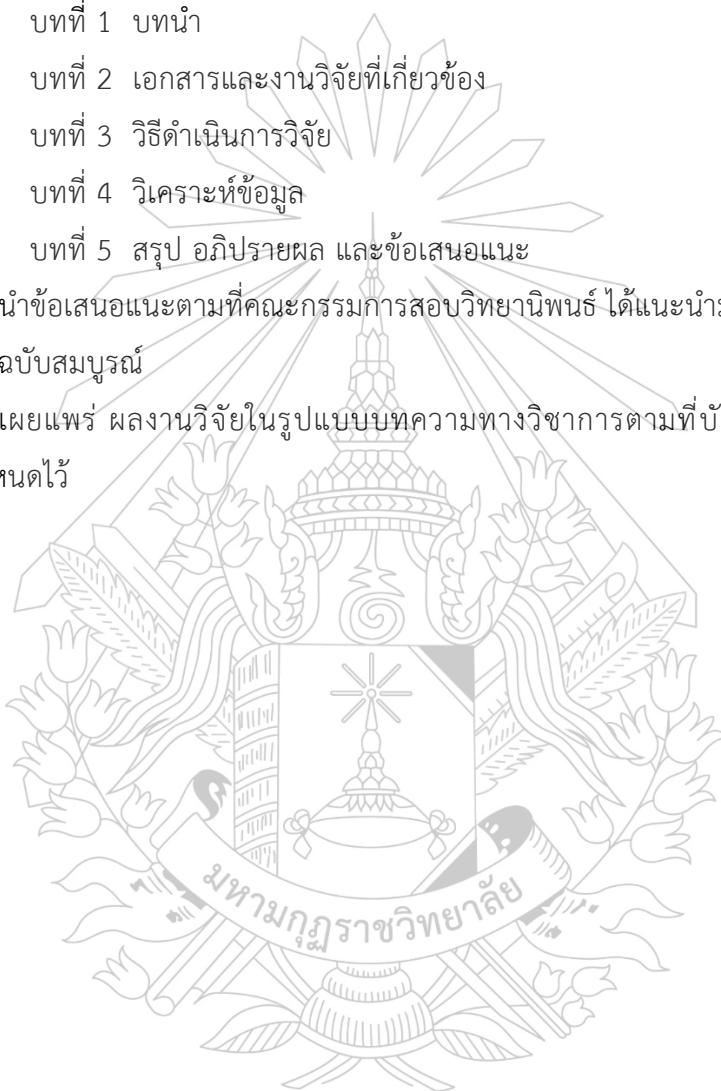
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

2. นำข้อเสนอแนะตามที่คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้แนะนำมาแก้ไขแล้วเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

3. เผยแพร่ ผลงานวิจัยในรูปแบบบทความทางวิชาการตามที่บัณฑิตศึกษาคณะสังคมศาสตร์กำหนดไว้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนชินวรวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในโรงเรียนชินวรวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 2. ศึกษาการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ โดยบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาเยาวชน 3. เสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในอนาคตให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตามแนวคำถามปลายเปิดที่พัฒนาขึ้นตามกรอบการวิจัย แบ่งประเด็นออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ 2) สภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชน 3) การส่งเสริมตามแนวพุทธ 4) แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคต และข้อเสนอแนะ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ประเด็นตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสังเคราะห์เป็นประเด็นสำคัญ เพื่อนำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 4.1 ผลการวิเคราะห์สามเส้าด้านทฤษฎี
- 4.2 ผลการวิเคราะห์สามเส้าด้านผู้วิจัย
- 4.3 ผลวิเคราะห์สามเส้าด้านวิธีการ
- 4.4 ผลวิเคราะห์สามเส้าด้านข้อมูล

4.1 ผลการวิเคราะห์สามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ครูผู้สอนและครูแนะแนว 12 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 10 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) พบว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนชินวรวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร สามารถอธิบายได้อย่างครอบคลุมผ่านการบูรณาการกรอบแนวคิด 3 มิติ ได้แก่ มิติความเป็นพลเมือง มิติหลักพุทธธรรม และมิติกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) มิติความเป็นพลเมือง ข้อมูลจากผู้บริหารส่วนใหญ่สะท้อนว่า โรงเรียนให้ความสำคัญกับการปลูกฝังวินัย ความรับผิดชอบ และการเคารพกฎระเบียบของสถานศึกษา โดยมองว่าคุณลักษณะดังกล่าวเป็นพื้นฐานของการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม ขณะที่ครูผู้สอนเน้นการพัฒนาความรับผิดชอบ และจิตสำนึกสาธารณะผ่านกิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการทำงานเป็นกลุ่ม ส่วนกลุ่มนักเรียนสะท้อนว่าการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทั้งในฐานะสมาชิกของโรงเรียนและในฐานะส่วนหนึ่งของสังคม

เมื่อวิเคราะห์ตามทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) พบว่า โรงเรียนมีการส่งเสริมองค์ประกอบสำคัญของความเป็นพลเมือง ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Civic Responsibility) การเคารพกฎหมายและกฎระเบียบ และการมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation) อย่างเป็นรูปธรรมผ่านกิจกรรมและกระบวนการจัดการเรียนรู้

(2) มิติหลักพุทธธรรม ข้อมูลจากทั้งสามกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์มีความสอดคล้องกันว่า โรงเรียนมีการบูรณาการหลักพุทธศาสนาในการพัฒนาเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การสวดมนต์ นั่งสมาธิ การจัดค่ายคุณธรรม และการสอดแทรกหลักธรรมในรายวิชา ครูหลายคนกล่าวถึงการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 โดยเฉพาะเมตตาและกรุณา ในการดูแลและให้คำปรึกษานักเรียน ขณะที่นักเรียนบางส่วนสะท้อนว่าการฝึกสมาธิช่วยให้ควบคุมอารมณ์และลดความขัดแย้งกับเพื่อน

เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามกรอบไตรสิกขา พบว่า

1. ศีล สะท้อนผ่านการสร้างวินัยและการเคารพกฎระเบียบของโรงเรียน
2. สมาธิ สะท้อนผ่านกิจกรรมฝึกจิต เช่น การนั่งสมาธิและการเจริญสติ
3. ปัญญา สะท้อนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผล

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในบริบทนี้มีได้มุ่งพัฒนาเพียงพฤติกรรมภายนอก แต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมภายในควบคู่กันไป ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธ

(3) มิติกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่ระบุว่า การได้เข้าร่วมกิจกรรมจริง เช่น กิจกรรมจิตอาสา การทำงานกลุ่ม และโครงการของโรงเรียน ทำให้เข้าใจหลักธรรมและบทบาทของตนเองได้ชัดเจนกว่าการเรียนรู้เชิงทฤษฎีในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว ขณะที่ครูเห็นตรงกันว่าการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง

เมื่อวิเคราะห์ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning Theory) พบว่า กระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Learning by Doing) เป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาความเป็นพลเมือง ทำให้นักเรียนสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผลการวิเคราะห์สามเส้าด้านทฤษฎีจากการบูรณาการทั้งสามมิติ พบว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินอรสวิทยาลัย เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายด้านคุณลักษณะพลเมืองที่พึงประสงค์, ฐานคุณค่าทางพุทธธรรมที่หล่อหลอมจิตใจ, กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมการปฏิบัติจริง

การใช้การวิเคราะห์สามเส้าด้านทฤษฎีจึงช่วยให้การตีความข้อมูลมีความครอบคลุมในเชิงโครงสร้าง แนวคิด และกระบวนการ ส่งผลให้ผลการวิจัยมีความลึกซึ้งและสะท้อนภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในบริบทสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบและรอบด้าน

4.2 ผลการวิเคราะห์สามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation)

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนชินอรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง ดังนั้น เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ (Credibility) ความถูกต้อง (Accuracy) และความเป็นกลาง (Neutrality) ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้แนวคิดการวิเคราะห์สามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ในลักษณะที่เหมาะสมกับการวิจัยโดยผู้วิจัยคนเดียว โดยใช้กระบวนการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลจากหลายมิติ ดังนี้

1. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Data Validation) ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 25 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร 3 คน ครู 12 คน และนักเรียน 10 คน โดยเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความแตกต่างของความคิดเห็นในประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ตรวจสอบข้อมูลกับเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนงานและโครงการของโรงเรียน กิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อยืนยันว่าข้อมูลจากการสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับการดำเนินงานจริงของสถานศึกษา การตรวจสอบข้ามแหล่งข้อมูลดังกล่าวช่วยเพิ่มความมั่นคงและความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบ

2. การสะท้อนตนเองของผู้วิจัย (Self-Reflection / Reflexivity) เนื่องจากการวิจัยเกี่ยวข้องกับแนวคิดทางพุทธศาสนาและการพัฒนาคุณธรรม ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับทัศนคติหรือประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงใช้กระบวนการสะท้อนตนเองอย่างต่อเนื่องในระหว่างกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบความเป็นกลางของการตีความ ได้แก่ การตีความข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์มีความเป็นกลางหรือไม่, มีความคิดเห็นหรือความเชื่อส่วนตัวของผู้วิจัยเข้ามามีอิทธิพลต่อการวิเคราะห์หรือไม่, ข้อค้นพบที่สรุปได้นั้นสะท้อนข้อมูลจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์อย่างครบถ้วนหรือไม่ กระบวนการสะท้อนตนเองดังกล่าวช่วยลดอคติ (Bias) และทำให้การสังเคราะห์ข้อมูลเป็นไปอย่างรอบคอบและมีความเป็นวิชาการมากขึ้น

3. การใช้แหล่งข้อมูลสนับสนุนเพื่อยืนยันข้อค้นพบ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความเป็นพลเมือง หลักพุทธธรรม และการจัดการศึกษาเชิงคุณธรรม มาใช้เปรียบเทียบกับข้อมูลภาคสนาม เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อค้นพบกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎี ตัวอย่างเช่น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่สะท้อนว่ากิจกรรมสวดมนต์ นั่งสมาธิ และค่ายคุณธรรมช่วยพัฒนาวินัยและจิตสำนึกของนักเรียน สอดคล้องกับกรอบแนวคิดไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และแนวคิดการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา การเปรียบเทียบเช่นนี้ช่วยยืนยันความสมเหตุสมผลของข้อค้นพบ

4. การปรึกษาที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้ขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการวิเคราะห์ข้อมูล การจัดหมวดหมู่ประเด็น และการเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎี การรับข้อเสนอแนะดังกล่าวช่วยให้การวิเคราะห์มีความรอบด้าน และลดความเอนเอียงที่อาจเกิดจากมุมมองของผู้วิจัยเพียงคนเดียว

ผลการวิเคราะห์สามเส้าด้านผู้วิจัย แม้ว่างานวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการโดยผู้วิจัยเพียงคนเดียว แต่การใช้กระบวนการตรวจสอบข้อมูลอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การเปรียบเทียบข้อมูลข้ามกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ การตรวจสอบกับเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสะท้อนตนเอง และการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ได้ช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง และความเป็นกลางของผลการวิจัย ดังนั้นการประยุกต์ใช้ Investigator Triangulation ในการศึกษานี้จึงมีบทบาทสำคัญในการยืนยันความมั่นคงของข้อค้นพบเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร อย่างมีหลักฐานรองรับและเป็นระบบทางวิชาการ

4.3 ผลวิเคราะห์สามเส้าด้านวิธีการ (Methodology Triangulation)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 คน การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียน และการสังเกตบริบทและกิจกรรมภายในสถานศึกษา พบว่า ข้อมูลจากแต่ละวิธีมีความสอดคล้องและสนับสนุนกันในเรื่องสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ดังนี้

1) การส่งเสริมวินัยและความรับผิดชอบของเยาวชน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสะท้อนว่า โรงเรียนให้ความสำคัญกับการสร้างวินัยและความรับผิดชอบผ่านกฎระเบียบและกิจกรรมประจำวัน ครูผู้สอนระบุว่ามีการติดตามพฤติกรรมและเสริมแรงเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง ขณะที่นักเรียนจำนวนมากยอมรับว่าการปฏิบัติตามระเบียบและการเข้าร่วมกิจกรรมช่วยให้ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับเอกสารแผนงานและโครงการของโรงเรียน พบว่ามีการกำหนดเป้าหมายด้านคุณธรรมและความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม และจากการสังเกตกิจกรรมหน้าเสาธงและกิจกรรมประจำสัปดาห์ พบว่านักเรียน

มีการปฏิบัติตามระเบียบอย่างเป็นระบบ ผลจากทั้งสามวิธีจึงสอดคล้องกันว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานด้านการปลูกฝังวินัยและความรับผิดชอบอย่างเป็นรูปธรรม

2) การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาเยาวชน จากการสัมภาษณ์ทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน พบข้อมูลสอดคล้องกันว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมสวดมนต์ นั่งสมาธิ และค่ายคุณธรรมเป็นประจำ รวมถึงมีการสอดแทรกหลักพรหมวิหาร 4 และหลักไตรสิกขาในการดูแลและพัฒนาการเรียนการสอนการตรวจสอบเอกสารกิจกรรมและแผนปฏิบัติการของโรงเรียนพบว่าการระบุงการดำเนินกิจกรรมทางพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา และจากการสังเกตบรรยากาศกิจกรรมฝึกสมาธิพบว่านักเรียนมีส่วนร่วมและปฏิบัติจริงอย่างสม่ำเสมอ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เอกสาร และการสังเกต จึงยืนยันร่วมกันว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมมิใช่เพียงแนวคิดเชิงนโยบาย แต่เป็นการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงในบริบทของโรงเรียน

3) กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับการพัฒนาความเป็นพลเมือง นักเรียนส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า การเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาและกิจกรรมกลุ่มทำให้เข้าใจหลักธรรมและบทบาทของตนเองในสังคมได้ชัดเจนมากกว่าการเรียนรู้เชิงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว ครูผู้สอนเห็นตรงกันว่า การเปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง

เมื่อวิเคราะห์เอกสารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่าการกำหนดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้จากประสบการณ์อย่างชัดเจน และจากการสังเกตพบว่านักเรียนมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง ผลการเปรียบเทียบข้อมูลจากทั้งสามวิธีจึงสนับสนุนข้อค้นพบว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธ

สรุปผลการวิเคราะห์สามเ้าด้านวิธีการ จากการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร และการสังเกตบริบทสถานศึกษา พบว่า ข้อมูลจากแต่ละวิธีมีความสอดคล้อง และสนับสนุนกันในประเด็นหลัก ได้แก่ การปลูกฝังวินัยและความรับผิดชอบ, การบูรณาการหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบ, การใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การใช้ Methodology Triangulation ในการศึกษาครั้งนี้จึงช่วยเพิ่มความมั่นคงของข้อค้นพบ ลดความคลาดเคลื่อนจากการใช้วิธีการเดียว และทำให้ผลการวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือและครอบคลุม

4.4 ผลวิเคราะห์สามเ้าด้านข้อมูล (Data triangulation)

การวิเคราะห์สามเ้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการใช้ข้อมูลจากแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและครูแนะแนว และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเปรียบเทียบและตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลในประเด็น

เดียวกัน อันช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความครอบคลุมของข้อค้นพบ ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการอธิบายบริบทของข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 4.1 แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามกลุ่ม

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้บริหารสถานศึกษา	3	12.00
ครูผู้สอนและครูแนะแนว	12	48.00
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	10	40.00
รวม	25	100.00

ตารางที่ 4.2 แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	10	40.00
หญิง	15	60.00
รวม	25	100.00

ตารางที่ 4.3 แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15 ปี	3	12.00
16 ปี	7	28.00
25-39 ปี	8	32.00
40-49 ปี	5	20.00
50-60 ปี	2	8.00
รวม	25	100.00

จากตารางที่ 4.1-4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 25 คน พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอนและครูแนะแนว (ร้อยละ 48.00) รองลงมาคือนักเรียน (ร้อยละ 40.00) และผู้บริหาร (ร้อยละ 12.00) ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.00) และช่วงอายุที่พบมากที่สุดคือ 25-39 ปี (ร้อยละ 32.00) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนถึงความหลากหลายของแหล่งข้อมูลทั้งในระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ และระดับผู้เรียน ซึ่งสนับสนุนความเหมาะสมของการวิเคราะห์สามเส้าด้านข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้

ส่วนที่ 2 สภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในโรงเรียนชินรสุวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนชินรสุวิทยาลัยมีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชน โดยบูรณาการหลักพุทธศาสนาในระดับนโยบาย การจัดกิจกรรม และการปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ 1 ของการวิจัย คือ การศึกษาสภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในบริบทของสถานศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 2 สามารถจำแนกได้ดังนี้

โรงเรียนมีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในลักษณะใดบ้าง โดยเฉพาะการใช้หลักพุทธศาสนาในการพัฒนาเยาวชน

กลุ่มผู้บริหาร

“...การกำหนดนโยบายของโรงเรียนให้ความสำคัญกับการปลูกฝังวินัยและศีลธรรมเป็นพื้นฐาน เพราะความเป็นพลเมืองที่ดีต้องเริ่มจากการมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองและสังคมหลักพุทธศาสนา โดยเฉพาะเรื่องศีลและการควบคุมตนเอง ถูกนำมาใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมและการดูแลนักเรียน...” (ผู้อำนวยการสถานศึกษา เพศชาย, เดือนมกราคม พ.ศ. 2569, ลำดับที่ 1)

“...หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ถูกใช้เป็นแนวคิดหลักในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้เกิดทั้งความประพฤติที่เหมาะสม การคิดอย่างมีเหตุผล และการควบคุมอารมณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นพลเมืองในสังคม...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, เดือนมกราคม พ.ศ. 2569, ลำดับที่ 2)

กลุ่มครูผู้สอนและครูแนะแนว

“...การจัดการเรียนการสอนจะสอดแทรกเรื่องความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และการเคารพกฎระเบียบอยู่เสมอ โดยเชื่อมโยงกับหลักศีลและการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อให้นักเรียนเข้าใจว่าการ

เป็นพลเมืองที่ดีต้องเริ่มจากพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน...” (ครูผู้สอน เพศหญิง, สัมภาษณ์เดือนมกราคม พ.ศ. 2569, ลำดับที่ 2)

“...เมื่อเกิดปัญหาพฤติกรรม จะใช้หลักเมตตาและเหตุผลในการพูดคุยกับนักเรียน เพื่อให้ตระหนักถึงผลของการกระทำและเรียนรู้การแก้ไขตนเอง มากกว่าการลงโทษเพียงอย่างเดียว...” (ครูแนะแนว เพศชาย, สัมภาษณ์เดือนมกราคม พ.ศ. 2569, ลำดับที่ 10)

กลุ่มนักเรียน

“...การเรียนและกิจกรรมในโรงเรียนเน้นเรื่องความรับผิดชอบและการปฏิบัติตามกฎ ทำให้เกิดความตระหนักว่าการกระทำของแต่ละคนส่งผลต่อส่วนรวม...” (นักเรียนชาย อายุ 16 ปี, สัมภาษณ์เดือนมกราคม พ.ศ. 2569, ลำดับที่ 8)

“...บรรยากาศของโรงเรียนให้ความสำคัญกับระเบียบและการเคารพกัน ทำให้เข้าใจการอยู่ร่วมกันต้องมีวินัยและความเข้าใจซึ่งกันและกัน...” (นักเรียนหญิง อายุ 15 ปี, สัมภาษณ์เดือนมกราคม พ.ศ. 2569, ลำดับที่ 5)

ผลวิเคราะห์ทั้งสามกลุ่ม สะท้อนตรงกันว่าการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในโรงเรียนชินรอสวิทยาลัยมุ่งเน้นการสร้างวินัย ศีลธรรม และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเป็นแกนหลัก ทั้งนี้กระบวนการพัฒนาเริ่มจากการกำหนดนโยบายและแนวทางของผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมและการควบคุมตนเองโดยอิงหลักศีลและไตรสิกขา การอบรมศีล สมาธิ และปัญญาช่วยให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม การคิดอย่างมีเหตุผล และสามารถควบคุมอารมณ์ได้ ครูผู้สอนและครูแนะแนวยังบูรณาการหลักธรรมในการจัดการเรียนการสอนและการแก้ไขปัญหาพฤติกรรม ด้วยการใช้เมตตาและเหตุผล แทนการลงโทษเพียงอย่างเดียว กิจกรรมและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยให้นักเรียนได้ฝึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความซื่อสัตย์ และการเคารพกฎระเบียบในชีวิตประจำวัน การสอดแทรกหลักศีลและสังคหวัตถุ 4 ทำให้เยาวชนเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความเอื้ออาทรและความเคารพ การปฏิบัติตามกฎระเบียบและระเบียบวินัยช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำต่อตนเองและส่วนรวม บรรยากาศของโรงเรียนยังสนับสนุนความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างเพื่อนนักเรียน การเรียนรู้ในเชิงคุณธรรมและกิจกรรมปฏิบัติจริงทำให้เยาวชนสามารถประยุกต์หลักธรรมในการดำเนินชีวิตและบทบาทพลเมืองได้อย่างยั่งยืน สรุปได้ว่าการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธเน้นการพัฒนาตัวบุคคลและความรับผิดชอบต่อสังคมควบคู่กันอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมจิตสำนึกพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ

กลุ่มผู้บริหาร

“...กิจกรรมค่ายคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสาเป็นโครงการสำคัญที่มุ่งพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะและความเสียสละ โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 3)

“...กิจกรรมสวดมนต์และนั่งสมาธิเป็นกิจกรรมประจำที่ช่วยเสริมสร้างสมาธิและการควบคุมตนเอง ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมในระยะยาว...” (ผู้อำนวยการ เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

กลุ่มครู

“...กิจกรรมจิตอาสาทำให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกันและการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งเป็นการฝึกความเป็นพลเมืองผ่านการปฏิบัติจริง...” (ครูผู้สอน เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 4)

“...ค่ายคุณธรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทบทวนพฤติกรรมของตนเอง และเชื่อมโยงหลักธรรมกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน...” (ครูแนะแนว เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 9)

กลุ่มนักเรียน

“...กิจกรรมค่ายคุณธรรมช่วยให้เกิดการตระหนักถึงการควบคุมอารมณ์และการแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล...” (นักเรียนชาย อายุ 15 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

“...กิจกรรมจิตอาสาทำให้เข้าใจความสำคัญของการช่วยเหลือผู้อื่นและการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม...” (นักเรียนหญิง อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 10)

ผลวิเคราะห์สรุปพบว่า โรงเรียนชินรสุวิทยาลัย์ส่งเสริมจิตสำนึกพลเมืองของเยาวชนผ่านกิจกรรมและโครงการเชิงปฏิบัติที่เน้นการประยุกต์หลักธรรมทางพุทธ เช่น ศีล สมาธิ และปัญญา กิจกรรมค่ายคุณธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนได้ทบทวนพฤติกรรมของตนและเชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตประจำวัน การจัดกิจกรรมจิตอาสาช่วยฝึกความเสียสละ การทำงานร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม กิจกรรมสวดมนต์และนั่งสมาธิเป็นประจำช่วยเสริมสมาธิ การควบคุมอารมณ์ และการคิดอย่างมีเหตุผล ทั้งยังมีส่วนต่อการพัฒนาพฤติกรรมระยะยาว การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ทำให้เยาวชนเข้าใจว่าการเป็นพลเมืองที่ดีต้องเริ่มจากการปฏิบัติจริง การช่วยเหลือผู้อื่นและการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมช่วยสร้างจิตสำนึกสาธารณะ กิจกรรมทั้งหมดเน้นการปฏิบัติจริงเป็นหลัก ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาจิตสำนึกพลเมืองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

โรงเรียนมีการใช้หลักธรรมพุทธศาสนาในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระดับใด

กลุ่มผู้บริหาร

“...หลักพุทธธรรมถูกกำหนดให้เป็นแนวทางหลักของการดำเนินงานทั้งด้านการบริหารและการจัดกิจกรรม ทุกโครงการจะมีเป้าหมายด้านคุณธรรมกำกับอยู่เสมอ ไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมเสริม แต่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมองค์กร...” (ผู้อำนวยการ เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

“...การวางแผนพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนยึดหลักศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกรอบแนวคิด เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสมดุลทั้งด้านพฤติกรรม อารมณ์ และความคิด...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 3)

“...ในการบริหารงาน จะกำหนดตัวชี้วัดด้านคุณธรรมควบคู่กับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ เพราะมองว่าความเป็นพลเมืองที่ดีต้องมีคุณธรรมเป็นฐาน...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 2)

กลุ่มครู

“...หลักเมตตา ความอดทน และการใช้เหตุผลถูกนำมาใช้ในการดูแลนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยพยายามให้เด็กเข้าใจผลของการกระทำมากกว่าการลงโทษ...” (ครูผู้สอน เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 8)

“...การสอนในแต่ละวิชาจะเชื่อมโยงกับคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ เพื่อให้ นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการดำเนินชีวิต...” (ครูผู้สอน เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 12)

“...กิจกรรมสวดมนต์และนั่งสมาธิไม่ได้ทำเพียงตามระเบียบ แต่ใช้เป็นเครื่องมือฝึกสติและการควบคุมอารมณ์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง...” (ครูแนะแนว เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 2)

กลุ่มนักเรียน

“...หลักธรรมถูกนำมาใช้ในหลายกิจกรรม ทั้งการสวดมนต์ การนั่งสมาธิ และการเรียนในห้อง ทำให้เข้าใจเรื่องการควบคุมตนเองมากขึ้น...” (นักเรียนชาย อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 9)

“...บรรยากาศของโรงเรียนให้ความสำคัญกับการให้อภัยและการช่วยเหลือกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมคุณธรรม...” (นักเรียนหญิง อายุ 15 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 5)

“...การทำกิจกรรมจิตอาสาทำให้เห็นความสำคัญของการเสียสละและการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม...” (นักเรียนชาย อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 7)

ผลการวิเคราะห์สรุปพบว่า โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยใช้หลักธรรมพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบในระดับ นโยบาย โครงสร้าง และวัฒนธรรมองค์กร เพื่อปลูกฝังวินัย ความรับผิดชอบ และคุณธรรมในตัวเยาวชน ผู้บริหารกำหนดแนวทางและตัวชี้วัดด้านคุณธรรมควบคู่กับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ โดยยึดหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นกรอบการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทั้งพฤติกรรมที่เหมาะสม

อารมณ์ที่ควบคุมได้ และความคิดเชิงวิพากษ์ ครูผู้สอนและครูแนะแนวสอดแทรกหลักธรรม เช่น เมตตา ความอดทน และการใช้เหตุผล ในการจัดการเรียนการสอนและดูแลนักเรียน ทั้งในห้องเรียน และกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น การสวดมนต์ นั่งสมาธิ และกิจกรรมคุณธรรม เพื่อฝึกจิตใจและสร้างความเข้าใจในผลของการกระทำ นักเรียนรายงานว่ากิจกรรมเหล่านี้ทำให้เกิด ความตระหนักรู้ในการควบคุมตนเอง การช่วยเหลือผู้อื่น และการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม กิจกรรมจิตอาสาและค่ายคุณธรรมเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนได้ฝึกปฏิบัติจริง และประยุกต์หลักธรรมกับชีวิตประจำวัน ผลการวิเคราะห์สะท้อนว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของโรงเรียนมีลักษณะ การบูรณาการเชิงระบบ (Systemic Integration) ไม่ใช่เพียงกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ ส่งผลให้เยาวชนพัฒนาคุณลักษณะด้านวินัย คุณธรรม ความรับผิดชอบ และจิตสำนึกพลเมืองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสนับสนุนวัตถุประสงค์ที่ 1 ของงานวิจัยและสะท้อนความสอดคล้องของข้อมูลจากทั้งสามกลุ่มผู้มีส่วนร่วม

ตารางที่ 4.4 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

องค์ประกอบหลัก	แนวทางที่ดำเนินการ	การสะท้อนจากผู้ให้สัมภาษณ์	ผลที่เกิดกับนักเรียน
1. หลักพุทธธรรมเป็นกรอบนโยบาย	กำหนดวินัย ศีลธรรม และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน	ผู้บริหารระบุว่าหลักศีลและการควบคุมตนเองเป็นพื้นฐานของการพัฒนา ครูสะท้อนว่ามีการสอดแทรกคุณธรรมในทุกกิจกรรม นักเรียนรับรู้ที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและเคารพส่วนรวม	นักเรียนมีวินัยมากขึ้น เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในสังคม
2. การบูรณาการหลักไตรสิกขา	ใช้ศีลในการกำกับพฤติกรรม ใช้สมาธิฝึกจิต ใช้ปัญญาในการคิดวิเคราะห์	ผู้บริหารอธิบายการใช้ไตรสิกขาในระดับนโยบาย ครูสะท้อนการใช้สมาธิและการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา นักเรียนระบุว่ากิจกรรมสมาธิช่วยควบคุมอารมณ์	เกิดการควบคุมตนเอง คิดก่อนทำ ลดพฤติกรรมก้าวร้าว
3. กิจกรรมคุณธรรมและค่ายพัฒนา	จัดค่ายคุณธรรม สวดมนต์ นั่งสมาธิ เป็นกิจกรรมประจำ	ครูเห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมหลังเข้าค่าย นักเรียนสะท้อนว่ามีการทบทวนตนเองมากขึ้น	จิตสำนึกด้านคุณธรรมเพิ่มขึ้น

องค์ประกอบหลัก	แนวทางที่ดำเนินการ	การสะท้อนจากผู้ให้สัมภาษณ์	ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
4. กิจกรรมจิตอาสาและการมีส่วนร่วม	ส่งเสริมการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม	ผู้บริหารสนับสนุนในแผนปฏิบัติ การ คุรุจัดกิจกรรมกลุ่ม นักเรียน รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น	เกิดจิตสำนึกสาธารณะและ ความรับผิดชอบ ต่อสังคม
5. วัฒนธรรมองค์กรเชิงคุณธรรม	หลักพุทธธรรม ปรากฏในชีวิตประจำวันของโรงเรียน	ทั้งสามกลุ่มสะท้อนว่าหลักธรรม ไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมเสริม แต่เป็นส่วนหนึ่งของบรรยากาศโรงเรียน	เกิดการพัฒนา ความเป็นพลเมืองต่อเนื่อง

จากตารางที่ 4.4 พบว่า โรงเรียนชินโรวทวิทยาลัยมีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มต้นจากการกำหนดหลักพุทธธรรมเป็นกรอบนโยบายในการบริหารสถานศึกษา และถ่ายทอดสู่การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบกิจกรรมประจำ เช่น การสวดมนต์และการนั่งสมาธิ และกิจกรรมเชิงพัฒนา เช่น ค่ายคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสา

ข้อมูลจากผู้บริหารสะท้อนถึงการวางแนวทางเชิงนโยบายที่ชัดเจน โดยใช้หลักศีล สมาธิ และ ปัญญาเป็นกรอบในการพัฒนาผู้เรียน ขณะที่ครูผู้สอนและครูแนะแนวสะท้อนถึงการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้และการดูแลพฤติกรรมนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนข้อมูลจากนักเรียนสะท้อนผลลัพธ์ในเชิงพฤติกรรมและจิตสำนึก ได้แก่ การมีวินัย ความรับผิดชอบ การควบคุมอารมณ์ และการตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวม

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวทวิทยาลัยไม่ได้จำกัดอยู่เพียงกิจกรรมเฉพาะด้านศาสนา แต่เป็นการบูรณาการหลักพุทธธรรมในระดับโครงสร้างองค์กร กระบวนการจัดการศึกษา และพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกันเป็นระบบ สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องระหว่างนโยบาย การปฏิบัติ และผลลัพธ์ ซึ่งสนับสนุนวัตถุประสงค์ที่ 1 ของการวิจัยอย่างชัดเจน

ส่วนที่ 3 การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธ

ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนชินโรวทวิทยาลัยมีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในลักษณะบูรณาการเชิงระบบ ครอบคลุมทั้งการพัฒนาด้านจิตใจ คุณธรรม ปัญญา และจิต

วิญญาณ ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาและพรหมวิหาร 4 อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ 1 และวัตถุประสงค์ที่ 2 ของการวิจัย

โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยมีการส่งเสริมการพัฒนาทางจิตใจของเยาวชนอย่างไรบ้าง

กลุ่มผู้บริหาร

“...การพัฒนาทางจิตใจถูกกำหนดให้เป็นพื้นฐานของการจัดการศึกษา โรงเรียนไม่ได้มุ่งเพียงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ แต่ให้ความสำคัญกับการฝึกสติ การควบคุมอารมณ์ และการสร้างความสงบภายใน เพราะเชื่อว่าหากจิตใจมั่นคง พฤติกรรมและการตัดสินใจของนักเรียนจะอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล...” (ผู้อำนวยการ เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

“...กิจกรรมสมาธิไม่ได้ทำเพียงตามประเพณี แต่ถูกออกแบบให้เป็นกระบวนการฝึกจิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักรู้ในตนเอง สามารถยับยั้งชั่งใจ และคิดก่อนแสดงออก...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มีนาคม 2569, ลำดับที่ 2)

กลุ่มครู

“...พบว่านักเรียนที่ได้ฝึกสมาธิอย่างสม่ำเสมอมีความสงบและมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น การพัฒนาทางจิตใจจึงไม่ใช่เรื่องนามธรรม แต่เห็นได้จากพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป เช่น การลดการโต้เถียงและการควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น...” (ครูผู้สอน เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 5)

“...การดูแลนักเรียนใช้แนวทางเมตตาและการรับฟังอย่างเข้าใจ เป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาความมั่นคงทางอารมณ์ และสร้างความไว้วางใจในความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน...” (ครูแนะแนว เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 12)

กลุ่มนักเรียน

“...การฝึกสมาธิทำให้สามารถหยุดคิดก่อนตอบสนองต่อสถานการณ์ที่กดดัน และช่วยลดความเครียดจากการเรียน...” (นักเรียนชาย อายุ 16 ปี, มีนาคม 2569, ลำดับที่ 7)

“...รู้สึว่าการทำกิจกรรมทางศาสนาช่วยให้เข้าใจอารมณ์ของตนเองมากขึ้น และสามารถควบคุมการแสดงออกได้ดีขึ้น...” (นักเรียนหญิง อายุ 15 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 5)

ผลการวิเคราะห์พบว่า โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางจิตใจของเยาวชนอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการฝึกสติ สมาธิ และการควบคุมอารมณ์อย่างต่อเนื่อง กิจกรรมสมาธิและกิจกรรมทางศาสนาไม่ใช่เพียงประเพณี แต่เป็นกระบวนการที่ทำให้เยาวชนมีความตระหนักรู้ในตนเอง สามารถยับยั้งชั่งใจ และคิดก่อนแสดงออก การสังเกตพฤติกรรมพบว่านักเรียนมีความสงบ ลดความเครียดและความโต้เถียง สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น และสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ส่งผลให้การพัฒนาทางจิตใจเชื่อมโยงกับพฤติกรรมและการตัดสินใจในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการและกิจกรรมใดในโรงเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ หรือความเสียสละในตัวเยาวชน

กลุ่มผู้บริหาร

“...โรงเรียนกำหนดกิจกรรมจิตอาสาเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาผู้เรียน เพราะต้องการให้เยาวชนเรียนรู้ความเสียสละและความรับผิดชอบต่อผ่านประสบการณ์จริง ไม่ใช่เพียงการบอกกล่าวทางทฤษฎี...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 2)

กลุ่มครู

“...การมอบหมายหน้าที่ประจำและการทำงานกลุ่ม เป็นการฝึกความรับผิดชอบต่อในระดับพฤติกรรม ขณะเดียวกันการประเมินตนเองหลังทำกิจกรรมช่วยให้นักเรียนฝึกความซื่อสัตย์ต่อตนเอง...” (ครูผู้สอน เพศชาย, มีนาคม 2569, ลำดับที่ 11)

“...กิจกรรมค่ายคุณธรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทบทวนคุณค่าของความเสียสละและความอดทน ผ่านสถานการณ์จำลองและกิจกรรมกลุ่ม...” (ครูผู้สอน เพศหญิง, มีนาคม 2569, ลำดับที่ 3)

“...การทำงานจิตอาสาทำให้เห็นผลของการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างชัดเจน และทำให้เข้าใจความหมายของการเสียสละ...” (นักเรียนหญิง อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 6)

“...การได้รับมอบหมายหน้าที่ในห้องเรียนทำให้ตระหนักว่าความรับผิดชอบต่อเป็นส่วนหนึ่งของการอยู่ร่วมกัน...” (นักเรียนชาย อายุ 15 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

ผลวิเคราะห์จากข้อมูลทั้งสามกลุ่มพบว่า โรงเรียนชินรสุวิทยาลัยใช้หลักการและกิจกรรมที่หลากหลายในการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมของเยาวชนอย่างเป็นระบบ กิจกรรมจิตอาสาถูกออกแบบให้เยาวชนได้เรียนรู้ ความเสียสละและความรับผิดชอบต่อผ่านประสบการณ์จริง ไม่ใช่เพียงทฤษฎี การมอบหมายหน้าที่ประจำและการทำงานกลุ่มช่วยฝึกความรับผิดชอบต่อในระดับพฤติกรรม พร้อมทั้งการประเมินตนเองทำให้ฝึก ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง กิจกรรมค่ายคุณธรรมและสถานการณ์จำลองเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทบทวนคุณค่าของความเสียสละ ความอดทน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ทำให้เยาวชนเข้าใจความหมายของการเสียสละ การช่วยเหลือผู้อื่น และตระหนักว่าความรับผิดชอบต่อเป็นส่วนหนึ่งของการอยู่ร่วมกันในสังคม ทำให้การพัฒนาคุณธรรมเชื่อมโยงกับพฤติกรรมจริงและบทบาทพลเมืองได้อย่างชัดเจน

โรงเรียนมีการส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาให้กับเยาวชนในลักษณะใด เช่น การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา

กลุ่มผู้บริหาร

“...การเรียนพุทธศาสนาเน้นการใช้เหตุผลและการวิเคราะห์ ไม่นั้นเพียงการท่องจำคำสอน แต่ให้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผลในชีวิตจริง...” (ผู้อำนวยการ เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

กลุ่มครู

“...การสอนหลักธรรมจะเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ร่วมสมัย เช่น ปัญหาสังคม หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนใช้ปัญญาในการพิจารณา...” (ครูผู้สอน เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 7)

กลุ่มนักเรียน

“...การเรียนเรื่องเหตุและผลในพุทธศาสนาทำให้สามารถคิดรอบคอบก่อนตัดสินใจ และไม่ใช้อารมณ์เป็นหลัก...” (นักเรียนชาย อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 8)

ผลวิเคราะห์จากข้อมูลทั้งสามกลุ่มพบว่า โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาของเยาวชนผ่านการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ การเรียนการสอนเน้นการใช้เหตุผลและการวิเคราะห์ ไม่นั้นเพียงการท่องจำคำสอน แต่ให้นักเรียนเข้าใจ ความสัมพันธ์ของเหตุและผลในชีวิตจริง ครูผู้สอนเชื่อมโยงหลักธรรมกับปัญหาสังคมและสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เยาวชนใช้ปัญญาพิจารณาและตัดสินใจอย่างรอบคอบ ผลจากการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถคิดอย่างมีเหตุผล ควบคุมอารมณ์ และประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมทั้งการพัฒนาปัญญาและทักษะการตัดสินใจเชิงคุณธรรม

โรงเรียนมีการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณของเยาวชนอย่างไร เพื่อให้เกิดความสุขและหลุดพ้นจากทุกข์ตามหลักพุทธศาสนา

กลุ่มผู้บริหาร

“...การพัฒนาด้านจิตวิญญาณเป็นส่วนสำคัญของอัตลักษณ์โรงเรียน เพราะมองว่าการศึกษที่สมบูรณ์ต้องช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของชีวิตและสามารถจัดการกับความทุกข์ได้อย่างมีสติ กิจกรรมสวดมนต์ การเจริญสติ และการสะท้อนตนเองหลังทำกิจกรรม เป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจอารมณ์ของตนเองและไม่จมอยู่กับความกดดัน...” (ผู้อำนวยการ เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

“...โรงเรียนพยายามสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความสงบภายใน เช่น การให้พื้นที่นักเรียนได้พูดคุยสะท้อนความรู้สึก และการส่งเสริมการให้อภัยซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความสุขที่ยั่งยืน ไม่ใช่ความสุขชั่วคราว...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 3)

กลุ่มครู

“...การฝึกให้นักเรียนรู้จักสังเกตความคิดและอารมณ์ของตนเอง ทำให้สามารถจัดการความเครียดจากการเรียนและความสัมพันธ์กับเพื่อนได้ดีขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาจิตวิญญาณในระดับลึก...” (ครูแนะแนว เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 11)

“...การใช้หลักอริยสัจ 4 ในการพูดคุยปัญหาชีวิต ช่วยให้นักเรียนเข้าใจสาเหตุของความทุกข์ และมองเห็นแนวทางแก้ไขอย่างมีเหตุผล...” (ครูผู้สอน เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 8)

กลุ่มนักเรียน

“...การฝึกสมาธิและการฟังธรรมช่วยให้เข้าใจว่าความทุกข์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ และสามารถแก้ไขได้ด้วยการคิดอย่างมีเหตุผล...” (นักเรียนหญิง อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 2)

“...รู้สึกว่าการทำกิจกรรมทางศาสนาทำให้มองปัญหาในมุมที่กว้างขึ้น และไม่กดดันตนเองมากเกินไป...” (นักเรียนชาย อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 9)

ผลการวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งสามกลุ่มพบว่า โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยมีการส่งเสริม การพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณ ของเยาวชนอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความสุขและสามารถหลุดพ้นจากทุกข์ตามหลักพุทธศาสนา กิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การสวดมนต์ การฝึกสมาธิ การเจริญสติ และการสะท้อนตนเองหลังทำกิจกรรม ซึ่งช่วยให้เยาวชนตระหนักรู้ความคิดและอารมณ์ของตนเอง การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความสงบภายใน เช่น การพูดคุยและการให้อภัยซึ่งกันและกัน ช่วยพัฒนาเยาวชนให้เกิดความสุขที่ยั่งยืน การใช้หลักอริยสัจ 4 ในการสนทนาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตทำให้เยาวชนเข้าใจสาเหตุของความทุกข์และมองเห็นแนวทางแก้ไขอย่างมีเหตุผล การฝึกสมาธิและการฟังธรรมช่วยให้เยาวชนมองปัญหาอย่างรอบด้าน ลดความกดดันและจัดการความเครียดจากการเรียนและความสัมพันธ์กับเพื่อน ส่งผลให้การพัฒนาจิตวิญญาณเชื่อมโยงกับความสามารถในการใช้เหตุผล การควบคุมตนเอง และการมีทัศนคติบวกต่อชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม

การเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียน

กลุ่มผู้บริหาร

“...การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสาร แต่เป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม...” (ผู้อำนวยการ เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

กลุ่มครู

“...กิจกรรมกลุ่มและโครงการช่วยให้นักเรียนฝึกการทำงานร่วมกัน การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี...” (ครูผู้สอน เพศหญิง, มกราคม 2569)

“...การมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งลึกซึ้งกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว...” (ครูผู้สอน เพศชาย, มกราคม 2569)

กลุ่มนักเรียน

“...กิจกรรมกลุ่มทำให้เข้าใจความสำคัญของการแบ่งหน้าที่และการทำงานร่วมกัน...” (นักเรียนหญิง อายุ 15 ปี, มีนาคม 2569, ลำดับที่ 5)

“...การลงมือทำกิจกรรมจิตอาสาทำให้รู้สึกว่าคุณเองมีบทบาทในสังคม...” (นักเรียนชาย อายุ 16 ปี, มีนาคม 2569, ลำดับที่ 8)

ผลวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งสามกลุ่มพบว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินรวิทย์วิทยาลัย การเรียนรู้แบบนี้ช่วยให้เยาวชนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสาร แต่ได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมกลุ่ม โครงการ และกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งเสริมสร้าง ความตระหนักรู้ในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การทำงานร่วมกันในกลุ่มช่วยฝึกการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การแบ่งหน้าที่ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงทำให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกมากกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสายังทำให้เยาวชนรู้สึกว่าคุณเองมีบทบาทและมีส่วนร่วมในสังคมจริง ๆ ส่งผลให้คุณลักษณะของพลเมืองที่ดี เช่น ความรับผิดชอบ จิตสาธารณะ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงคุณธรรม พัฒนาขึ้นอย่างชัดเจน

คุณคิดว่าไตรสิกขาช่วยพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีได้อย่างไรในบริบทของโรงเรียน

กลุ่มผู้บริหาร

“...ไตรสิกขาเป็นกรอบการพัฒนาแบบองค์รวม ศีลช่วยกำกับพฤติกรรม สมาธิช่วยควบคุมอารมณ์ และปัญญาช่วยให้คิดอย่างมีเหตุผล หากทั้งสามองค์ประกอบพัฒนาไปพร้อมกัน จะก่อให้เกิดพลเมืองที่มีคุณภาพ...” (ผู้อำนวยการ เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

กลุ่มครู

“...การใช้ไตรสิกขาในกระบวนการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนไม่เพียงมีความรู้ แต่มีความสามารถในการไตร่ตรองและตัดสินใจอย่างรอบคอบ...” (ครูผู้สอน เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับ ที่ 6)

กลุ่มนักเรียน

“...การฝึกศีลและสมาธิช่วยให้พฤติกรรมดีขึ้น ส่วนการเรียนรู้หลักเหตุผลช่วยให้คิดก่อนทำ...” (นักเรียนชาย อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 7)

ผลวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งสามกลุ่มพบว่า ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นกรอบการพัฒนาที่สำคัญในการสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีในบริบทของโรงเรียน ศีล ช่วยกำกับพฤติกรรมให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และเคารพสิทธิผู้อื่น ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สมาธิ ช่วยฝึกการควบคุมอารมณ์ ทำให้เยาวชนสามารถสงบใจเมื่อเผชิญสถานการณ์กดดัน และมีสติในการตัดสินใจ และปัญญา ช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ สังเกต และพิจารณาเหตุผลก่อนกระทำการต่าง ๆ ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การพัฒนาองค์ประกอบทั้งสามพร้อมกัน ทำให้เยาวชนมีคุณลักษณะของ พลเมืองที่มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ในสังคมอย่างมีเหตุผล ทั้งนี้ การบูรณาการไตรสิกขาในการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนช่วยให้นักเรียนสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

คุณคิดว่าการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของเยาวชนหลังจากที่โรงเรียนได้ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองมีหรือไม่

กลุ่มผู้บริหาร

“...หลังจากเน้นหลักเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา พบว่าบรรยากาศในโรงเรียนสงบขึ้น ความขัดแย้งลดลง และนักเรียนมีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 2)

กลุ่มครู

“...การใช้หลักเมตตาและการให้อภัยในการจัดการปัญหานักเรียน ทำให้เห็นพฤติกรรมที่อ่อนโยนและเคารพกันมากขึ้น...” (ครูผู้สอน เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 9)

กลุ่มนักเรียน

“...การเน้นการให้อภัยและความเข้าใจ ทำให้ความขัดแย้งระหว่างเพื่อนลดลง...” (นักเรียนหญิง อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 3)

ผลวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งสามกลุ่มชี้ให้เห็นว่าการใช้ หลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนมีผลต่อพฤติกรรมอย่างชัดเจน

เมตตาและกรุณา ช่วยให้เยาวชนมีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น สามารถช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมชั้นและส่วนรวมได้ มุทิตา ส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักยินดีและให้กำลังใจผู้อื่นเมื่อประสบความสำเร็จ ลดความอิจฉาและความริษยา และอุเบกขา ช่วยฝึกให้เยาวชนมีความเป็นกลางทางจิตใจ ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเที่ยงธรรมและไม่ลำเอียง ผลที่เกิดขึ้นหลังการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 คือ บรรยากาศในโรงเรียนสงบขึ้น ความขัดแย้งระหว่างนักเรียนลดลง นักเรียนมีความเข้าใจและเคารพซึ่งกันและกันมากขึ้น ส่งผลให้พฤติกรรมของเยาวชนอ่อนโยนขึ้นและสะท้อนความเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมอย่างชัดเจน

ตารางที่ 4.5 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 3 การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในเชิงระบบโรงเรียนชินรสุวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ประเด็นการส่งเสริม	ระดับนโยบาย (ผู้บริหาร)	ระดับการปฏิบัติ (ครู)	ระดับผลลัพธ์ (นักเรียน)	กรอบแนวคิด/ทฤษฎีที่รองรับ
1. การพัฒนาทางจิตใจ	กำหนดกิจกรรมสวดมนต์และนั่งสมาธิเป็นกิจกรรมประจำ สร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่เน้นความสงบและสติ	ฝึกสมาธิก่อนเรียน ใช้การสะท้อนอารมณ์ และการพูดคุยเชิงเมตตา	นักเรียนควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น ลดพฤติกรรมก้าวร้าว มีสมาธิในการเรียน	สมาธิ (ไตรสิกขา)
2. การพัฒนาคุณธรรม	บรรจุกิจกรรมจิตอาสา และค่ายคุณธรรมในแผนพัฒนาผู้เรียน	มอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบ ประเมินตนเอง หลังทำกิจกรรม	นักเรียนมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และมีจิตสาธารณะ	ศีล (ไตรสิกขา)
3. การพัฒนาทางปัญญา	เน้นการเรียนพุทธศาสนาเชิงวิเคราะห์ ไม่เน้นท่องจำ	เชื่อมโยงหลักธรรมกับเหตุการณ์ร่วมสมัย ฝึกคิดเชิงเหตุผล	นักเรียนตัดสินใจโดยใช้เหตุผล คิดรอบคอบก่อนกระทำ	ปัญญา (ไตรสิกขา)

ประเด็นการส่งเสริม	ระดับนโยบาย (ผู้บริหาร)	ระดับการปฏิบัติ (ครู)	ระดับผลลัพธ์ (นักเรียน)	กรอบแนวคิด/ทฤษฎีที่รองรับ
4. การพัฒนาด้านจิตวิญญาณ	ส่งเสริมการเข้าใจริยสัจ 4 และความหมายของชีวิต	ใช้การสะท้อนตนเองและการฝึกสติแก้ปัญหาชีวิต	นักเรียนจัดการความเครียดได้ดีขึ้น มองปัญหาอย่างสมดุล	แนวคิดพุทธเรื่องทุกข์และการดับทุกข์
5. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	สนับสนุนกิจกรรมที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง	จัดกิจกรรมกลุ่ม โครงงาน และกิจกรรมจิตอาสา	นักเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ในสังคม และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี	ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
6. การประยุกต์ใช้ไตรสิกขา	กำหนดไตรสิกขาเป็นกรอบการพัฒนาแบบองค์รวม	บูรณาการศีล สมาธิ ปัญญาในทุกกิจกรรม	พฤติกรรมและการคิดพัฒนาไปพร้อมกันอย่างสมดุล	ไตรสิกขาเป็นโครงสร้างการพัฒนา
7. การใช้พรหมวิหาร 4	ส่งเสริมวัฒนธรรมเมตตา และการให้อภัย	ใช้เมตตา กรุณา ในการจัดการพฤติกรรม	ความขัดแย้งลดลง บรรยากาศโรงเรียนสงบ	พรหมวิหาร 4 กับการอยู่ร่วมกัน

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรวินทาลัยมีลักษณะเป็นระบบเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงกันระหว่างระดับนโยบาย ระดับการปฏิบัติ และระดับผลลัพธ์อย่างชัดเจน โดยผู้บริหารกำหนดกรอบแนวคิดตามหลักไตรสิกขาและพรหมวิหาร 4 เป็นแนวทางหลักของสถานศึกษา ครูนำนโยบายดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ขณะที่นักเรียนสะท้อนผลลัพธ์ในเชิงพฤติกรรม ความคิด และความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธมิได้เป็นเพียงกิจกรรมเสริม แต่เป็นกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทั้งด้านศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ 1 และวัตถุประสงค์ที่ 2 ของการวิจัย และสะท้อนศักยภาพของหลักพุทธธรรมในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในบริบทของสถานศึกษา

ส่วนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคต

ผลการวิเคราะห์พบว่า ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในส่วนที่ 4 พบว่า แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคตของโรงเรียนชินโรสวิทยาลัยควรดำเนินการในลักษณะเชิงระบบและมีความต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น โดยผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสามกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนาในระยะต่อไปไม่ควรจำกัดอยู่เพียงกิจกรรมเฉพาะช่วงเวลา แต่ควรบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับโครงสร้างการบริหาร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม

ในระดับนโยบาย ผู้บริหารเสนอให้กำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวที่ชัดเจน พร้อมตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อให้สามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ ขณะที่ครูเสนอให้พัฒนากิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทสังคมร่วมสมัย และเพิ่มการบูรณาการหลักธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนกลุ่มนักเรียนสะท้อนความต้องการให้กิจกรรมมีความหลากหลาย ทันสมัย และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมมากขึ้น

นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ยังเสนอว่า การเชื่อมโยงหลักพุทธศาสนากับปัญหาสังคมจริง เช่น ประเด็นสิ่งแวดล้อม ความขัดแย้งในสื่อสังคมออนไลน์ หรือการพัฒนาชุมชน จะช่วยให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของตนในฐานะพลเมือง และสามารถนำหลักศีล สมาธิ และปัญญาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยภาพรวม ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาในอนาคตควรมุ่งสู่การบูรณาการเชิงโครงสร้าง การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการสร้างค่านิยมผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ 3 ของการวิจัย ที่มุ่งเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว

คุณคิดว่าโรงเรียนควรพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคตอย่างไรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กลุ่มผู้บริหาร

“...การพัฒนาในอนาคตควรดำเนินการในลักษณะเชิงระบบมากขึ้น โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ระยะยาวที่มีตัวชี้วัดชัดเจน ทั้งด้านพฤติกรรม คุณลักษณะ และการมีส่วนร่วมทางสังคมของนักเรียน ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงกิจกรรมรายปี แต่ต้องมีความต่อเนื่องและสามารถประเมินผลได้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เห็นพัฒนาการของเยาวชนในแต่ละช่วงวัย...” (ผู้อำนวยการ เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

“...ควรเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนอย่างเป็นระบบ เพราะการปลูกฝังความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธไม่สามารถเกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียน หากบ้านและชุมชนมีทิศทางเดียวกัน

จะช่วยให้พฤติกรรมของนักเรียนมีความต่อเนื่องและมั่นคงมากขึ้น...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 2)

“...การพัฒนาในระยะยาวควรมีการจัดทำฐานข้อมูลติดตามพฤติกรรมและคุณลักษณะของนักเรียน เพื่อใช้วิเคราะห์แนวโน้มและวางแผนพัฒนาได้อย่างมีหลักฐานรองรับ ไม่ใช่อาศัยการสังเกตแบบทั่วไป...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 3)

กลุ่มครู

“...แนวทางในอนาคตควรเชื่อมโยงหลักธรรมกับสถานการณ์ร่วมสมัยมากขึ้น เช่น ปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ความขัดแย้งระหว่างเพื่อน หรือประเด็นสิ่งแวดล้อม เพื่อให้นักเรียนเห็นว่าหลักพุทธธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน...” (ครูผู้สอน เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 8)

“...ควรพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้มีความหลากหลาย และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมเอง เพราะเมื่อเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ จะส่งผลต่อความรับผิดชอบและความต่อเนื่องของพฤติกรรม...” (ครูผู้สอน เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 10)

“...ควรมีเวทีสะท้อนผลหลังจบกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนตนเอง วิเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้ และเชื่อมโยงกับหลักศีล สมาธิ และปัญญาอย่างเป็นรูปธรรม...” (ครูแนะแนว เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 8)

กลุ่มนักเรียน

“...หากโรงเรียนเพิ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจริงในสังคม เช่น การช่วยเหลือชุมชน หรือการรณรงค์สิ่งแวดล้อม จะทำให้เข้าใจว่าการเป็นพลเมืองที่ดีไม่ใช่เพียงการปฏิบัติตามกฎ แต่คือการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม...” (นักเรียนชาย อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 9)

“...กิจกรรมควรมีรูปแบบที่หลากหลายและสอดคล้องกับความสนใจของวัยรุ่น เช่น การใช้สื่อดิจิทัลหรือการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้หลักธรรมไม่ถูกมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว...” (นักเรียนหญิง อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 6)

“...หากมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางของตนเอง จะทำให้รู้สึกว่ามีบทบาทและความรับผิดชอบในโรงเรียนมากขึ้น...” (นักเรียนชาย อายุ 15 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 4)

ผลวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งสามกลุ่มชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนควรพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคต โดยเน้นการทำงานเชิงระบบและความต่อเนื่อง ควรกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวที่มีตัวชี้วัดชัดเจนทั้งด้านพฤติกรรม คุณลักษณะ และการมีส่วนร่วม

ของนักเรียน พร้อมเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อให้การปลูกฝังคุณธรรมมีความต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมควรหลากหลายและเชื่อมโยงกับสถานการณ์ร่วมสมัย เช่น ปัญหาสังคมออนไลน์หรือสิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและสะท้อนผลจากกิจกรรม เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและเสริมความรับผิดชอบ ส่งผลให้เยาวชนเข้าใจว่าการเป็นพลเมืองที่ดีคือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ไม่ใช่เพียงการปฏิบัติตามกฎระเบียบเท่านั้น

คุณคิดว่าโรงเรียนควรบูรณาการพุทธศาสนาเข้ามาในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไรให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดี

กลุ่มผู้บริหาร

“...การบูรณาการพุทธศาสนาไม่ควรจำกัดเฉพาะรายวิชาพระพุทธศาสนา แต่ควรแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การเชื่อมโยงหลักเหตุและผลกับวิทยาศาสตร์ หรือการใช้หลักความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง เพื่อให้คุณธรรมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการคิด ไม่ใช่เพียงเนื้อหาที่แยกออกมา...” (ผู้อำนวยการ เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

“...ควรกำหนดแนวทางบูรณาการในแผนการสอนอย่างชัดเจน และมีตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะควบคู่กับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ เพื่อให้ครูสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและวัดผลได้จริง...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 2)

“...การสร้างหลักสูตรเสริมที่เชื่อมโยงหลักธรรมกับการแก้ปัญหาสังคม จะช่วยให้นักเรียนเห็นว่าพุทธศาสนาเป็นแนวคิดที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในโลกปัจจุบัน...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 3)

กลุ่มครู

“...ควรใช้กรณีศึกษาจริงจากข่าวหรือสถานการณ์ร่วมสมัย แล้วให้นักเรียนวิเคราะห์ด้วยหลักศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลและมีจริยธรรม...” (ครูผู้สอน เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 2)

“...การเรียนรู้แบบอภิปรายและโครงงานช่วยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเห็นความหลากหลายทางมุมมอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม...” (ครูผู้สอน เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 11)

“...ควรจัดกิจกรรมสะท้อนตนเองหลังการเรียน เพื่อให้นักเรียนเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์ชีวิตจริง...” (ครูแนะแนว เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 3)

กลุ่มนักเรียน

“...การเรียนรู้ที่ได้วิเคราะห์สถานการณ์จริงร่วมกับหลักธรรม ทำให้เข้าใจว่าคุณธรรมไม่ใช่เรื่องไกลตัว แต่เป็นแนวทางในการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน...” (นักเรียนชาย อายุ 15 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

“...หากกิจกรรมมีการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จะช่วยให้เข้าใจมุมมองของผู้อื่น และเคารพความแตกต่าง...” (นักเรียนหญิง อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 3)

“...การทำโครงการที่เชื่อมโยงกับชุมชนทำให้เห็นผลลัพธ์ของการนำหลักธรรมไปใช้จริง...” (นักเรียนชาย อายุ 15 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

ผลวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งสามกลุ่มพบว่า โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยสามารถบูรณาการพุทธศาสนาเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและหลากหลาย เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี โดย

การเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่เฉพาะรายวิชาพระพุทธศาสนา แต่แทรกหลักธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การเชื่อมเหตุและผลในวิทยาศาสตร์ การใช้หลักความรับผิดชอบกับหน้าที่พลเมือง ทำให้คุณธรรมกลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการคิดของนักเรียน

โรงเรียนกำหนดแนวทางบูรณาการในแผนการสอนอย่างชัดเจน พร้อมตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะควบคู่กับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทำให้ครูสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและวัดผลได้จริง

การใช้กรณีศึกษาจากสถานการณ์ร่วมสมัยและข่าวสาร ทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ด้วยหลัก ศีล สมาธิ และปัญญา ฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลและจริยธรรม

การเรียนรู้แบบอภิปรายและโครงการช่วยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เข้าใจมุมมองของผู้อื่น และฝึกการอยู่ร่วมกันในสังคม

กิจกรรมสะท้อนตนเองและโครงการที่เชื่อมโยงกับชุมชนทำให้นักเรียนเห็นผลลัพธ์ของการนำหลักธรรมไปใช้จริง ส่งเสริมการตัดสินใจที่มีคุณธรรมและการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปคือ การบูรณาการพุทธศาสนาในโรงเรียนทำให้เยาวชน เรียนรู้คุณธรรมควบคู่กับการใช้เหตุผลและการปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาพลเมืองที่ดีในสังคมร่วมสมัย

แนวทางใดที่คุณเห็นว่าสามารถทำให้เยาวชนในโรงเรียนสามารถเชื่อมโยงหลักพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมในอนาคตได้

กลุ่มผู้บริหาร

“...ควรส่งเสริมโครงการบริการสังคมที่บูรณาการหลักธรรม เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้นักเรียนเห็นบทบาทของตนในฐานะสมาชิกของสังคม...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 2)

“...การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก จะช่วยเปิดพื้นที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้การพัฒนาสังคมในมุมมองกว้าง...” (ผู้อำนวยการ เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

“...ควรมีเวทีให้นักเรียนเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นฐาน...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 3)

กลุ่มครู

“...การจัดโครงการ Service Learning ที่ให้นักเรียนลงพื้นที่จริง จะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างหลักเมตตากับการช่วยเหลือสังคม...” (ครูผู้สอน เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 2)

“...ควรให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาสังคมผ่านหลักอริยสัจ 4 เพื่อให้เห็นกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน...” (ครูผู้สอน เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 9)

“...การจัดกิจกรรมอภิปรายเชิงจริยธรรมจะช่วยพัฒนาความคิดเชิงสังคม...” (ครูแนะแนว เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 5)

กลุ่มนักเรียน

“...การได้ทำกิจกรรมช่วยเหลือชุมชนทำให้เข้าใจว่าการเป็นพลเมืองที่ดีต้องมีส่วนร่วมกับสังคม...” (นักเรียนหญิง อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 6)

“...หากได้เรียนรู้ปัญหาจริงและคิดแนวทางแก้ไข จะทำให้เห็นว่าหลักธรรมช่วยพัฒนาสังคมได้...” (นักเรียนชาย อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 9)

“...การทำโครงการร่วมกับเพื่อนช่วยให้เห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีม...” (นักเรียนชาย อายุ 15 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

ผลวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งสามกลุ่มชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยสามารถเชื่อมโยงหลักพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมในอนาคตได้โดยเน้นการปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการบริการสังคม การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมเหล่านี้ทำให้เยาวชนเห็นบทบาทของตนในฐานะสมาชิกของสังคม และเข้าใจว่าความเป็นพลเมืองที่ดีคือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม โรงเรียนยังสร้างโอกาสให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาสังคมจริงด้วยหลักอริยสัจ 4 และอภิปรายเชิงจริยธรรม ทำให้เข้าใจกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน การทำโครงการร่วมกับเพื่อนและชุมชนช่วยฝึกความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และการประยุกต์หลักธรรม

กับการปฏิบัติจริง ส่งผลให้เยาวชนสามารถนำหลักพุทธศาสนามาใช้เพื่อพัฒนาสังคมและสร้างจิตสำนึกพลเมืองที่มีคุณธรรมได้อย่างชัดเจนและยั่งยืน

โรงเรียนควรปรับปรุงหรือเสริมกิจกรรมในด้านใดเพื่อให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว

กลุ่มผู้บริหาร

“...ควรจัดทำระบบติดตามพฤติกรรมและคุณลักษณะของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนานโยบาย...” (ผู้อำนวยการ เพศชาย, มกราคม 2569, ลำดับที่ 1)

“...การพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะครูเป็นผู้ถ่ายทอดหลักธรรมสู่การปฏิบัติ...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 2)

“...ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สะท้อนหลักเมตตาและความรับผิดชอบในทุกมิติ...” (รองผู้อำนวยการ เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 3)

กลุ่มครู

“...ควรเพิ่มกิจกรรมที่ต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา ไม่ใช่เพียงกิจกรรมเฉพาะช่วง...” (ครูผู้สอน เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 8)

“...การใช้สื่อดิจิทัลร่วมกับหลักธรรมจะช่วยให้เข้าถึงนักเรียนรุ่นใหม่...” (ครูผู้สอน เพศชาย, มีนาคม 2569, ลำดับที่ 10)

“...ควรมีการสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครู...” (ครู เพศหญิง, มกราคม 2569, ลำดับที่ 7)

กลุ่มนักเรียน

“...กิจกรรมควรจัดอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย เพื่อไม่ให้เกิดความจำเจ...” (นักเรียนชาย อายุ 15 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 4)

“...การมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมจะทำให้รู้สึกว่ามีคุณค่า...” (นักเรียนหญิง อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 2)

“...หากโรงเรียนสนับสนุนโครงการของนักเรียนเอง จะช่วยสร้างความรับผิดชอบในระยะยาว...” (นักเรียนชาย อายุ 16 ปี, มกราคม 2569, ลำดับที่ 9)

ผลวิเคราะห์จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งสามกลุ่มชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยสามารถปรับปรุงและเสริมกิจกรรมเพื่อให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาวได้หลายประการ โรงเรียนควรจัดทำ ระบบติดตามพฤติกรรมและคุณลักษณะของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการพัฒนานโยบายและกิจกรรมที่เหมาะสมการพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอมีความสำคัญ เพราะครูเป็นผู้ถ่ายทอดหลักธรรมและสร้าง

แบบอย่างให้กับนักเรียน การสร้าง วัฒนธรรมองค์กรที่สะท้อนคุณธรรม เช่น เมตตาและความ
รับผิดชอบ จะช่วยทำให้หลักธรรมซึมซับเข้าสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมควรจัดให้ ต่อเนื่อง
ตลอดปีการศึกษาและหลากหลาย เพื่อป้องกันความจำเจและสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของการ
เป็นพลเมือง การใช้สื่อดิจิทัลและกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือสร้างโครงการเอง
ช่วยเพิ่มความรู้สึกรักมีคุณค่าและเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งผลให้การปลูกฝังความเป็นพลเมืองตามแนว
พุทธมีความต่อเนื่องและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 4.6 สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคต

ข้อคำถาม	แนวทางเชิงนโยบาย (ผู้บริหาร)	แนวทางเชิงปฏิบัติ (ครู)	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง ต่อเยาวชน	กรอบแนวคิด/ ทฤษฎีรองรับ
1. การพัฒนา แนวทางให้มี ประสิทธิภาพมาก ขึ้น	กำหนดยุทธศาสตร์ ระยะยาว มีตัวชี้วัด ด้านคุณลักษณะ พลเมือง และระบบ ติดตามผลพฤติกรรม	จัดกิจกรรมต่อเนื่อง ทั้งปี พร้อม กระบวนการ สะท้อนผล	พฤติกรรมความ รับผิดชอบและวินัยมี ความต่อเนื่อง ไม่เป็น กิจกรรมเฉพาะช่วง	การบริหารเชิง ระบบ / การ พัฒนาอย่าง ยั่งยืน
2. การบูรณาการ พุทธศาสนาใน กิจกรรมการเรียน การสอน	กำหนดแนวทางบูรณา การหลักธรรมในทุก กลุ่มสาระ	ใช้กรณีศึกษา อภิปราย วิเคราะห์ สถานการณ์ร่วม สมัย และโครงงาน	นักเรียนคิดเชิง เหตุผล มีจริยธรรมใน การตัดสินใจ	ปัญญา (ไตรสิกขา)
3. การเชื่อมโยง หลักพุทธศาสนากับ การพัฒนาสังคมใน อนาคต	สนับสนุนโครงการจิต อาสาและ Service Learning ร่วมกับ ชุมชน	ให้นักเรียนลงพื้นที่ วิเคราะห์ปัญหาด้วย หลักอริยสัจ 4	เกิดจิตสำนึก สาธารณะ และความ เป็นพลเมืองเชิงรุก	เมตตา-กรุณา / พลเมืองเชิงมี ส่วนร่วม
4. การสร้างความ ยั่งยืนในระยะยาว	พัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และสร้างวัฒนธรรม องค์กรตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา	บูรณาการกิจกรรม ตลอดปี และมี ระบบติดตาม ประเมินผล	การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมมีความ มั่นคงและต่อเนื่อง	ไตรสิกขา + พรหมวิหาร 4

จากตารางที่ 4.6 พบว่า แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคตควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง โดยครอบคลุมทั้งระดับนโยบายและระดับการปฏิบัติ อย่างบูรณาการ กล่าวคือ ในระดับนโยบาย ผู้บริหารควรกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวที่มีความชัดเจน พร้อมตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อให้สามารถติดตามและประเมินผลได้ อย่างเป็นรูปธรรม ขณะที่ในระดับการปฏิบัติ ครูควรบูรณาการหลักพุทธธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การอภิปราย วิเคราะห์สถานการณ์จริง และการสะท้อนตนเอง

นอกจากนี้ การเชื่อมโยงหลักพุทธศาสนากับบริบทสังคมร่วมสมัย เช่น ประเด็นสิ่งแวดล้อม ความขัดแย้งในสื่อสังคมออนไลน์ หรือการพัฒนาชุมชน จะช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทของตน ในฐานะพลเมือง และสามารถประยุกต์ใช้หลักศีล สมาธิ และปัญญาในการแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ในด้านความยั่งยืน การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สะท้อนหลักไตรสิกขาและพรหมวิหาร 4 เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของเยาวชนเกิดขึ้นอย่างมั่นคงและต่อเนื่อง มิใช่เพียงการดำเนินกิจกรรมในระยะสั้นเท่านั้น

ดังนั้น แนวทางที่เสนอในส่วนนี้จึงเป็นการพัฒนาเชิงโครงสร้างที่เชื่อมโยงหลักพุทธธรรมกับกระบวนการจัดการศึกษาอย่างเป็นองค์รวม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ 3 ของการวิจัย ที่มุ่งเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว

บทที่ 4 ของการวิจัยนี้ ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร โดยวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ได้ศึกษา สรุปผลวิเคราะห์ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย ผลการวิเคราะห์พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดไตรสิกขาอย่างชัดเจน โดยในมิติของ ศีล ปรากฏผ่านการกำหนดวินัย กฎระเบียบ และกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งสะท้อนการพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ในมิติของ สมาธิ ปรากฏผ่านกิจกรรมสวดมนต์ นั่งสมาธิ และการฝึกสติ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ และการควบคุมตนเองของเยาวชน ส่วนในมิติของ ปัญญา ปรากฏผ่านการเรียนรู้เชิงวิเคราะห์ การอภิปราย และการเชื่อมโยงหลักธรรมกับสถานการณ์จริง

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดความเป็นพลเมือง พบว่า การส่งเสริมดังกล่าวมีลักษณะทั้งด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Civic Responsibility) และ การมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation) ซึ่งเกิดจากระบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหลักพุทธธรรมกับการดำรงชีวิตในสังคม ดังนั้น สภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในโรงเรียนจึงมีลักษณะเป็น “การพัฒนาเชิงองค์รวม” ที่ครอบคลุมทั้งพฤติกรรม ความคิด และจิตสำนึก

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการและกลไกที่ใช้ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธ ผลการวิเคราะห์พบว่า กลไกสำคัญที่ทำให้การส่งเสริมเกิดผล ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการดูแลนักเรียน และการใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงหลักธรรมกับประสบการณ์จริง

หลัก เมตตาและกรุณา ถูกใช้เป็นแนวทางในการจัดการพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ส่งผลให้บรรยากาศโรงเรียนมีความสงบและลดความขัดแย้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพลเมืองในมิติความเคารพและการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย ขณะเดียวกัน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เช่น การอภิปราย โครงการ และกิจกรรมจิตอาสา ทำหน้าที่เป็น “กลไกเชื่อม” ระหว่างหลักธรรมกับพฤติกรรมพลเมือง ทำให้การพัฒนาความเป็นพลเมืองมิได้เกิดจากการสอนเชิงบรรยายเท่านั้น แต่เกิดจากประสบการณ์ตรงและการสะท้อนตนเอง

ผลการศึกษาจึงสะท้อนว่า กลไกการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในโรงเรียนมีลักษณะเป็นกระบวนการทางการศึกษาเชิงคุณค่า (Value-based Education) ที่ผสานหลักธรรมเข้ากับการปฏิบัติจริง

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคต ผลการวิเคราะห์เสนอว่า การพัฒนาในอนาคตควรมุ่งสู่การเสริมสร้างความยั่งยืนเชิงโครงสร้าง โดยกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวและระบบติดตามประเมินผลด้านคุณลักษณะพลเมืองควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพครูในการบูรณาการหลักธรรมกับบริบทสังคมร่วมสมัย

การเชื่อมโยงหลักพุทธธรรมกับปัญหาสังคมจริง เช่น สิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำ หรือความขัดแย้งในโลกดิจิทัล จะทำให้เยาวชนสามารถประยุกต์ใช้หลักศีล สมาธิ และปัญญาในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล

แนวทางดังกล่าวสะท้อนการขยายกรอบแนวคิดในบทที่ 2 จากระดับแนวคิดเชิงทฤษฎีไปสู่การประยุกต์ใช้ในบริบทสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และทำให้การพัฒนาความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธมีลักษณะเป็นระบบที่ยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การค้นพบองค์ความรู้ใหม่ การศึกษานี้ได้ค้นพบว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในบริบทโรงเรียน มิได้เป็นเพียงการบูรณาการเนื้อหาศาสนาเข้ากับการจัดการเรียนการ

สอน แต่เป็น “กระบวนการพัฒนาเชิงระบบแบบองค์รวม” ที่เชื่อมโยงโครงสร้างองค์กร วัฒนธรรม สถานศึกษา และกระบวนการเรียนรู้เข้าด้วยกันอย่างเป็นเอกภาพ

ประการแรก งานวิจัยได้ค้นพบว่า ความเป็นพลเมืองเชิงพุทธสามารถอธิบายได้ในลักษณะของ “พลเมืองเชิงคุณค่า (Value-based Citizenship)” ซึ่งแตกต่างจากกรอบความเป็นพลเมืองแบบเน้นสิทธิและหน้าที่เพียงอย่างเดียว กล่าวคือ โรงเรียนมิได้มุ่งสร้างพลเมืองที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบเท่านั้น แต่พัฒนาเยาวชนให้มีจิตสำนึกภายในผ่านหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) จนเกิดความรับผิดชอบต่อสังคมจากความเข้าใจภายใน มิใช่เพียงแรงกดดันจากภายนอก นี่จึงเป็นการขยายกรอบแนวคิดความเป็นพลเมืองให้ลึกถึงมิติทางจิตใจและคุณธรรม

ประการที่สอง การศึกษานี้ค้นพบรูปแบบเชิงกระบวนการที่เรียกว่า “โครงสร้างสามชั้นของการพัฒนาพลเมืองเชิงพุทธ” ได้แก่ ระดับนโยบายและอัตลักษณ์องค์กร (การกำหนดแนวคิดความรู้คู่คุณธรรมเป็นแกนกลาง) ระดับกระบวนการเรียนรู้ (การใช้กิจกรรมมีส่วนร่วม การฝึกสติ และกิจกรรมจิตอาสาเป็นกลไก) ระดับผลลัพธ์เชิงพฤติกรรมและจิตสำนึก (การแสดงออกด้านวินัย ความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีส่วนร่วมทางสังคม) การค้นพบในลักษณะนี้ทำให้เห็นว่า ความสำเร็จของการส่งเสริมความเป็นพลเมืองมิได้เกิดจากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง แต่เกิดจากความสอดคล้องกันระหว่างโครงสร้าง วัฒนธรรม และการปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นองค์ความรู้เชิงแบบจำลอง (conceptual model) ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาอื่นได้

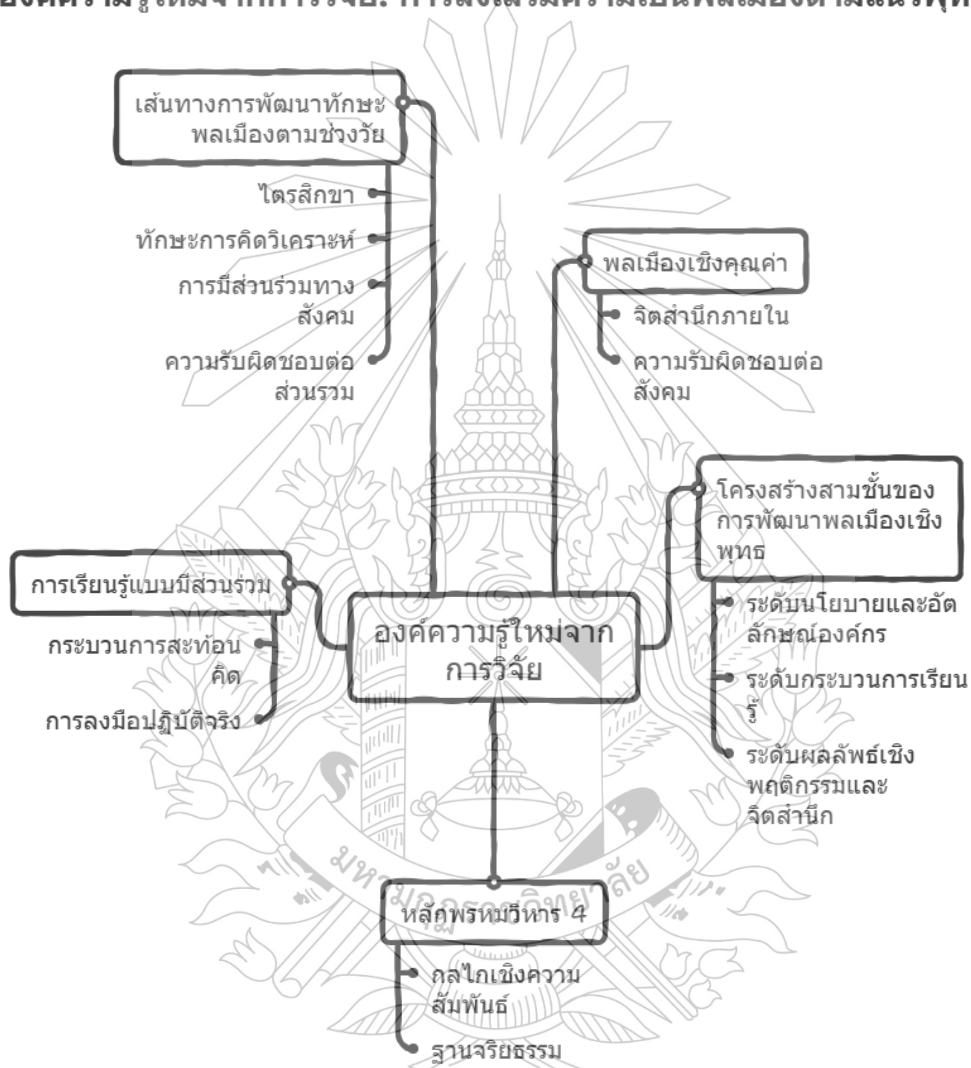
ประการที่สาม งานวิจัยได้ค้นพบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการดูแลนักเรียนมิได้มีผลเพียงด้านคุณธรรมส่วนบุคคล แต่ทำหน้าที่เป็น “กลไกเชิงความสัมพันธ์” ที่ลดความขัดแย้ง สร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก และเอื้อต่อการพัฒนาพลเมืองเชิงประชาธิปไตยในระดับโรงเรียน กล่าวคือ พรหมวิหาร 4 ทำหน้าที่เป็นฐานจริยธรรมของวัฒนธรรมประชาธิปไตยระดับจุลภาค (micro-democracy) ซึ่งเป็นมิติที่งานวิจัยก่อนหน้านี้ยังมิได้วิเคราะห์อย่างชัดเจน

ประการที่สี่ งานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเมื่อบูรณาการกับหลักพุทธธรรมจะช่วยเปลี่ยน “ความรู้ทางศาสนา” ให้กลายเป็น “พฤติกรรมพลเมือง” ได้อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านกระบวนการสะท้อนคิด (reflection) และการลงมือปฏิบัติจริง (practice) ซึ่งทำให้การพัฒนาความเป็นพลเมืองเกิดขึ้นทั้งในระดับความคิด อารมณ์ และการกระทำ

ประการสุดท้าย การศึกษานี้เสนอกรอบแนวคิดเชิงนโยบายใหม่ว่า การพัฒนาความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธควรออกแบบเป็น “เส้นทางการพัฒนาทักษะพลเมืองตามช่วงวัย” (Citizenship Development Pathway) ที่เชื่อมโยงไตรสิกขากับทักษะการคิดวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมทางสังคม และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอย่างเป็นลำดับขั้น ซึ่งเป็นการยกระดับจากแนวคิดเชิงกิจกรรมไปสู่การออกแบบเชิงระบบที่ยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษานี้ คือ การเสนอรูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในลักษณะ “องค์กรรวม เจริญระบบ ยั่งยืน” ซึ่งเชื่อมโยงมิติคุณธรรม จิตสำนึก และการมีส่วนร่วมทางสังคมเข้าด้วยกันอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถใช้เป็นฐานในการพัฒนานโยบายการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในบริบทสถานศึกษาไทยต่อไปได้อย่างมีนัยสำคัญ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย: การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธ

ภาพที่ 4.1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มุ่งเน้นการศึกษาการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ การศึกษาสภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ การศึกษากระบวนการและกลไกที่ใช้ในการส่งเสริม และการเสนอแนะทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนของกระบวนการ ดังนี้

5.1 สรุปผล

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาสภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยมีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยการกำหนดแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมและบูรณาการเข้ากับโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทั้งนี้กิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ และการฝึกสติเป็นกิจวัตรประจำวันช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ การควบคุมตนเอง และการคิดอย่างมีเหตุผล

การพัฒนาคุณธรรมเป็นส่วนสำคัญ โรงเรียนปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย และจิตสาธารณะ ผ่านกิจกรรมจิตอาสา การทำงานกลุ่ม และค่ายคุณธรรม ซึ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจคุณค่าของการเสียสละ การช่วยเหลือผู้อื่น และการมีส่วนร่วมต่อส่วนรวม การพัฒนาปัญญาได้รับการส่งเสริมโดยการอภิปราย วิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคม และการเชื่อมโยงหลักธรรมกับประเด็นร่วมสมัย ทำให้เยาวชนสามารถคิดวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งโครงงาน การอภิปราย และกิจกรรมจิตอาสา ทำให้เกิดความตระหนักรู้ในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม นอกจากนี้โรงเรียนยังพัฒนาจิตสำนึกมนุษยธรรมโดยฝึก พรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ส่งผลให้บรรยากาศในโรงเรียนสงบขึ้น ความขัดแย้งลดลง และนักเรียนมีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น

การประยุกต์ใช้ ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) อย่างสมดุลทำให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองไม่จำกัดอยู่เพียงการปฏิบัติตามกฎระเบียบ แต่เป็นการพัฒนาคุณค่าและจิตสำนึกที่มุ่งสร้างพลเมืองที่มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในสังคมอย่างยั่งยืน โรงเรียนสร้างความต่อเนื่องด้วยกิจกรรมตลอดปีการศึกษา การสะท้อนตนเอง และการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม

สรุปได้ว่า โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยใช้กลไกเชิงปฏิบัติและเชิงคุณค่าในการส่งเสริมเยาวชนให้พัฒนาคุณธรรม จิตสำนึกพลเมือง และทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างครบถ้วน ครอบคลุมทั้งด้านจิตใจ คุณธรรม ปัญญา การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และจิตสำนึกมนุษยธรรม ทำให้เยาวชนสามารถปฏิบัติหน้าที่พลเมืองในสังคมอย่างมีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยใช้กลไกหลากหลายในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ โดยเน้นการบูรณาการหลักธรรมเข้ากับการเรียน การสอนและกิจกรรมเชิงปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ทั้งในระดับนโยบาย การบริหารสถานศึกษา การจัดการ กิจกรรม และชีวิตประจำวันของนักเรียน โรงเรียนได้ใช้หลัก พรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สงบ ลดความขัดแย้ง และสร้างความเข้าใจระหว่างนักเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมอ่อนโยน มีความเคารพซึ่งกันและกัน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ การส่งเสริมยังใช้ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) เป็นเครื่องมือหลักในการเชื่อมโยงหลักธรรมกับประสบการณ์จริง เช่น การอภิปรายกลุ่ม การทำโครงการ และกิจกรรมจิตอาสา ทำให้เยาวชนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และประยุกต์หลักธรรมในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนสะท้อนตนเองหลังการเรียนรู้และ กิจกรรม เพื่อสร้างการเรียนรู้เชิงลึกและพัฒนาจิตสำนึกพลเมืองอย่างต่อเนื่อง

การประยุกต์ใช้ ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ช่วยให้เยาวชนมีคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองที่ดี ได้แก่ ความรับผิดชอบ วินัย ความซื่อสัตย์ และจิตสาธารณะ ทั้งนี้ยังส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ การควบคุมอารมณ์ และการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ทำให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองมิได้จำกัดอยู่เพียงกิจกรรมสัญลักษณ์หรือการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน แต่เป็นกระบวนการพัฒนาคุณค่าและจิตสำนึกเชิงคุณธรรม ที่มุ่งสร้างพลเมืองที่มีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์ยังพบว่า การสร้างกลไกเชื่อมระหว่างหลักธรรมกับกิจกรรมจริงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การส่งเสริมเกิดผล ประกอบด้วย การฝึกสมาธิ การทำกิจกรรมจิตอาสา การอภิปรายและการ

วิเคราะห์สถานการณ์ร่วมสมัย การประเมินตนเองและสะท้อนผลลัพธ์ ส่งผลให้เยาวชนสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและบทบาทพลเมืองได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธของโรงเรียนชินโรวทวิทยาลัยเป็นกระบวนการบูรณาการเชิงระบบ ที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาจิตใจ คุณธรรม ปัญญา การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และจิตสำนึกมนุษยธรรม ทำให้เยาวชนเกิดพฤติกรรมและคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี สามารถปฏิบัติหน้าที่ในสังคมอย่างมีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 3 การเสนอแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคต พบว่า แนวทางที่มีประสิทธิภาพต้องขยายจากกิจกรรมรายครั้งไปสู่ระบบการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืนเชิงโครงสร้าง เริ่มจากการกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวของโรงเรียนที่มีตัวชี้วัดคุณลักษณะพลเมืองตามแนวพุทธอย่างชัดเจนควบคู่กับตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ เพื่อทำให้การติดตามพฤติกรรมคุณธรรม ความรับผิดชอบ และความมีส่วนร่วมของนักเรียนสามารถวัดผลและประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

ในระดับนโยบายและการบริหาร นักบริหารเสนอว่าควรจัดทำ ระบบติดตามพฤติกรรมและคุณลักษณะของนักเรียน เป็นฐานข้อมูลสำคัญเพื่อใช้วิเคราะห์และวางแผนพัฒนาต่อไป ซึ่งจะช่วยให้ฝ่ายบริหารสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนานักเรียนตามแนวพุทธได้อย่างเป็นระบบมากกว่าการดำเนินกิจกรรมแบบเฉพาะหน้า นอกจากนี้ การสร้าง วัฒนธรรมองค์กรที่สะท้อนคุณธรรม เช่น เมตตา ความรับผิดชอบ และความร่วมมือในทุกระดับของการทำงาน ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการทำให้แนวคิดคุณธรรมแทรกซึมเข้าสู่การปฏิบัติประจำวันของบุคลากรและนักเรียน

สำหรับการพัฒนาครูซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดหลักธรรมและแนวคิด โรงเรียนควรพัฒนาศักยภาพครูอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ครูสามารถบูรณาการหลักธรรมพุทธศาสนาเข้ากับการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน ครูที่ได้รับการพัฒนาทักษะทั้งด้านเนื้อหาและกระบวนการสอนจะสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาแนวคิดพลเมืองอย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางเชิงปฏิบัติที่สำคัญคือการ ออกแบบกิจกรรมตลอดปีการศึกษา ให้มีความต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงกิจกรรมตามช่วงเวลา โดยกิจกรรมเหล่านี้ควรเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและสถานการณ์ร่วมสมัย เช่น การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณธรรม การวิเคราะห์ปัญหาสังคมออนไลน์ หรือการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความสนใจของเยาวชน

ทั้งนี้ การจัดโครงการและกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบเองจะ ช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและเพิ่มความรับผิดชอบในระยะยาว การเปิดพื้นที่ให้นักเรียนเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นฐาน จะทำให้เยาวชนฝึกการคิดวิเคราะห์เชิงสังคมและเข้าใจบทบาทของตนในฐานะสมาชิกของสังคม

ครูเห็นว่าการใช้อริยสัจ 4 ในการวิเคราะห์ปัญหาสังคมและอภิปรายเชิงจริยธรรมเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนเห็นกระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและมีน้ำหนักเชิงคุณธรรม การจัดกิจกรรมสะท้อนตนเองหลังทำกิจกรรมยังช่วยให้เยาวชนเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์จริง

นักเรียนเห็นว่าการมีส่วนร่วมในโครงการที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส หรือกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้เข้าใจว่าหน้าที่ของพลเมืองที่ดีไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการปฏิบัติตามกฎโรงเรียน แต่คือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมร่วมกัน

นักเรียนยังเสนอว่าหากกิจกรรมหลากหลายและสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จะช่วยให้เยาวชนเห็นความสำคัญของการร่วมมือและการเคารพความแตกต่างของผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองที่ดี

จากข้อมูลทั้งสามกลุ่ม สะท้อนว่าการพัฒนาแนวทางต้องคำนึงถึงทั้งระดับนโยบาย โครงสร้างการบริหาร ครูผู้สอน และการมีส่วนร่วมของนักเรียนเอง เพื่อให้หลักพุทธธรรมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการคิด การตัดสินใจ และการกระทำของเยาวชนอย่างยั่งยืน

โดยสรุป แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมควรประกอบด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวที่มีตัวชี้วัดชัดเจน การพัฒนาศักยภาพครู การออกแบบกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับสถานการณ์ร่วมสมัย การส่งเสริมบทบาทของนักเรียนในการวางแผนและสะท้อนผลลัพธ์ รวมถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับชุมชนและหน่วยงานภายนอก เพื่อผลักดันให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว

5.2 อภิปรายผล

จากแนวคิดทฤษฎีพบว่า แนวคิดความเป็นพลเมืองของ Derek Heater อธิบายว่า พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมิได้มีความหมายเพียงสถานะทางกฎหมาย หากแต่เป็นความสัมพันธ์เชิงพลวัตระหว่าง “สิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วม” โดยพลเมืองที่สมบูรณ์ต้องมีทั้งความตระหนักรู้ในบทบาทของตนเองและความสามารถในการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ต่อสังคม เมื่อพิจารณาผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยส่งเสริมความเป็นพลเมืองผ่านกิจกรรมจิตอาสา การอภิปรายประเด็นสังคม และการฝึกสติในชีวิตประจำวัน ซึ่งสะท้อนการพัฒนาความรับผิดชอบและจิตสำนึกสาธารณะมากกว่าการเน้นความรู้เชิงสิทธิหน้าที่เพียงอย่างเดียว ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ พระชาณรงค์ โชติธมโม และคณะ (2567) ที่พบว่า ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนประกอบด้วยการปฏิบัติตามกฎหมาย การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะมิติความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่ต้องเกิดจากการฝึกปฏิบัติจริง

ในมิติ “สิทธิและหน้าที่” ตามกรอบของ Heater ซึ่งมองว่าสิทธิจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อควบคู่กับความรับผิดชอบ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า โรงเรียนมิได้สอนเรื่องสิทธิในลักษณะเชิงทฤษฎีเท่านั้น แต่จัดกระบวนการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ผ่านกิจกรรมที่ต้องรับผิดชอบต่อกลุ่มและชุมชน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ **สุพิมล ศรศักดิ์ (2560)** ที่พบว่า กระบวนการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีต้องพัฒนา “คุณลักษณะภายใน” เช่น วินัย ความซื่อสัตย์ และจิตสาธารณะ ควบคู่กับความเข้าใจบทบาททางสังคม ซึ่งสะท้อนว่าการเรียนรู้หน้าที่ผ่านการปฏิบัติจะทำให้เยาวชนเกิดความรับผิดชอบต่อสังคม มีไม่เพียงการทำตามกฎ

ในประเด็น “การมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์” Heater เน้นว่าพลเมืองประชาธิปไตยต้องสามารถแสดงความคิดเห็น อภิปราย และมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมอย่างมีเหตุผล ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนเปิดพื้นที่ให้นักเรียนอภิปรายประเด็นสาธารณะและฝึกคิดวิเคราะห์ ซึ่งสะท้อนการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยระดับโรงเรียน (school-level democracy) สอดคล้องกับงานของ **พระครูวิโรจน์กาญจนเขต (2568)** ที่พบว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสามารถดำเนินการผ่านกิจกรรมเสวนา การคิดวิเคราะห์ และกิจกรรมจิตอาสา ซึ่งช่วยพัฒนาเยาวชนให้เข้าใจบทบาทพลเมืองอย่างเป็นรูปธรรม การมีพื้นที่อภิปรายในโรงเรียนจึงเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงแนวคิดของ Heater เข้ากับบริบทการศึกษาไทย

ในมิติ “ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ” Heater เห็นว่าพลเมืองต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม (public good) มากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าโรงเรียนเน้นกิจกรรมจิตอาสาและการปลูกฝังจิตสาธารณะ สอดคล้องกับงานของ **ศรัณย์กร สังข์สิงห์ (2567)** ซึ่งชี้ว่าการประยุกต์หลักพุทธธรรมสามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการมีส่วนร่วมและจิตสาธารณะ ทั้งนี้ การที่โรงเรียนบูรณาการมิติคุณธรรมเข้ากับความเป็นพลเมือง จึงช่วยให้แนวคิดของ Heater ซึ่งเน้นความสมดุลระหว่างสิทธิและความรับผิดชอบ มีความลึกเชิงจริยธรรมมากยิ่งขึ้นในบริบทไทย

นอกจากนี้ แนวคิดของ Heater ในเชิงพัฒนาการยังมองว่าความเป็นพลเมืองเป็นผลจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนใช้กิจกรรมซ้ำและสม่ำเสมอ เช่น การฝึกสติและการสะท้อนคิด เพื่อพัฒนาวินัยและความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ **พระพิทักษ์ อริยปุตโต (2566)** ที่พบว่าระบบการสอนตามพุทธวิธีสามารถพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดีได้อย่างมีนัยสำคัญหลังการทดลองใช้ แสดงให้เห็นว่า การสร้างพลเมืองต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ มีใช้กิจกรรมซ้ำครว

กล่าวโดยสรุป เมื่อวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดของ Derek Heater ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยได้พัฒนาความเป็นพลเมืองในลักษณะบูรณาการครบทั้งมิติสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีส่วนร่วม โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายฉบับที่เน้นการ

พัฒนาเยาวชนผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติและการบูรณาการคุณธรรมเข้ากับประชาธิปไตย ทั้งนี้ งานวิจัยครั้งนี้จึงช่วยยืนยันว่า การพัฒนาความเป็นพลเมืองตามแนวคิดของ Heater ในบริบทไทย สามารถขยายความหมายจาก “พลเมืองเชิงสถานะ” ไปสู่ “พลเมืองเชิงคุณค่าและการปฏิบัติ” ซึ่งมีศักยภาพในการสร้างสังคมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน

การบูรณาการดังกล่าวสะท้อนว่า โรงเรียนตีความแนวคิดพลเมืองในเชิง “คุณค่า” มากกว่าการเป็นเพียง “สถานะทางกฎหมาย” กล่าวคือ การเป็นพลเมืองมิใช่เพียงการรู้สิทธิหน้าที่ แต่คือการมีจิตสำนึกและการปฏิบัติที่สอดคล้องกับประโยชน์ส่วนรวม การตีความในลักษณะนี้ทำให้ความเป็นพลเมืองมีมิติทางจริยธรรมที่ลึกซึ้ง และมีศักยภาพในการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนว่า โรงเรียนมิได้หยุดอยู่กับการให้ความรู้เชิงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง แต่เน้นการสร้าง “นิสัยทางสังคม” ผ่านกิจกรรมจิตอาสา การสะท้อนคิด และการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ **ศรัณย์กร สังข์สิงห์ (2567)** ที่พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมสามารถยกระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในมิติการมีส่วนร่วมอย่างรับผิดชอบและการตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำต่อส่วนรวม แสดงให้เห็นว่า “จิตสำนึกสาธารณะ” เป็นหัวใจของความเป็นพลเมืองที่แท้จริง

ในทำนองเดียวกัน **พระครูวิโรจน์กาญจนเขต (2568)** ชี้ว่าการส่งเสริมพลเมืองประชาธิปไตยในระดับมัธยมศึกษาควรดำเนินผ่านกิจกรรมจิตอาสา การเสวนา และการฝึกสมาธิ ซึ่งช่วยพัฒนาเยาวชนทั้งในด้านพฤติกรรมและจิตสำนึกทางการเมือง ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า โรงเรียนใช้กิจกรรมเชิงปฏิบัติเป็นกลไกสำคัญในการหล่อหลอมความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มิใช่เพียงการถ่ายทอดเนื้อหาในชั้นเรียน นอกจากนี้ **พระชาญณรงค์ โชติธรมโม และคณะ (2567)** ยังเสนอว่าความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วย การปฏิบัติตามกฎหมาย การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบที่ปรากฏอย่างชัดเจนในกระบวนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนในงานวิจัยนี้

เมื่อพิจารณาในมิติของ “คุณธรรมเป็นฐานของพลเมือง” งานของ ศุภนุช เกษมไพโรจน์ (2568) พบว่าการบูรณาการหลักพุทธธรรม เช่น เบญจศีล อิทธิบาท 4 และพรหมวิหาร 4 สามารถพัฒนาพฤติกรรมเชิงบวกและเสริมสร้างความพร้อมของเยาวชนในการเผชิญปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยอธิบายว่าการพัฒนาพลเมืองต้องอาศัย “การพัฒนาภายใน” ควบคู่กับการพัฒนาทางสังคม ขณะเดียวกัน **สุพิมล ศรศักดิ์ (2560)** พบว่าองค์ประกอบความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรม ได้แก่ วินัย ความซื่อสัตย์ และจิตสาธารณะ ล้วนเป็นคุณลักษณะที่ต้องปลูกฝังผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงคุณค่า มิใช่เพียงการกำกับด้วยกฎระเบียบ ดังนั้น การที่โรงเรียนเน้นวินัยและความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านการปฏิบัติจริง จึงสอดคล้องกับข้อค้นพบทางวิชาการที่ชี้ว่าคุณธรรมเป็นเงื่อนไขสำคัญของความยั่งยืนทางประชาธิปไตย

ในเชิงกระบวนการพัฒนา งานของ **พระพิทักษ์ อริยปุตโต (2566)** และ **พระปลัดราชันย์ ขวัญเมือง (2564)** ต่างยืนยันว่ารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธีสามารถยกระดับทักษะความเป็นพลเมืองและความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างมีนัยสำคัญหลังการทดลองใช้ แสดงให้เห็นว่าความเป็นพลเมืองมิได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่ต้องผ่านกระบวนการฝึกคิด วิเคราะห์ และสะท้อนผลการกระทำของตนเอง ข้อค้นพบของงานวิจัยครั้งนี้ที่เน้นการอภิปรายสถานการณ์สังคมและการสะท้อนคิด จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าการพัฒนาปัญญาเชิงจริยธรรม (moral reasoning) เป็นกลไกสำคัญในการสร้างพลเมืองเชิงคุณค่า

ยิ่งไปกว่านั้น งานของ **นารท ศรีละโพธิ์ (2566)** ที่พบว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการตัดสินใจเชิงจริยธรรมช่วยเพิ่มระดับความสามารถของผู้เรียนอย่างชัดเจน ช่วยสนับสนุนข้อสรุปว่าการสร้างพลเมืองที่รับผิดชอบต้องเริ่มจากการพัฒนาความสามารถในการไตร่ตรองผลกระทบทางสังคม ไม่ใช่เพียงการปฏิบัติตามหน้าที่ตามคำสั่ง ขณะเดียวกัน **วรรณวิสาข์ ไชยโย (2566)** ชี้ว่าปัจจัยด้านค่านิยมมีผลต่อจริยธรรมของวัยรุ่นไทย ซึ่งสะท้อนว่าการเสริมสร้างจิตสาธารณะในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการถ่วงดุลแนวโน้มค่านิยมบางประการในสังคมร่วมสมัย

ในระดับแนวคิดเชิงทฤษฎี แนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต, 2565) ที่เน้นว่าการพัฒนาปัญญาและคุณธรรมเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ช่วยอธิบายว่าการผสมผสานคุณธรรมเข้ากับความเป็นพลเมืองมิใช่เพียงแนวทางทางศาสนา แต่เป็นฐานรากของโครงสร้างสังคมที่มั่นคง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระมหาจุฬิชัย วชิรเมธี (2558)** ที่เสนอว่าการพัฒนาพลเมืองควรเริ่มจากการพัฒนาจิตใจและคุณธรรม มิใช่เพียงการให้ความรู้ทางการเมืองเชิงข้อมูล ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวช่วยยืนยันว่า ความเป็นพลเมืองเชิงคุณค่ามีมิติทางจิตใจเป็นฐาน และมีมิติทางสังคมเป็นผลลัพธ์

กล่าวโดยสรุป การอภิปรายผลในประเด็นนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า งานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยหลากหลายฉบับที่ยืนยันว่า การสร้างพลเมืองที่เข้มแข็งต้องบูรณาการคุณธรรม จิตสำนึก และการมีส่วนร่วมอย่างรับผิดชอบเข้าด้วยกัน การยกระดับจาก “พลเมืองเชิงหน้าที่” ไปสู่ “พลเมืองเชิงคุณค่า” จึงมิใช่เพียงการเปลี่ยนถ้อยคำทางทฤษฎี หากแต่เป็นการเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาให้มุ่งพัฒนาคนทั้งภายในและภายนอก อันเป็นเงื่อนไขสำคัญของความยั่งยืนทางสังคมและประชาธิปไตยในบริบทไทย

แนวคิดทฤษฎีความเป็นพลเมืองเชิงพุทธ มุ่งเน้นการพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา (ไตรสิกขา) เป็นกลไกในการสร้างพลเมืองที่มีความสมดุลทั้งด้านความประพฤติและความคิด โดยถือว่าการพัฒนาพลเมืองต้องเริ่มจากการพัฒนาภายในตนเองก่อนจึงจะส่งผลต่อพฤติกรรมภายนอก ผลการศึกษาค้นครั้งนี้พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินกิจกรรมที่สะท้อนหลักไตรสิกขาอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การปลูกฝังวินัยและศีลธรรมผ่านกฎระเบียบและการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม (ศีล) การฝึกสมาธิและสติใน

ชีวิตประจำวัน (สมาธิ) และการจัดกิจกรรมอภิปราย วิเคราะห์สถานการณ์สังคม และสะท้อนคิดเชิงจริยธรรม (ปัญญา) กระบวนการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมิได้มุ่งเพียงการควบคุมพฤติกรรม แต่พัฒนาไปถึงโครงสร้างภายในของการคิดและการตัดสินใจ ซึ่งเป็นหัวใจของพลเมืองเชิงคุณค่า

ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานของ **พระมหาดนอม อานนโท (2564)** ที่เสนอว่าการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่ออนาคตตามแนวพระพุทธศาสนาต้องเชื่อมโยงการรู้คิด (cognitive development) เข้ากับการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมือง กล่าวคือ การเสริมสร้างศีลและสมาธิจะเป็นฐานให้เกิดปัญญาที่สามารถตัดสินใจเพื่อสังคมได้อย่างเหมาะสม ในทำนองเดียวกัน **พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ (2561)** พบว่ากระบวนการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีต้องเริ่มจากการสร้างจิตสำนึกภายใน ผ่านไตรสิกขา แล้วจึงเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติในสังคม ซึ่งสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าการฝึกวินัยและสติอย่างต่อเนื่องนำไปสู่ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ในมิติของ “ศีล” ซึ่งเป็นรากฐานของพฤติกรรมที่เหมาะสม งานของ **วิชาญชัย บุญแสง (2565)** ชี้ว่าการเสริมสร้างเยาวชนด้วยหลักธรรมต้องอาศัยความร่วมมือของบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อปลูกฝังระเบียบวินัยและคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง การที่โรงเรียนในงานวิจัยนี้จัดกิจกรรมจิตอาสา และฝึกความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ จึงสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เพราะศีลมิใช่เพียงข้อห้าม แต่เป็นการสร้างกรอบพฤติกรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ

ในมิติของ “สมาธิ” การฝึกสติในชีวิตประจำวันมีนัยสำคัญต่อการควบคุมอารมณ์และการตัดสินใจเชิงจริยธรรม งานของ **กิฬา หนูยศ และคณะ (2565)** ที่ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชน พบว่าปัจจัยด้านการอดทนอดกลั้นและการควบคุมตนเองมีผลอย่างมากต่อพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งสะท้อนว่าการพัฒนาสมาธิและสติช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจริยธรรมในโลกสมัยใหม่ ดังนั้น การที่โรงเรียนบูรณาการการฝึกสติไว้ในกิจกรรมประจำวันจึงไม่เพียงส่งผลต่อพฤติกรรมในโรงเรียน แต่ยังมีศักยภาพต่อการดำรงตนอย่างรับผิดชอบในสังคมดิจิทัล

ส่วนในมิติของ “ปัญญา” การจัดกิจกรรมอภิปรายและวิเคราะห์สถานการณ์สังคมทำให้เกิดสิ่งที่อาจเรียกว่า “ปัญญาเชิงพลเมือง” ซึ่งเป็นความสามารถในการตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อส่วนรวม ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานของ **นารท ศรีละโพธิ์ (2566)** ที่พบว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการคิดเชิงจริยธรรมช่วยเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ และยังสอดคล้องกับงานของ **ณัฐมน หมวกฉิม (2564)** ที่ชี้ว่าการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนจะมีคุณภาพมากขึ้นเมื่อได้รับการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งช่วยเสริมแรงจูงใจและความเพียรในการมีส่วนร่วมทางสังคม แสดงให้เห็นว่าปัญญาในบริบทพลเมืองมิใช่เพียงความรู้ แต่เป็นความเข้าใจที่เชื่อมโยงการกระทำกับคุณค่าทางสังคม ยิ่งไปกว่านั้น งานของ **นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ และคณะ (2566)** ที่เสนอการพัฒนาเยาวชนสู่ความเป็นพลเมืองโลกตามหลักพุทธธรรม ชี้ว่าการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ต้องครอบคลุมทั้งมิติการปลูกฝัง การบริหารจัดการ และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของโรงเรียนในงานวิจัยนี้ที่ได้หยุดเพียงการสอนหลักธรรม แต่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนลงมือทำจริงในบริบทสังคม การดำเนินการเช่นนี้สะท้อนการพัฒนาแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงภายในกับภายนอกอย่างเป็นระบบ

ในเชิงทฤษฎี แนวคิดของ พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (2558) ที่เสนอว่าการพัฒนาพลเมืองควรเริ่มจากการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมเป็นฐาน ช่วยยืนยันว่าการให้ความรู้เชิงข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอในการสร้างพลเมืองที่ยั่งยืน ความเป็นพลเมืองเชิงพุทธจึงมีลักษณะเป็น “การปฏิรูปจากภายใน” ที่ศีล สมาธิ และปัญญาทำหน้าที่เป็นกลไกควบคุมตนเอง (self-regulation) ก่อนจะสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคม

กล่าวโดยสรุป การอภิปรายผลในประเด็นไตรสิกขาชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาพลเมืองในลักษณะองค์รวมที่เชื่อมโยงพฤติกรรม ความคิด และจิตสำนึกเข้าด้วยกัน และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยหลากหลายมิติ ทั้งด้านคุณธรรม จิตสำนึกสาธารณะ ความฉลาดทางอารมณ์ การตัดสินใจเชิงจริยธรรม และการมีส่วนร่วมทางสังคม แสดงให้เห็นว่า การสร้าง “พลเมืองเชิงคุณค่า” ตามแนวคิดพุทธมิใช่เพียงกรอบเชิงอุดมคติ แต่เป็นกระบวนการที่สามารถดำเนินการได้จริงในบริบทสถานศึกษา และมีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับอย่างชัดเจน

ทฤษฎีกระบวนการส่งเสริมศึกษาพุทธศาสนาเพื่อความเป็นพลเมืองของเยาวชน เน้นการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning) โดยถือว่าการพัฒนาความเป็นพลเมืองจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียน “ลงมือปฏิบัติ” และสะท้อนคิดจากประสบการณ์ของตนเอง มิใช่เพียงการรับฟังหรือท่องจำหลักธรรม ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า โรงเรียนใช้การอภิปรายกลุ่ม โครงการ และกิจกรรมจิตอาสาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาเยาวชน ซึ่งสะท้อนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทเชิงรุก (active role) มากกว่าการเป็นผู้รับสารแบบฝ่ายเดียว แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ **พระปลัดราชันย์ ขวัญเมือง (2564)** ที่พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนาซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการสะท้อนคิด สามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและเสริมสร้างพฤติกรรมการทำงานกลุ่มได้อย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่ากระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะพลเมือง

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมดังกล่าวยังส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการสะท้อนตนเอง (self-reflection) ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญของการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม การที่นักเรียนได้อภิปราย วิเคราะห์ และรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ทำให้เกิดการพิจารณาตนเองและปรับท่าทีทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาครั้งนี้จึงสอดคล้องกับงานของ **นารท ศรีละโพธิ์ (2566)** ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเผชิญสถานการณ์และการผสานความคิดช่วยยกระดับความสามารถในการ

ตัดสินใจเชิงจริยธรรมได้อย่างชัดเจน สะท้อนว่าการเรียนรู้ที่มีการสะท้อนคิดเป็นหัวใจของการพัฒนาพลเมืองเชิงคุณค่า

นอกจากนี้ งานของ **นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ และคณะ (2566)** ที่เสนอการพัฒนาเยาวชนสู่ความเป็นพลเมืองโลกตามหลักพุทธธรรม ยังชี้ว่ากระบวนการเรียนรู้ควรครอบคลุมทั้งการปลูกฝัง การบริหารจัดการ และการลงมือปฏิบัติจริง โดยเฉพาะการสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้ฝึกบทบาทในสถานการณ์จริง ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่ากิจกรรมจิตอาสาและโครงการมิได้เป็นเพียงกิจกรรมเสริม แต่เป็น “พื้นที่ทดลองบทบาทพลเมือง” ที่ผู้เรียนได้ฝึกความรับผิดชอบ การทำงานเป็นทีม และการคำนึงถึงผลกระทบต่อส่วนรวม

ในทำนองเดียวกัน **พระพิทักษ์ อริยปุตโต (2566)** พบว่าระบบการสอนตามพุทธวิธีที่เน้นการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติสามารถยกระดับทักษะความเป็นพลเมืองดีของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ หลังการทดลองใช้ แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ช่วยเชื่อมโยง “ความรู้” กับ “การปฏิบัติ” ได้อย่างเป็นรูปธรรม ขณะที่ **พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ (2561)** ชี้ว่าการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีต้องอาศัยกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงและสะท้อนผลจากการกระทำของตนเอง ซึ่งตรงกับข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติและการทบทวนตนเองอย่างต่อเนื่อง

ยิ่งไปกว่านั้น งานของ **พระมหาถนอม อานนโท (2564)** ยังเสนอว่าการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาต้องเชื่อมโยงการเรียนรู้เชิงปัญญากับประสบการณ์ทางสังคม กล่าวคือ ผู้เรียนต้องได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริง จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน ข้อเสนอเชิงทฤษฎีนี้ช่วยอธิบายว่ากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมิได้เพียงพัฒนา “ทักษะทางสังคม” แต่ยังสร้างโครงสร้างความคิดที่รองรับการตัดสินใจเชิงคุณค่าในระยะยาว

ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นมากกว่าการจัดกิจกรรมเชิงรูปแบบ แต่เป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่หลอมรวมความรู้ คุณค่า และพฤติกรรมเข้าด้วยกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมจึงกลายเป็นพื้นที่สร้างอัตลักษณ์ความเป็นพลเมือง (civic identity) อย่างต่อเนื่อง และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยหลากหลายฉบับที่ยืนยันว่าการพัฒนาพลเมืองที่ยั่งยืนต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การสะท้อนคิด และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

แนวคิดการบูรณาการพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในเยาวชน มิได้มองหลักธรรมเป็นเพียงเนื้อหาทางศาสนาที่นำมาสอนเป็นครั้งคราว หากแต่เป็นกรอบคุณค่าหลัก (core values) ที่ต้องหลอมรวมอยู่ในโครงสร้างองค์กร วัฒนธรรมสถานศึกษา และระบบการบริหารจัดการ ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนว่า โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยในฐานะโรงเรียนในกำกับของวัด มิได้จัดกิจกรรมด้านคุณธรรม

เพียงในลักษณะโครงการเฉพาะกิจ แต่กำหนดหลัก “ความรู้คู่คุณธรรม” เป็นแกนกลางของการบริหาร การกำหนดนโยบาย และการจัดการเรียนการสอนในภาพรวม ลักษณะดังกล่าวสะท้อนการบูรณาการเชิงวัฒนธรรม (cultural integration) ซึ่งทำให้หลักพุทธธรรมกลายเป็นอัตลักษณ์องค์กร มิใช่เพียงกิจกรรมเสริม

ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานของ **พระครูกิตติวิสุทธิวัฒน์ (2565)** ที่ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม และพบว่าความต่อเนื่องของการส่งเสริมคุณธรรมเกิดขึ้นได้เมื่อหลักธรรมถูกบูรณาการอยู่ในกระบวนการบริหาร เช่น การวางแผน การจัดองค์การ และการกำกับคุณภาพ มิใช่แยกออกเป็นกิจกรรมเฉพาะด้านศาสนาเท่านั้น ในทำนองเดียวกัน **พระครูปลัดชาลิน กตปุณโญ (2567)** พบว่าการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมที่มีประสิทธิภาพต้องเชื่อมโยงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ แสดงให้เห็นว่าการบูรณาการเชิงโครงสร้างเป็นปัจจัยสำคัญของความยั่งยืน

นอกจากนี้ งานของ **วิภาวรรณ ลิ้มปีไพบูลย์ และพระครูโกวิทอรธวาท (2565)** ซึ่งศึกษาหลักพุทธธรรมร่วมกับทฤษฎีองค์กรที่น่าไว้วางใจสูง ชี้ว่าการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในระดับองค์กรช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความไว้วางใจ และการลดพฤติกรรมเบียดเบียนในองค์กร ข้อค้นพบดังกล่าวช่วยอธิบายเชิงทฤษฎีว่า เมื่อโรงเรียนกำหนดหลักพุทธธรรมเป็นกรอบวัฒนธรรมองค์กร จะส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคลากรและผู้เรียนในระดับระบบ มิใช่เพียงระดับบุคคล การส่งเสริมความเป็นพลเมืองจึงมีความต่อเนื่องและสอดคล้องกันทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

ในมิติของการหล่อหลอมอัตลักษณ์องค์กร งานของ **สุพิมล ศรศักดิ์ (2560)** พบว่าองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนคือ การกำหนดแนวทางเชิงนโยบายที่ชัดเจนและการมีแบบอย่างที่สอดคล้องกับคุณค่าที่โรงเรียนยึดถือ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า เมื่อผู้บริหาร ครู และกิจกรรมในโรงเรียนสะท้อนหลัก “ความรู้คู่คุณธรรม” อย่างสม่ำเสมอ จะทำให้ผู้เรียนรับรู้คุณค่าดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร มิใช่เพียงคำขวัญเชิงสัญลักษณ์

ยิ่งไปกว่านั้น งานของ **พระมหาภาณุพงษ์ ญาณวิโช และคณะ (2567)** ที่ศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่าการนำหลักธรรมเข้าสู่ระบบการทำงานช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ข้อค้นพบนี้สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า เมื่อโรงเรียนกำหนดหลักพุทธธรรมเป็นกรอบการบริหาร ไม่เพียงส่งผลต่อพฤติกรรมผู้เรียน แต่ยังสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่สอดคล้องกับคุณค่าทางจริยธรรม ซึ่งเป็นฐานรองรับการพัฒนาพลเมืองในระยะยาว

ในเชิงปรัชญาการศึกษา แนวคิดของ **พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต, 2565)** ที่เน้นว่าการพัฒนาปัญญาควบคู่คุณธรรมเป็นรากฐานของสังคมที่เข้มแข็ง ช่วยตอกย้ำว่าการบูรณาการเชิงวัฒนธรรมมีพลังมากกว่าการจัดกิจกรรมแบบแยกส่วน เพราะการปลูกฝังคุณธรรมต้องเกิดจากความ

สอดคล้องระหว่าง “คำสอน นโยบาย และการปฏิบัติจริง” หากโรงเรียนบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมเป็นฐาน โครงสร้างองค์กรเองจะกลายเป็นสภาพแวดล้อมทางศีลธรรม (moral environment) ที่เอื้อต่อการพัฒนาพลเมืองอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนจุดแข็งเชิงโครงสร้างอย่างชัดเจน กล่าวคือ การส่งเสริมความเป็นพลเมืองมีได้อยู่ในระดับโครงการหรือกิจกรรมชั่วคราว แต่ฝังรากอยู่ในวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน การบูรณาการในลักษณะนี้ทำให้ความเป็นพลเมืองกลายเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์โรงเรียน และมีศักยภาพในการสร้างผลลัพธ์ระยะยาวมากกว่าการดำเนินงานแบบแยกส่วน ทั้งยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยหลากหลายฉบับที่ยืนยันว่าการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณธรรมที่ยั่งยืนต้องอาศัยการบูรณาการเชิงระบบ มิใช่เพียงกิจกรรมเฉพาะกิจ

แนวคิดความเป็นพลเมืองร่วมสมัย ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงความรู้กับบริบทสังคมจริง โดยเน้น “พลเมืองเชิงวิพากษ์” (critical citizenship) ซึ่งมีไว้เพียงผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย แต่เป็นบุคคลที่สามารถตั้งคำถาม วิเคราะห์โครงสร้างทางสังคม และตัดสินใจบนฐานเหตุผลและคุณธรรม ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้วิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมร่วมสมัยและเชื่อมโยงหลักธรรมกับประเด็นปัญหาสังคม เช่น ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม และจริยธรรมในยุคดิจิทัล กระบวนการดังกล่าวสะท้อนว่าความเป็นพลเมืองในโรงเรียนมิได้จำกัดอยู่ในกรอบพฤติกรรมที่ดีเชิงส่วนบุคคล แต่ขยายไปสู่ความสามารถในการพิจารณาผลกระทบทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณ

ลักษณะการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ **ณฐมน หมวกฉิม (2564)** ที่พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนจะมีคุณภาพมากขึ้นเมื่อมีการบูรณาการหลักพุทธธรรมควบคู่กับการพัฒนาความเข้าใจทางสังคม กล่าวคือ การคิดเชิงวิพากษ์ต้องมีฐานจริยธรรมรองรับ มิฉะนั้นอาจกลายเป็นเพียงการแสดงออกเชิงอารมณ์ ขณะเดียวกัน งานของ **ภาณุทัต ยอดแก้ว (2564)** ซึ่งวิเคราะห์ว่าทหกรรมสิทธิมนุษยชนของพระสงฆ์ไทย พบว่าการเชื่อมโยงแนวคิดสิทธิมนุษยชนกับหลักไตรสิกขาทำให้เกิดกรอบคิดที่สามารถวิพากษ์สังคมบนฐานของปัญญา มิใช่เพียงการโต้แย้งเชิงอุดมการณ์ ข้อค้นพบนี้ช่วยสนับสนุนว่าการพัฒนาพลเมืองเชิงวิพากษ์ตามแนวพุทธต้องประกอบด้วยทั้งการคิดอย่างมีเหตุผลและการกำกับตนเองด้วยคุณธรรม

ในมิติของการวิเคราะห์ประเด็นสังคมร่วมสมัย งานของ **กิฬา หนูยศ และคณะ (2565)** ที่ศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชน พบว่าการมีความฉลาดทางอารมณ์และจริยธรรมช่วยให้เยาวชนสามารถใช้สื่ออย่างรับผิดชอบและไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลข้อมูลที่บิดเบือน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนพิจารณาประเด็นจริยธรรมในยุคดิจิทัล และเชื่อมโยงหลักธรรมกับการใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ แสดงให้เห็นว่าพลเมืองเชิงพุทธในโลกปัจจุบันต้องมีทั้งทักษะคิดวิเคราะห์และการกำกับตนเอง

นอกจากนี้ งานของ **นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ และคณะ (2566)** ที่เสนอการพัฒนาเยาวชนสู่ความเป็นพลเมืองโลกตามหลักพุทธธรรม ซึ่งว่าการเป็นพลเมืองร่วมสมัยต้องเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมและบริบทโลก พร้อมทั้งมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อและสถานการณ์ทางสังคม ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการที่โรงเรียนเปิดพื้นที่อภิปรายประเด็นพุทธวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของ critical citizenship ในบริบทโลกาภิวัตน์

ในเชิงทฤษฎี แนวคิดของ **พระมหากษัตริย์ อานันท (2564)** ที่เน้นการพัฒนาการรู้คิดควบคู่กับจิตสำนึกความเป็นพลเมือง ช่วยอธิบายว่าการคิดเชิงวิพากษ์ตามแนวพุทธมิใช่เพียงการตั้งคำถามต่อสังคม แต่เป็นการใช้ปัญญาอย่างมีกรอบคุณค่า (value-based reasoning) กล่าวคือ การตัดสินใจต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวม ขณะเดียวกัน แนวคิดของ **พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต, 2565)** ที่เห็นว่าปัญญาที่แท้จริงต้องสัมพันธ์กับคุณธรรม ช่วยเสริมความเข้าใจว่า critical citizenship ในบริบทพุทธศาสนาเป็นการผสานเหตุผลกับความรับผิดชอบ มิใช่การวิพากษ์แบบไร้กรอบจริยธรรม

ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จึงช่วยเติมเต็มแนวคิดความเป็นพลเมืองร่วมสมัย โดยเสนอรูปแบบ “พลเมืองเชิงวิพากษ์บนฐานคุณธรรม” ซึ่งผสานการคิดวิเคราะห์ การตระหนักรู้บริบทสังคม และการกำกับตนเองด้วยหลักธรรม การพัฒนาในลักษณะนี้ทำให้พลเมืองเชิงพุทธมิได้หยุดอยู่ที่ความดีส่วนตัว แต่ขยายไปสู่ความรับผิดชอบต่อสังคมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในโลกจริง และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยหลากหลายฉบับที่ยืนยันว่าการสร้างพลเมืองประชาธิปไตยที่เข้มแข็งต้องมีทั้งมิติการคิดอย่างมีเหตุผลและมีดีคุณธรรมกำกับควบคู่กัน

แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในบริบทการศึกษามีได้มุ่งเพียงการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ระยะสั้น แต่เน้นการสร้างกลไกเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ (systemic integration) กล่าวคือ ต้องมีทั้งทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ โครงสร้างการบริหาร กลไกการติดตามประเมินผล และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรควบคู่กันไป ผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางในอนาคตควรกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวที่มีตัวชี้วัดคุณลักษณะพลเมืองอย่างชัดเจน พัฒนาศักยภาพครู และออกแบบเส้นทางทักษะพลเมืองตามช่วงวัย ซึ่งสะท้อนการยกระดับจาก “การจัดกิจกรรม” ไปสู่ “การออกแบบระบบ” อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอเชิงระบบดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ **สุวรรณ จุลมั่ง (2564)** ที่เสนอว่า การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในระดับมัธยมศึกษาต้องกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ การบริหารจัดการ และการพัฒนาครูอย่างเป็นองค์รวม มิใช่ดำเนินการเฉพาะกิจกรรมในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว งานวิจัยดังกล่าวยังชี้ว่าการกำหนดกรอบมาตรฐานการประเมินที่ชัดเจนช่วยให้การพัฒนาพลเมืองสามารถติดตามผลและปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของงานวิจัยครั้งนี้ที่ให้กำหนดตัวชี้วัดคุณลักษณะพลเมืองเชิงพุทธอย่างชัดเจน

ในทำนองเดียวกัน **พระครูปลัดชาลิน กตปุญโญ (2567)** พบว่าการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายระยะยาว พัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และสร้างระบบติดตามผลที่ชัดเจน แสดงให้เห็นว่าความยั่งยืนของการพัฒนาคุณธรรมและพลเมืองไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากขาดโครงสร้างสนับสนุนในระดับนโยบายและการบริหาร การกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวจึงเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงวิสัยทัศน์กับการปฏิบัติ

นอกจากนี้ งานของ **พระมหาภาณุพงษ์ ญาณวิโช และคณะ (2567)** ซึ่งศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่าการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณธรรมจะเกิดผลอย่างยั่งยืนเมื่อหลักธรรมถูกผสานอยู่ในกระบวนการทำงานประจำ ไม่ใช่กิจกรรมเฉพาะช่วงเวลา ข้อค้นพบนี้สนับสนุนว่าการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธจำเป็นต้องฝังอยู่ในระบบงานของโรงเรียน เช่น แผนปฏิบัติการ การประเมินครู และการประเมินผลผู้เรียน มิใช่จำกัดอยู่ในโครงการเสริมคุณธรรมเท่านั้น

ในมิติของการพัฒนาศักยภาพครู งานของ **พระพิทักษ์ อริยปุตุโต (2566) และ พระปลัดราชนัย ขวัญเมือง (2564)** ต่างสะท้อนว่าประสิทธิผลของรูปแบบการสอนเชิงพุทธขึ้นอยู่กับความเข้าใจและทักษะของครูผู้สอน หากครูสามารถออกแบบกิจกรรมเชิงสะท้อนคิดและมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยยกระดับทักษะพลเมืองของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ข้อเสนอในการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงคุณธรรมและการคิดวิเคราะห์จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของความยั่งยืนเชิงระบบ

ขณะเดียวกัน แนวคิดการออกแบบ “เส้นทางทักษะพลเมืองตามช่วงวัย” ยังสอดคล้องกับงานของ **พระมหาถนอม อานนโท (2564)** ที่เสนอว่าการพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมืองควรมีลำดับขั้นและพัฒนาการตามวัย เพื่อให้สอดคล้องกับระดับการรู้คิดและความรับผิดชอบทางสังคม การกำหนดเส้นทางพัฒนาทักษะเช่นนี้ช่วยให้การส่งเสริมพลเมืองมิใช่เพียงการจัดกิจกรรมซ้ำ ๆ แต่เป็นการวางแผนเชิงพัฒนาการ (developmental planning) ที่มีความต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ข้อเสนอของ **ศรัณย์กร สังข์สิงห์ (2567)** ที่เน้นการพัฒนากลไกเชิงโครงสร้างควบคู่กับการพัฒนาจิตสำนึก ยังช่วยตอกย้ำว่าการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณธรรมในระดับบุคคลจะยั่งยืนได้ต้องมีโครงสร้างรองรับในระดับองค์กรและนโยบาย กล่าวคือ การสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพมิใช่เพียงภารกิจของผู้เรียน แต่เป็นภารกิจเชิงระบบของสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุป การเสนอแนวทางเชิงระบบในงานวิจัยครั้งนี้สะท้อนการขยับจากระดับ “กิจกรรม” ไปสู่ระดับ “โครงสร้าง” อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลากหลายฉบับที่ยืนยันว่าความยั่งยืนทางการศึกษาต้องอาศัยการบูรณาการเชิงนโยบาย การพัฒนาบุคลากร การกำหนดตัวชี้วัด และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธจึงมีศักยภาพที่จะ

พัฒนาเป็นกรอบยุทธศาสตร์ระยะยาวที่สามารถวัดผล ติดตาม และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 25 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 3 ท่าน ครูผู้สอนและครูแนะแนว 12 ท่าน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 10 ท่าน พบว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างชัดเจน

ข้อมูลจากกลุ่มผู้บริหารสะท้อนว่า โรงเรียนกำหนดแนวทางการพัฒนาผู้เรียนบนฐาน “ความรู้คู่คุณธรรม” โดยยึดหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นกรอบในการพัฒนาทั้งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาของเยาวชน ขณะที่กลุ่มครูให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า หลักพรหมวิหาร 4 โดยเฉพาะเมตตาและกรุณา ถูกนำมาใช้ในการดูแลนักเรียนและจัดการพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้บรรยากาศในโรงเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพซึ่งกันและกัน ส่วนกลุ่มนักเรียนสะท้อนว่า การเข้าร่วมกิจกรรมสวดมนต์ นั่งสมาธิ ค่ายคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสา และการอภิปรายประเด็นสังคม ทำให้เกิดความตระหนักในหน้าที่ของตนเองต่อโรงเรียนและสังคม และสามารถเชื่อมโยงหลักธรรมกับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น

นอกจากนี้ การวิเคราะห์แบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ระหว่างกลุ่มผู้บริหาร ครู และนักเรียน พบความสอดคล้องกันใน 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1) การปลูกฝังวินัยและความรับผิดชอบต่อผ่านโครงสร้างและกฎระเบียบของโรงเรียน (2) การจัดกิจกรรมคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง และ (3) การบูรณาการหลักพุทธธรรมในระดับวัฒนธรรมองค์กร มิใช่เพียงกิจกรรมเฉพาะครั้ง ทั้งนี้ ข้อมูลจากเอกสารโรงเรียนและการสังเกตการณ์ภาคสนามยังสนับสนุนข้อค้นพบดังกล่าว ทำให้เห็นภาพรวมของการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในลักษณะ “เชิงโครงสร้าง เชิงกระบวนการเชิงพฤติกรรม” อย่างครบถ้วน

อย่างไรก็ตาม การสัมภาษณ์ยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาเชิงระบบเพิ่มเติม โดยเฉพาะการกำหนดตัวชี้วัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธให้มีความชัดเจนและสามารถประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม การออกแบบ “เส้นทางการพัฒนาทักษะพลเมือง” ตามช่วงวัยของผู้เรียน และการเสริมสร้างศักยภาพครูให้สามารถบูรณาการหลักพุทธธรรมกับประเด็นสังคมร่วมสมัย เช่น จริยธรรมในยุคดิจิทัล และการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แม้โรงเรียนจะมีการดำเนินงานที่เข้มแข็งในเชิงกิจกรรมและวัฒนธรรมองค์กร แต่เพื่อให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธมีความยั่งยืนและสามารถถ่ายทอดเป็น

รูปแบบเชิงนโยบายที่ชัดเจนได้ในระยะยาว จำเป็นต้องยกระดับจากการดำเนินงานเชิงปฏิบัติไปสู่การพัฒนาเชิงโครงสร้างและการประเมินผลอย่างเป็นระบบต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียน ชีโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พบว่า มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการบริหารสถานศึกษา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาเชิงโครงสร้างและเชิงระบบ เพื่อให้การดำเนินงานมีความยั่งยืนและสามารถประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

5.3.1 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธ

1. จัดทำยุทธศาสตร์ระยะยาวด้านการพัฒนาพลเมืองเชิงพุทธโรงเรียนควรกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน มีตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะพลเมือง คุณธรรม จิตสำนึกสาธารณะ และผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ เพื่อให้สามารถติดตามและประเมินผลพฤติกรรมและการพัฒนาของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

2. บูรณาการหลักธรรมเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักศีล สมาธิ ปัญญา ไตรสิกขา สังคหวัตถุ 4 และพรหมวิหาร 4 ควรถูกแทรกในรายวิชาและกิจกรรมทุกประเภท เช่น การเรียนการสอน การทำโครงการ การวิเคราะห์ปัญหาสังคม เพื่อให้คุณธรรมและจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการคิดและการปฏิบัติ

3. พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ครูควรได้รับการอบรมและสนับสนุนให้สามารถบูรณาการหลักธรรมเข้ากับการเรียนการสอน การออกแบบกิจกรรม และการให้คำปรึกษาเชิงคุณธรรมได้อย่างเป็นระบบ

4. ส่งเสริมกิจกรรมเชิงปฏิบัติและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมจิตอาสา ค่ายคุณธรรม โครงการบริการชุมชน และกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา เพื่อให้ นักเรียนลงมือทำจริง มีส่วนร่วมในการวางแผนและสะท้อนผลลัพธ์ของกิจกรรม

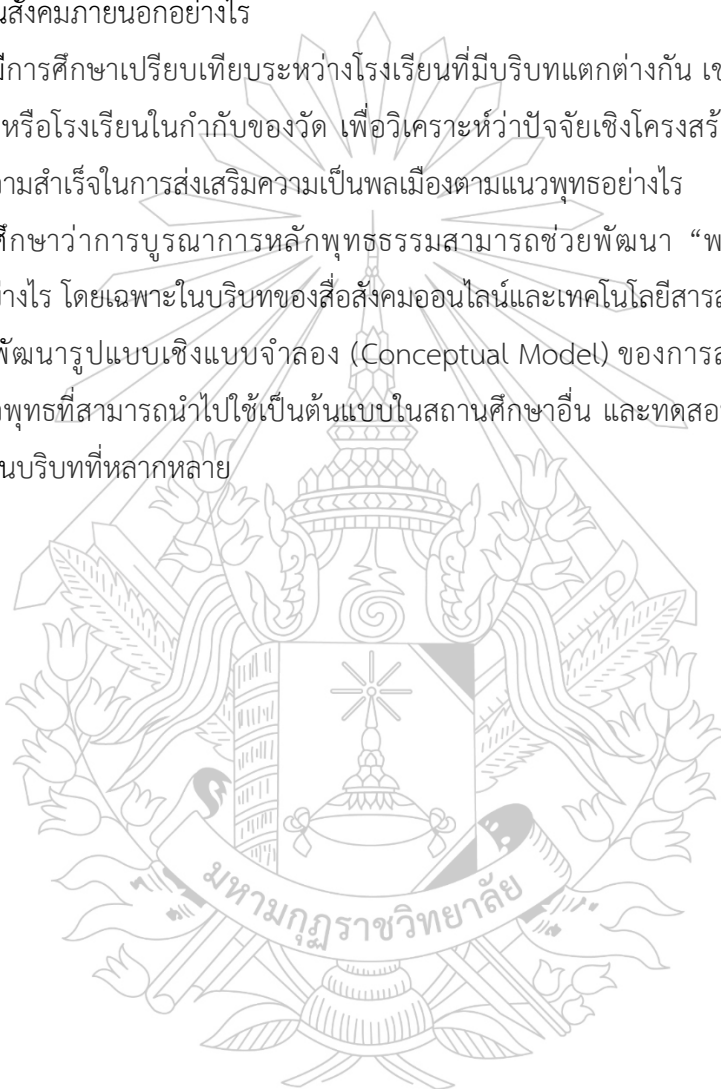
5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน การร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนช่วยสร้างความต่อเนื่องในการปลูกฝังคุณธรรมและความรับผิดชอบ ทำให้เยาวชนเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีคือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมจริง

6. ประยุกต์เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ในการเรียนรู้ การใช้สื่อดิจิทัล การวิเคราะห์ข่าวสารหรือกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ช่วยให้หลักธรรมเป็นเรื่องเข้าใจง่ายและสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและบริบทสังคมร่วมสมัย

7. สร้างระบบติดตามและประเมินผลพฤติกรรมคุณธรรม โรงเรียนควรมีฐานข้อมูลและระบบติดตามพฤติกรรม นักเรียนควรได้สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้และกิจกรรม เพื่อปรับปรุงและวางแผนกิจกรรมในอนาคตให้สอดคล้องกับเป้าหมายเชิงนโยบาย

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาติดตามผลระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อตรวจสอบว่าการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธส่งผลต่อพฤติกรรมและจิตสำนึกของเยาวชนเมื่อเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา หรือการใช้ชีวิตในสังคมภายนอกอย่างไร
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น โรงเรียนทั่วไป โรงเรียนเอกชน หรือโรงเรียนในกำกับของวัด เพื่อวิเคราะห์ว่าปัจจัยเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรมีผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธอย่างไร
3. ควรศึกษาว่าการบูรณาการหลักพุทธธรรมสามารถช่วยพัฒนา “พลเมืองดิจิทัลที่มีจริยธรรม” ได้อย่างไร โดยเฉพาะในบริบทของสื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีสารสนเทศ
4. ควรพัฒนารูปแบบเชิงแบบจำลอง (Conceptual Model) ของการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธที่สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในสถานศึกษาอื่น และทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าวในบริบทที่หลากหลาย

บรรณานุกรม

1) หนังสือ

จุฑามาศ วงศ์สุวรรณ (2564). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไทยตามแนวทฤษฎีโคลเบอร์ก.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏ.

ธนัชพร วงศ์สุนทร (2565). การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปรีชา นาคะพันธ์ (2566). เยาวชนกับจิตสำนึกความเป็นพลเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ.

ณัฐพงศ์ ศิริกุล (2566). การพัฒนาความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2562). สังคหวัตถุ 4: หลักแห่งการอยู่ร่วมในสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2563). ธรรมะกับสังคมร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2564). การพัฒนาคนตามแนวพุทธ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2565). ธรรมะกับสังคมไทยในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือ
ธรรม.

วัชรพล สุวรรณฤทธิ์ (2563). แนวทางการบูรณาการพุทธศาสนากับการพัฒนาเยาวชน. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรัณย์ สังข์สิงห์ (2024). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบ
ประชาธิปไตย

ของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม. วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 6(3),
217–229. สืบค้นจาก <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/AJPP/article/view/3953>

2) บทความวิจัยในวารสาร

กัฬา หนูยศ, วนิดา ชะม้อย, และ นิรันดร์ คงกล้า. (2565). การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และ
ความ

ฉลาดทางอารมณ์เพื่อการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ. วารสาร
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 33(2), 89–103.

- ขวัญเมือง พรหมประเสริฐ, ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, และ ไพศาล พักขาว. (2564). พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ การสอนตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(4), 1627–1640.
- พระครูปลัดประเสริฐศรี โชติธมโม, สุรพล บุญเรือง, และ สุรพล สุธะพรหม. (2567). การบูรณาการ หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนใน กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย*, 6(1), 95–109.
- พระครูวิโรจน์กาญจนเขต (นันทกฤต ปทุมมาธิ์เชปณณ์), เสน่ห์ ทองอินทร์, และ สุรพล สุธะพรหม. (2568). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิชาการ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต หนองคาย*, 7(5), 45–58.
- ณฐมน หมวกนิม. (2564). การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน in ระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการ เลือกตั้งทั่วไปของไทย. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 12(2), 145–162.
- นิภาวรรณ เจริญลักษณ์, จารุภา อู่ทองทรัพย์, นริมาลย์ นีละไพจิตร, และ วราภรณ์ หลวงพิทักษ์. (2566). การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาในการสร้างเสริมสุขภาพกลุ่มเปราะบางใน ชุมชน. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 17(3), 55–68.
- ภาณุทัต ยอดแก้ว. (2564). การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษา วาทกรรมด้านสิทธิมนุษยชนของพระสงฆ์ไทย. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 14(1), 75–90.
- วิภาวรรณ ลิ้มปัทมายุ, และ พระครูโกวิทอรธาวาท. (2565). หลักพุทธธรรมและทฤษฎีองค์กรที่น่า ไว้วางใจสูงเพื่อการพัฒนาสตรีระดับองค์กร. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 12(1), 25–40.
- วรรณวิสาข์ ไชโย. (2566). ปัจจัยที่มีต่อค่านิยมทางจริยธรรมของวัยรุ่นไทย. *วารสารสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 49(2), 112–128.
- ศรัณย์กร สังข์สิงห์. (2567). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสน ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย*, 7(3), 217–229.
- ศุภทนต์ เกษมไพโรจน์. (2568). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ เยาวชน. *วารสารสื่อวิชาการและวิจัย*, 1 (1), 41–50

3) งานวิจัยหรือคุณูปการ

นารท ศรีละโพธิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานผสานการคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสำหรับนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิชญาภา ยวงสร้อย. (2567). รูปแบบพุทธวิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักพุทธวิธี เมตาเวิร์ส การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระครูกิตติวิสุทธิวัฒน์. (2565). การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของ คณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปลัดชาลิน กตปุญโญ. (2567). การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพิทักษ์ อริยปุโต. (2566). การพัฒนาระบบการสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของ นิสิตคณะครุศาสตร์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาณอม อานนโท. (2564). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่ออนาคตตามแนวพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ลำพอง กลมกล. (2564). การศึกษากลวิธีการสอนเพื่อพัฒนาเยาวชนของไร่เชิญตะวัน จังหวัด เชียงราย: กรณีศึกษาพระเมธีวชิโรดม (จ. วชิรเมธี). วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิชาญชัย บุญแสง. (2565). กระบวนการเสริมสร้างเยาวชนด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระปลัดราชนัย ขวัญเมือง. (2564). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทาง พระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญโญ. (2561). กระบวนการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของ พระสอนศีลธรรมในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุพิมล ศรศักดิ์. (2560). การพัฒนาองค์ประกอบและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตาม หลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัย ศิลปากร.

พระครูอุดมจารุวรรณ. (2568). แบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ใน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) รายงานการวิจัย

พระชาญณรงค์ โชติธมโม, และคณะ. (2567). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. รายงานวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาภานุพงษ์ ญาณวิทย์, และคณะ. (2567). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาระบบงาน การปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบูรณ์. รายงานวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุวรรณ จุลมั่ง. (2564). การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในพื้นที่ สำนักงานศึกษาธิการภาค 17. รายงานวิจัย, สำนักงานศึกษาธิการภาค 17.

5) เอกสารออนไลน์และเว็บไซต์

ยวงสร้อย พ., & มีสุวรรณ ว. (2024). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักพุทธวิธี ผ่านห้องเรียน เมตาเวิร์ส ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และสารสนเทศ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี. วารสารพุทธจิตวิทยา, 9(3), 477–491. สืบค้น จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jbp/article/view/275129>

6) เอกสารวิชาการจากต่างประเทศ

Bovens, M. (2007). Public accountability. Oxford University Press.

Denhardt, R. B., & Denhardt, J. V. (2000). The new public service: Serving, not steering. M. E. Sharpe.

Heater, D. (2004). Citizenship: The civic ideal in world history, politics and education. Manchester University Press.

Hoskins, B., & Kerr, D. (2012). Developing citizenship education through the curriculum. European Commission.

Kohlberg, L. (1981). Essays on Moral Development, Vol. I: The Philosophy of Moral Development. San Francisco: Harper & Row.

Kohlberg, L. (1984). The Psychology of Moral Development. San Francisco: Harper & Row.

7) บทความจากวารสาร

Charoenlak, N., Rueangsri, W., Nilkote, R., Sukpom, T., & Saisena, N. (2023). GUIDELINES FOR PROMOTING GLOBAL CITIZENSHIP AMONG YOUTH BASED ON BUDDHADHAMMA PRINCIPLES. *Journal of Buddhist Anthropology*, 8(3), 212–225. retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/266163>

Nasawaeng, B. . (2020). PROMOTING THE CONSCIOUSNESS OF BEING A GOOD CITIZEN OF YOUTH ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF BUDDHISM OF THE MORAL TEACHING MONKS. *Journal of Buddhist Education and Research (JBER)*, 6(1), 419–433. retrieved from <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/243190>

Phra Pituk Ariyaputto (Boontong), Pramaha Somboon Suthammo, & Niwes Wongsuwan. (2024). การพัฒนาระบบการสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิตคณะครุศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, 9(2), 167–178. สืบค้นจาก <https://ojs.mcupr.ac.th/index.php/jgrp/article/view/322>

Sankham, P. P. ., Puriwattano, P. S. ., & Chaiwong, S. . (2021). Strengthening the Consciousness of Good Citizenship along the Line of Buddhist Youth. *International Journal of Multidisciplinary in Cultures & Religions Studies*, 1(2), 43–49. retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ijmcr/article/view/248609>

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายนามผู้ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) พระครูชินวาทธำรง ดร.

การศึกษา พธ.บ. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ศศ.ม. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล
 พธ.ด. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2) พระครูสังฆรักษ์ ยศวีร์ ปมุตโต ดร.

การศึกษา รป.บ. รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ร.ม. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 พร.ด. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
 ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรฯ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3) พระวินัยธรจิตศิลป์ เหมรสี ดร.

การศึกษา วท.บ. วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 วท.ม. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
 รป.ด. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ตำแหน่ง นักวิชาการทั่วไป

4) รองศาสตราจารย์ ดร. สายฤดี วรกิจโกศาทร

การศึกษา วท.บ. วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล
 ศศ.ม. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย UIC
 พร.ด. (สังคมวิทยา) มหาวิทยาลัย UIC
 ตำแหน่ง ประธานกองทุนเข้มแข็งเพื่อการศึกษาเด็กไทย

5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกษญา ผาทอง

การศึกษา ร.ด. (รัฐศาสตร์)
 พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์)
 พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ)
 ร.บ. (ทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์)
 ตำแหน่ง ประธานหลักสูตร บัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
เครื่องมือเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๔๖

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/๐๐๐๖

๑๒ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CVI)

เรียน พระครูชินวาทธำรง, ดร. ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต มจร.

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College, Bangkok)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CVI) เพื่อเก็บข้อมูลการเขียนวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CVI) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวันและเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเรียนเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๘๐

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ)

โทร. ๐๘-๐๐๑๓-๕๒๗๒

ตรง ๑๑/๖

นางสาวชินวาทธำรง, ดร.
ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต
มจร.

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/๐๐๐๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๓๐

โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

๑๒ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CVI)

เรียน พระวินัยธรจิตศิลป์ เหมรสี, ดร. นักวิชาการทั่วไป

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภพคุณโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินอรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College, Bangkok)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CVI) เพื่อเก็บข้อมูลการเขียนวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CVI) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวันและเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเรียนเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ตรวจ เรียบร้อย

Haemongkri

(พระมหาสุรกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา) โทร. ๑๑๕๖

ที่ อว ๗๔๐๘.๔/ว๐๐๐๖

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุมัติแต่งตั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV)

เรียน พระครูสังฆรักษ์ ยศวีร์ ปมุตโต, ดร.

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภทฺธโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินอรอสวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV) เพื่อเก็บข้อมูล
การเขียนวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเรียนมาเพื่อขออนุมัติแต่งตั้งท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการ
ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวัน
และเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

นางสาวแก้ว

นางสาวแก้ว

19 มค 2568.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๓๐
โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/๐๐๐๖

๑๒ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตให้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CVI)

เจริญพร รองศาสตราจารย์ ดร. สายฤดี วรกิจโกศาทร

นักวิชาการอิสระ ประธานกองทุนเข็มขาวเพื่อการศึกษาเด็กไทย

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินวรสุวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)” มีความประสงค์ขอยกให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CVI) เพื่อเก็บข้อมูล
การเขียนวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิใน
การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CVI) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวัน
และเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต

รับไปพิจารณา
กิตติคุณ
๑๐๖๔'๖๙

ขอเจริญพร

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา) โทร. ๑๑๕๖

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/๖๐๐๐๖

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเป็นวิทยุเชิญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV)

เจริญพร ผศ.ดร.เกษภา ผาทอง

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College, Bangkok)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV) เพื่อเก็บข้อมูลการเขียนวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวันและเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต

ผศ.ดร.เกษภา ผาทอง
๑๒ ม.ค. ๖๔

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

ภาคผนวก ค
ประมวลผล ค่า CVI

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๑๐

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/๐๐๐๖

๑๒ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV)
เรียน พระครูชินาวาธดำรง, ดร. ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต มจร.

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภทตฺตโน (พัฒนโชติ) เสนาะเทียนนิกศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)" มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV) เพื่อเก็บข้อมูล
การเขียนวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการ
ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวัน
และเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเรียนเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๘๐

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภทตฺตโน (พัฒนโชติ)

โทร. ๐๘-๐๐๑๓-๕๒๗๒

ตราง/คส

ทนายชินาวาธดำรง
ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต
มจร.

คำชี้แจง: ขอเชิญท่านพิจารณาแบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย (ปริญญามหาบัณฑิต) แต่ละข้อว่ามีความเหมาะสม ไม่ขัดต่อจริยธรรมการวิจัย และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและ/หรือเนื้อหาของตัวแปรที่ศึกษาหรือไม่ โดยกรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หากคำสัมภาษณ์ให้ตรงกับความคิดเห็นตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว คือ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าคำสัมภาษณ์มีความสอดคล้อง ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 4 = มีความสอดคล้องมาก, 3 = ค่อนข้างมีความสอดคล้อง, 2 = มีความสอดคล้องบางส่วน, 1 = ไม่มีความสอดคล้อง และขอความกรุณาให้คำแนะนำเพื่อการแก้ไขด้วย

ข้อที่	คำสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	4	ข้อเสนอแนะ
1	โรงเรียนจิโนรสวิทยาลัยมีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในลักษณะใดบ้าง โดยเฉพาะการใช้หลักพุทธศาสนาในการพัฒนาเยาวชน				✓	
2	กิจกรรมหรือโครงการใดที่โรงเรียนได้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ				✓	
3	ท่านเห็นว่าโรงเรียนมีการใช้หลักธรรมพุทธศาสนาในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระดับใด				✓	
4	โรงเรียนจิโนรสวิทยาลัยมีการส่งเสริมการพัฒนาทางจิตใจของเยาวชนอย่างไรบ้าง				✓	
5	หลักการและกิจกรรมใดในโรงเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ หรือความเสียสละในตัวเยาวชน				✓	
6	โรงเรียนมีการส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาให้กับเยาวชนในลักษณะใด เช่น การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา				✓	
7	โรงเรียนมีการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณของเยาวชนอย่างไร เพื่อให้เกิดความสุขและหลุดพ้นจากทุกข์ตามหลักพุทธศาสนา				✓	
8	การเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียน				✓	
9	ท่านคิดว่าใคร่ลึกลงช่วยพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีได้อย่างไรในบริบทของโรงเรียน				✓	
10	ท่านคิดว่าการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของ				✓	

ข้อที่	คำสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	4	ข้อเสนอแนะ
	เยาวชนหลังจากที่โรงเรียนได้ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองหรือไม่				/	
11	ท่านคิดว่าโรงเรียนควรพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคตอย่างไรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น				/	
12	ท่านคิดว่าโรงเรียนควรบูรณาการพุทธศาสนาเข้ามาในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไรให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดี				/	
13	แนวทางใดที่คุณเห็นว่าสามารถทำให้เยาวชนในโรงเรียนสามารถเชื่อมโยงหลักพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมในอนาคตได้				/	
14	โรงเรียนควรปรับปรุงหรือเสริมกิจกรรมในด้านใดเพื่อให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว				/	

ได้ประเมินผลแบบสัมภาษณ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานครเรียบร้อยแล้ว

ลงชื่อ..... ผู้เชี่ยวชาญ

(พ.อ.อ.ไพฑูริย์ น.ดร.)

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๕/๐๐๐๖

๑๒ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CVI)

เรียน พระวินัยธรจิตศิลป์ เหมรสี, ดร. นักวิชาการทั่วไป

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College, Bangkok)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CVI) เพื่อเก็บข้อมูลการเขียนวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CVI) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวันและเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเรียนเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(พระมหาสุรโกธ ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๘๐

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ)

โทร. ๐๘-๐๐๑๓-๕๖๒๒

ตรวจเรียบร้อย

Haemarang

คำชี้แจง: ขอเชิญท่านพิจารณาแบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย (ปริญญามหาบัณฑิต) แต่ละข้อว่ามีความเหมาะสม ไม่ขัดต่อจริยธรรมการวิจัย และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและ/หรือเนื้อหาของตัวแปรที่ศึกษาหรือไม่ โดยกรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หลังคำสัมภาษณ์ให้ตรงกับความคิดเห็นตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว คือ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าคำสัมภาษณ์มีความสอดคล้อง ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 4 = มีความสอดคล้องมาก, 3 = ค่อนข้างมีความสอดคล้อง, 2 = มีความสอดคล้องบางส่วน, 1 = ไม่มีความสอดคล้อง และขอความกรุณาให้คำแนะนำเพื่อการแก้ไขด้วย

ข้อที่	คำสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	4	ข้อเสนอแนะ
1	โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยมีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในลักษณะใดบ้าง โดยเฉพาะการใช้หลักพุทธศาสนาในการพัฒนาเยาวชน				✓	
2	กิจกรรมหรือโครงการใดที่โรงเรียนได้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ				✓	
3	ท่านเห็นว่าโรงเรียนมีการใช้หลักธรรมพุทธศาสนาในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระดับใด				✓	
4	โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยมีการส่งเสริมการพัฒนาทางจิตใจของเยาวชนอย่างไรบ้าง				✓	
5	หลักการและกิจกรรมใดในโรงเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ หรือความเสียสละในตัวของเยาวชน				✓	
6	โรงเรียนมีการส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาให้กับเยาวชนในลักษณะใด เช่น การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา			✓		
7	โรงเรียนมีการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณของเยาวชนอย่างไร เพื่อให้เกิดความสุขและหลุดพ้นจากทุกข์ตามหลักพุทธศาสนา			✓		
8	การเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียน				✓	
9	ท่านคิดว่าใคร่ศึกษาช่วยพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีได้อย่างไรในบริบทของโรงเรียน				✓	
10	ท่านคิดว่าการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของ					

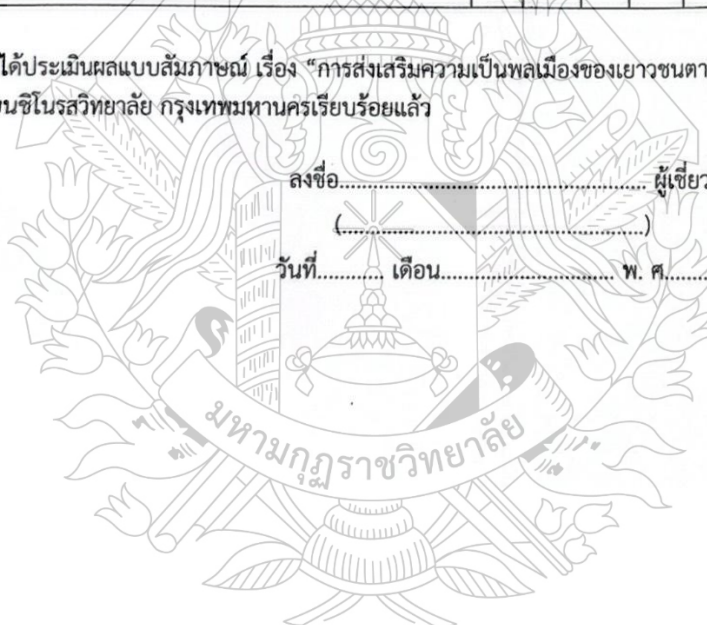
ข้อที่	คำสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	4	ข้อเสนอแนะ
	เยาวชนหลังจากที่โรงเรียนได้ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองหรือไม่					
11	ท่านคิดว่าโรงเรียนควรพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคตอย่างไรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น				/	
12	ท่านคิดว่าโรงเรียนควรบูรณาการพุทธศาสนาเข้ามาในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไรให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดี				/	
13	แนวทางใดที่คุณเห็นว่าสามารถทำให้เยาวชนในโรงเรียนสามารถเชื่อมโยงหลักพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมในอนาคตได้			/		
14	โรงเรียนควรปรับปรุงหรือเสริมกิจกรรมในด้านใดเพื่อให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว				/	

ได้ประเมินผลแบบสัมภาษณ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ
ในโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานครเรียบร้อยแล้ว

ลงชื่อ..... ผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

วันที่..... เดือน..... พ. ศ.....

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา) โทร. ๓๑๕๖

ที่ อว ๙๙๐๘.๔/๖๐๐๐๖

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๙

เรื่อง ขออนุญาตเป็นวิทยากรตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV)

เรียน พระครูสังฆรักษ์ ยศวีร์ ปมุตโต, ดร.

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภาพุดโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College, Bangkok)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV) เพื่อเก็บข้อมูลการเขียนวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวันและเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

นางช.แล้ว

นางสาวสมใจ ๒๕๖๙

19 มค ๒๕๖๙.

คำชี้แจง: ขอเชิญท่านพิจารณาแบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย (ปริญญามหาบัณฑิต) แต่ละข้อว่ามีความเหมาะสม ไม่ขัดต่อจริยธรรมการวิจัย และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและ/หรือเนื้อหาของตัวแปรที่ศึกษาหรือไม่ โดยกรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หลังคำสัมภาษณ์ให้ตรงกับความคิดเห็นตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว คือ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าคำสัมภาษณ์มีความสอดคล้อง ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 4 = มีความสอดคล้องมาก, 3 = ค่อนข้างมีความสอดคล้อง, 2 = มีความสอดคล้องบางส่วน, 1 = ไม่มีความสอดคล้อง และขอความกรุณาให้คำแนะนำเพื่อการแก้ไขด้วย

ข้อที่	คำสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	4	ข้อเสนอแนะ
1	โรงเรียนจิโนรสวิทยาลัยมีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในลักษณะใดบ้าง โดยเฉพาะการใช้หลักพุทธศาสนาในการพัฒนาเยาวชน				/	
2	กิจกรรมหรือโครงการใดที่โรงเรียนได้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ				/	
3	ท่านเห็นว่าโรงเรียนมีการใช้หลักธรรมพุทธศาสนาในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระดับใด			/		
4	โรงเรียนจิโนรสวิทยาลัยมีการส่งเสริมการพัฒนาทางจิตใจของเยาวชนอย่างไรบ้าง				/	
5	หลักการและกิจกรรมใดในโรงเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ หรือความเสียสละในตัวของเยาวชน				/	
6	โรงเรียนมีการส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาให้กับเยาวชนในลักษณะใด เช่น การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา				/	
7	โรงเรียนมีการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณของเยาวชนอย่างไร เพื่อให้เกิดความสุขและหลุดพ้นจากทุกข์ตามหลักพุทธศาสนา			/		
8	การเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียน				/	
9	ท่านคิดว่าไตรสิกขาช่วยพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีได้อย่างไรในบริบทของโรงเรียน			/		
10	ท่านคิดว่าการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของ			/		

ข้อที่	คำสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	ความพึงพอใจผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	4	ข้อเสนอแนะ
	เยาวชนหลังจากที่โรงเรียนได้ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองหรือไม่				/	
11	ท่านคิดว่าโรงเรียนควรพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคดอย่างไรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น			/		
12	ท่านคิดว่าโรงเรียนควรบูรณาการพุทธศาสนาเข้ามาในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไรให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดี				/	
13	แนวทางใดที่คุณเห็นว่าสามารถทำให้เยาวชนในโรงเรียนสามารถเชื่อมโยงหลักพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมในอนาคตได้				/	
14	โรงเรียนควรปรับปรุงหรือเสริมกิจกรรมในชั้นใด เพื่อให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว				/	

ได้ประเมินผลแบบสัมภาษณ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ
ในโรงเรียนซีโนสวิทยาลัย กรุงเทพมหานครเรียบร้อยแล้ว

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถนนยานนครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๙๐
โทร. ๐๒-๕๕๕-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๕-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/๐๐๐๖

๑๒ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV)

เจริญพร รองศาสตราจารย์ ดร. สายฤดี วรกิจโกศาพร

นักวิชาการอิสระ ประธานกองทุนเข้มแข็งเพื่อการศึกษาเด็กไทย

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินวรวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)" มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV) เพื่อเก็บข้อมูล
การเขียนวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตกระทำการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิใน
การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวัน
และเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต

วันไปพัก ๗๙๐๘.๔/๐๐๐๖
๑๐ ม.ค. ๖๔

ขอเจริญพร

(พระมหาสุรไกร ชินพหุสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๕๕-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

โทรสาร. ๐๒-๕๕๕-๖๐๘๐

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ)

โทร. ๐๘-๐๐๑๓-๕๒๗๒

คำชี้แจง: ขอเชิญท่านพิจารณาแบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย (ปริญญามหาบัณฑิต) แต่ละข้อว่ามีความเหมาะสม ไม่ขัดต่อจริยธรรมการวิจัย และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและ/หรือเนื้อหาของตัวแปรที่ศึกษาหรือไม่ โดยกรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หลังคำสัมภาษณ์ให้ตรงกับความคิดเห็นตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว คือ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าคำสัมภาษณ์มีความสอดคล้อง ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 4 = มีความสอดคล้องมาก, 3 = ค่อนข้างมีความสอดคล้อง, 2 = มีความสอดคล้องบางส่วน, 1 = ไม่มีความสอดคล้อง และขอความกรุณาให้คำแนะนำเพื่อการแก้ไขด้วย

ข้อที่	คำสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	4	ข้อเสนอแนะ
1	โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัยมีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในลักษณะใดบ้าง โดยเฉพาะการใช้หลักพุทธศาสนาในการพัฒนาเยาวชน				✓	
2	กิจกรรมหรือโครงการใดที่โรงเรียนได้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ				✓	
3	ท่านเห็นว่าโรงเรียนมีการใช้หลักธรรมพุทธศาสนาในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระดับใด				✓	
4	โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัยมีการส่งเสริมการพัฒนาทางจิตใจของเยาวชนอย่างไรบ้าง				✓	
5	หลักการและกิจกรรมใดในโรงเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ หรือความเสียสละในตัวของเยาวชน				✓	
6	โรงเรียนมีการส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาให้กับเยาวชนในลักษณะใด เช่น การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา				✓	
7	โรงเรียนมีการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณของเยาวชนอย่างไร เพื่อให้เกิดความสุขและหลุดพ้นจากทุกข์ตามหลักพุทธศาสนา				✓	
8	การเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียน				✓	
9	ท่านคิดว่าใคร่ลึกลงไปช่วยพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีได้อย่างไรในบริบทของโรงเรียน				✓	
10	ท่านคิดว่าการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของ					

ข้อที่	คำสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	4	ข้อเสนอแนะ
	เยาวชนหลังจากที่โรงเรียนได้ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองหรือไม่				/	
11	ท่านคิดว่าโรงเรียนควรพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคดอย่างไรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น			/		
12	ท่านคิดว่าโรงเรียนควรบูรณาการพุทธศาสนาเข้ามาในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไรให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดี				/	
13	แนวทางใดที่คุณเห็นว่าสามารถทำให้เยาวชนในโรงเรียนสามารถเชื่อมโยงหลักพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมในอนาคตได้				/	
14	โรงเรียนควรปรับปรุงหรือเสริมกิจกรรมในชั้นใด เพื่อให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว				/	

ได้ประเมินผลแบบสัมภาษณ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ
ในโรงเรียนซีโนสวิทยาลัย กรุงเทพมหานครเรียบร้อยแล้ว

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ (บัณฑิตศึกษา) โทร. ๑๑๕๖

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/๑๐๐๐๖

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุมัติแต่งตั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV)

เจริญพร ผศ.ดร.เกศภา ผาทอง

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวาทโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College, Bangkok)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV) เพื่อเก็บข้อมูลการเขียนวิทยานิพนธ์

ในการนี้ คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมหาเพื่อขออนุมัติแต่งตั้งท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (CV) แก่นักศึกษาเพื่อการเก็บข้อมูลงานเขียนวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งกำหนดวันและเวลาในการดำเนินการนั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อด้วยตนเองในภายหลังอีกครั้ง

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ

๑๗.๑.๒๕๖๔ เกศ
๖๕ ๖.๑ ๖.๕๖

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัย

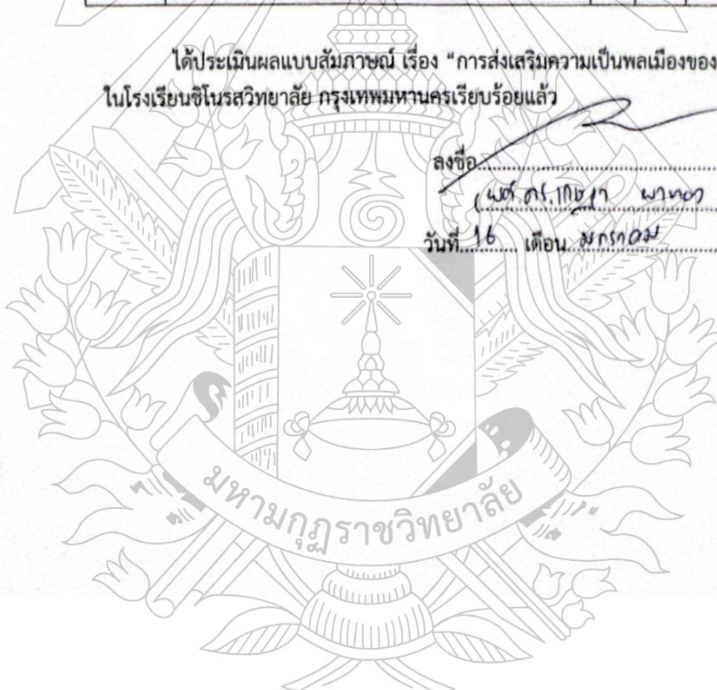
คำชี้แจง: ขอเชิญท่านพิจารณาแบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย (ปริญญานหาบัณฑิต) แต่ละข้อว่ามีความเหมาะสม ไม่ขัดต่อจริยธรรมการวิจัย และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและ/หรือเนื้อหาของตัวแปรที่ศึกษาหรือไม่ โดยกรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หลังคำสัมภาษณ์ให้ตรงกับความคิดเห็นตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว คือ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าคำสัมภาษณ์มีความสอดคล้อง ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 4 = มีความสอดคล้องมาก, 3 = ค่อนข้างมีความสอดคล้อง, 2 = มีความสอดคล้องบางส่วน, 1 = ไม่มีความสอดคล้อง และขอความกรุณาให้คำแนะนำเพื่อการแก้ไขด้วย

ข้อที่	คำสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	4	ข้อเสนอแนะ
1	โรงเรียนชินรสุวิทยาลัยมีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในลักษณะใดบ้าง โดยเฉพาะการใช้หลักพุทธศาสนาในการพัฒนาเยาวชน				✓	
2	กิจกรรมหรือโครงการใดที่โรงเรียนได้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ				✓	
3	ท่านเห็นว่าโรงเรียนมีการใช้หลักธรรมพุทธศาสนาในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระดับใด				✓	
4	โรงเรียนชินรสุวิทยาลัยมีการส่งเสริมการพัฒนาทางจิตใจของเยาวชนอย่างไรบ้าง				✓	
5	หลักการและกิจกรรมใดในโรงเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ หรือความเสียสละในตัวของเยาวชน				✓	
6	โรงเรียนมีการส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาให้กับเยาวชนในลักษณะใด เช่น การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา				✓	
7	โรงเรียนมีการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณของเยาวชนอย่างไร เพื่อให้เกิดความสุขและหลุดพ้นจากทุกข์ตามหลักพุทธศาสนา				✓	
8	การเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียน				✓	
9	ท่านคิดว่าใครศึกษาช่วยพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีได้อย่างไรในบริบทของโรงเรียน				✓	
10	ท่านคิดว่าการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของ				✓	

ข้อที่	คำสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	4	ข้อเสนอแนะ
	เยาวชนหลังจากที่โรงเรียนได้ใช้หลักทรมวิทธาร 4 ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองหรือไม่					
11	ท่านคิดว่าโรงเรียนควรพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคดอย่างไรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น				/	
12	ท่านคิดว่าโรงเรียนควรบูรณาการพุทธศาสนาเข้ามาในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไรให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดี				/	
13	แนวทางใดที่คุณเห็นว่าสามารถทำให้เยาวชนในโรงเรียนสามารถเชื่อมโยงหลักพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมในอนาคตได้				/	
14	โรงเรียนควรปรับปรุงหรือเสริมกิจกรรมในด้านใดเพื่อให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว				/	

ได้ประเมินผลแบบสัมภาษณ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ
ในโรงเรียนจิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานครเรียบร้อยแล้ว

ลงชื่อ..... ผู้เชี่ยวชาญ
(พงศ์ทิพย์ งามทอง)
วันที่ 16 เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถนนสาย-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/ว๐๐๑๐

ณ. ๔

๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นางสาวคุณากร เยาวโธสง ครูโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒน์โชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)” มีความประสงค์เข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมา
เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอเจริญพร

มีหมัด ในการสัมภาษณ์

นางสาวคุณากร เยาวโธสง

(พระมหาสุรโกศล ชินพหุจิสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒน์โชติ)

โทร. ๐๘-๐๐๑๓-๕๒๗๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/ว๐๑๑๐

๓

๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นางสาววิมลมาศ พุรินทร์ ครูโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภาวดีโน (พัฒน์โชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College, Bangkok)” มีความประสงค์เข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอเจริญพร

ก- พุรินทร์

ดิฉันไฟ ๕๖๔๗๔

นางสาววิมลมาศ พุรินทร์

(พระมหาสุรโกศล ชินพุทธิสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภาวดีโน (พัฒน์โชติ)

ร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๓๐
โทร. ๐๒-๕๕๕-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๕-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/๖๐๐๑๐

ณ . ①

๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุมัติพระราชทานคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นางสาวกนกลักษณ์ อรรถมุต ครูโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภาวฒโน (พัฒน์โชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)” มีความประสงค์เข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรา
เพื่อขออนุมัติพระราชทานคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพราเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอเจริญพร

ในกัลกณ

อินดี ให้สัมภาษณ์.

ทนายอรรถมุต

(พระมหาสุรกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๕๕-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภาวฒโน (พัฒน์โชติ)

โทร. ๐๘-๐๐๐๐-๕๕๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถนนสายนครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/๖๐๐๑๐

ณ. ๑

๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นางสาวสุนทรี มณีวงศ์ ครูโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ) เลขาธิการนักเรียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔
 หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
 วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
 Bangkok)” มีความประสงค์เข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมา
 เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
 ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอเจริญพร

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ)

โทร. ๐๘-๐๐๑๓-๕๒๐๗๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/ว๐๐๑๐

๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

๗๐๖ ๗.

๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นางสาวปรีชัชฌ์ ปรียารัตนานนท์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒน์โชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)” มีความประสงค์เข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมา
เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอเจริญพร

อนึ่งได้ทูลเกล้าฯ ถวาย

(พระมหาสุรไกร ชินพริ้งสุริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

(นางสาวปรีชัชฌ์ ปรียารัตนานนท์)

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒน์โชติ)

โทร. ๐๘-๐๐๑๓-๕๒๗๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ๓.สาขานานครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๔๐๘.๔/ว๐๐๑๐

๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

101 ก

2

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นางสาวเบญจรัตน์ สิงหาโคตร รองผู้อำนวยการโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔
 หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
 วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
 Bangkok)” มีความประสงค์ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมา
 เพื่อขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
 ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดอนุญาต จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอเจริญพร

จึงขอให้นำหลักฐาน

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

(นางสาวเบญจรัตน์ สิงหาโคตร)

รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารทั่วไป

มหาวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/ว๐๐๑๐

๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

ผ.อ. ศ.

⑦

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นายเสริม วันภักดี ผู้อำนวยการโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๑๒๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)” มีความประสงค์เข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมา
เพื่อขออนุญาตผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอเจริญพร

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ยื่นดีให้ทูลเกล้าฯ

(นายเสริม วันภักดี)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ)

ร...

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/ว๐๐๑๐

๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

พ. ๑๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นายเสกสันติ รจนการ ครูโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภางค์ (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)” มีความประสงค์จะสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมา
เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอเจริญพร

เรียนในทางศรัทธา

ปลัด

นายเสกสันติ รจนการ

(พระมหาสุรกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภางค์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถนนสายนครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/ว๐๐๑๐

พ. ๑๑

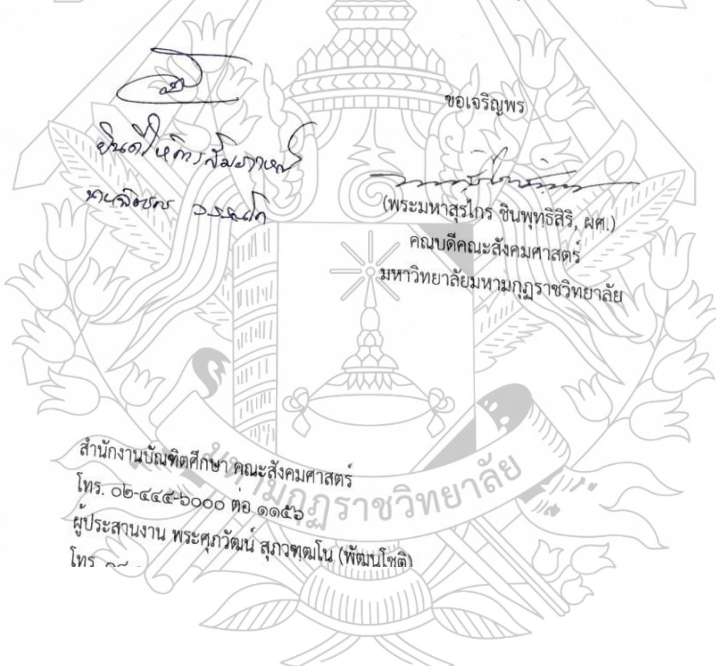
๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์
เจริญพร นายฉัตรกร วรณโก ครูโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุวาทมโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)” มีความประสงค์เข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมา
เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุวาทมโน (พัฒนโชติ)
โทร. ๐๒-๕๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ๓.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๕๐๘.๔/ว๐๐๑๐

๙. ๑๐

๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นายอุกฤษฏ์ หาไชย ครูโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๓๑๐๑๒๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)” มีความประสงค์เข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมา
เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอเจริญพร

ธนพลไพฑูริย์
(นายอุกฤษฏ์ หาไชย)

(พระมหาสุรไกร ชินพหุสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ)

โทร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ฅ.ศำลำยำ-นคฺรชัฎศรึ

ด.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๕๕-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๕-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๕๐๘.๔/๖๐๐๑๐

१

๒๐ มกราคม ๒๕๖๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์
เจริญพร นายธนากร สายสอน ครูโรงเรียนชินรพวิทยลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัณณ สุภาวฑฒโน (พัฒน์โชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๒๗๒๐๑๓๑๐๑๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินอรสวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)” มีความประสงค์เข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพามา เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพราหมเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอเจริญพร

ખળકર

ยินดีให้การสัมภาษณ์

นาย มนกร

નાથસોન

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ, ผศ.)

คณะบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
โทร. ๐๒-๕๕๕-๕๕๕

โทร. ๐๒-๕๕๕-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโศลก)
โทร. ๐๘-๐๐๐-๐๐๐-๐๐๐

โทร. ๐๕-๐๐๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๕๐๘.๕/ว๐๐๑๐

น

๒๐ มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นางสาวชนิษฐา เมืองจันทบุรี ครูโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภาวัฒน์ (พัฒน์โชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)” มีความประสงค์เข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมา
เพื่อขออนุญาตเผยแพร่ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดอนุญาต จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอเจริญพร

(พระมหาสุรกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ยื่นให้สัมภาษณ์
(นางสาวชนิษฐา เมืองจันทบุรี)

มหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภาวัฒน์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๔๐๘.๔/ว๐๐๑๐

๑๖

๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นางสาวณัฐนิ แสงสุข ครูโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๒๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the-Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)” มีความประสงค์ขอสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมา
เพื่อขออนุญาตผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดอนุญาต จักเป็นพระคุณยิ่ง

อธิการบดีมหาวิทยาลัย

(นางสาวณัฐนิ แสงสุข)

ขอเจริญพร

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ๓.ศาลา-นครชัยศรี

ด.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๕๕๕-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๕-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ທີ ໐໖ ໙໕໐໘.໔/໑໐໐໑໐

su. ⑥

๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นางสาวกรรณา กองเป้ง ครูโรงเรียนชินรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภทฺธโน (พัฒนโชติ) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๑๐๑๐๐๔
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
Bangkok)” มีความประสงค์เข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพามา เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพราหมเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอเจริญพร

104M

ປິດຄັ້ງທີ ໓ ກຳລັງມາທຽມ

מסמך מס' 1000

(พระมหาสุรไกร จันทพิทิสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๕๕๕-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศกัณฑ์ สภาสงฆ์ไทย ๙๙

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี

ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘.๔/ว๐๐๑๐

น. (๑)

๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นางสาวกนกวรรณ คำมี ครูโรงเรียนชินโนรวิทย์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

ด้วย พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ) เลขาธิการนักเรียนนักศึกษา ๖๗๒๐๑๓๓๐๑๒๐๐๔
 หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อ
 วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียนชินโนรวิทย์วิทยาลัย
 กรุงเทพมหานคร (Promotion of Youth Citizenship along the Buddhist Line in Chinoros College,
 Bangkok)” มีความประสงค์เข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมมา
 เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
 ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอเจริญพร

(พระมหาสุรไกร ชื่นพุทธสิริ, ผศ.)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า
 (นางสาวกนกวรรณ คำมี)

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์

โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖

ผู้ประสานงาน พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ)

ภาคผนวก จ
เครื่องมือเพื่อการวิจัย

ชุดแบบสอบถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนชินโรรส วิทยาลัย กรุงเทพมหานครในโรงเรียนชินโรรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ”

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดขึ้นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัย เรื่อง “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนชินโรรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร”

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 สภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในโรงเรียนชินโรรสวิทยาลัย

ส่วนที่ 3 การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธ

ส่วนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคต

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตอบแบบสัมภาษณ์ด้วยดี และขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ตามความเป็นจริง โดยมีการบันทึกเสียงสัมภาษณ์ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะแปลผลเฉพาะในภาพรวมเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด แต่จักเป็นประโยชน์เชิงวิชาการด้านการศึกษาเพื่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ และจะดำเนินการให้สอดคล้องภายใต้เงื่อนไขจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ทุกประการ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์มา ณ โอกาสนี้

พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒน์โชติ)

นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ..... ฉายา..... นามสกุล..... พรรษา..... อายุ..... ปี
 ที่อยู่บ้าน/วัด เลขที่..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....
 ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....
 จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทร..... Line ID.....
 สถานที่ให้สัมภาษณ์..... วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....
 เวลาที่ให้สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 2 สภาพการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนโรงเรียนชินโรวชิวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร

1. โรงเรียนชินโรวชิวิทยาลัยมีการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในลักษณะใดบ้าง โดยเฉพาะการใช้หลักพุทธศาสนาในการพัฒนาเยาวชน

.....

2. กิจกรรมหรือโครงการใดที่โรงเรียนได้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ

.....

3. ท่านเห็นว่าโรงเรียนมีการใช้หลักธรรมพุทธศาสนาในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระดับใด

.....

ส่วนที่ 3 การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธ

1. โรงเรียนชินโรวชิวิทยาลัยมีการส่งเสริมการพัฒนาทางจิตใจของเยาวชนอย่างไรบ้าง

.....

2. หลักการและกิจกรรมใดในโรงเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ หรือความเสียสละในตัวเอง

.....

.....

3. โรงเรียนมีการส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาให้กับเยาวชนในลักษณะใด เช่น การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา

.....

.....

4. โรงเรียนมีการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณของเยาวชนอย่างไร เพื่อให้เกิดความสุขและหลุดพ้นจากทุกข์ตามหลักพุทธศาสนา

.....

.....

5. การเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธในโรงเรียน

.....

.....

6. คุณคิดว่าไตรสิกขาช่วยพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีได้อย่างไรในบริบทของโรงเรียน

.....

.....

7. คุณคิดว่าการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของเยาวชนหลังจากที่โรงเรียนได้ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองหรือไม่

.....

.....

ส่วนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคต

1. คุณคิดว่าโรงเรียนควรพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธในอนาคตอย่างไรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

.....

.....

2. คุณคิดว่าโรงเรียนควรบูรณาการพุทธศาสนาเข้ามาในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไรให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดี

.....

.....

3. แนวทางใดที่คุณเห็นว่าสามารถทำให้เยาวชนในโรงเรียนสามารถเชื่อมโยงหลักพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมในอนาคตได้

.....

.....

4. โรงเรียนควรปรับปรุงหรือเสริมกิจกรรมในด้านใดเพื่อให้การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวพุทธมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว

.....

.....

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

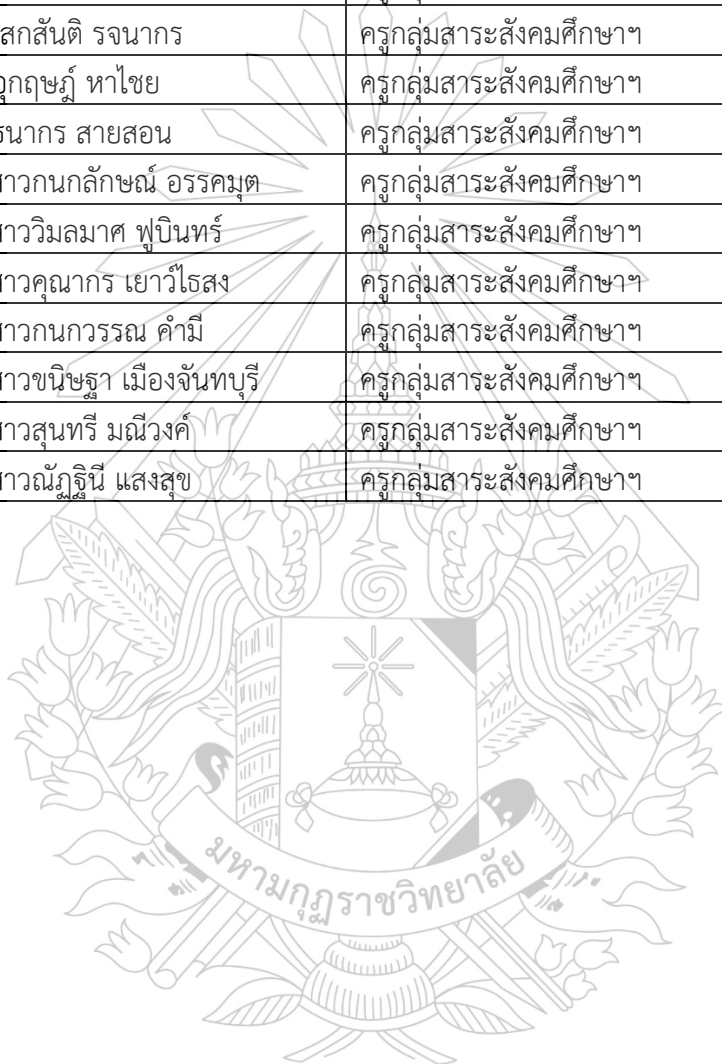

ภาคผนวก ฉ
รายชื่อบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

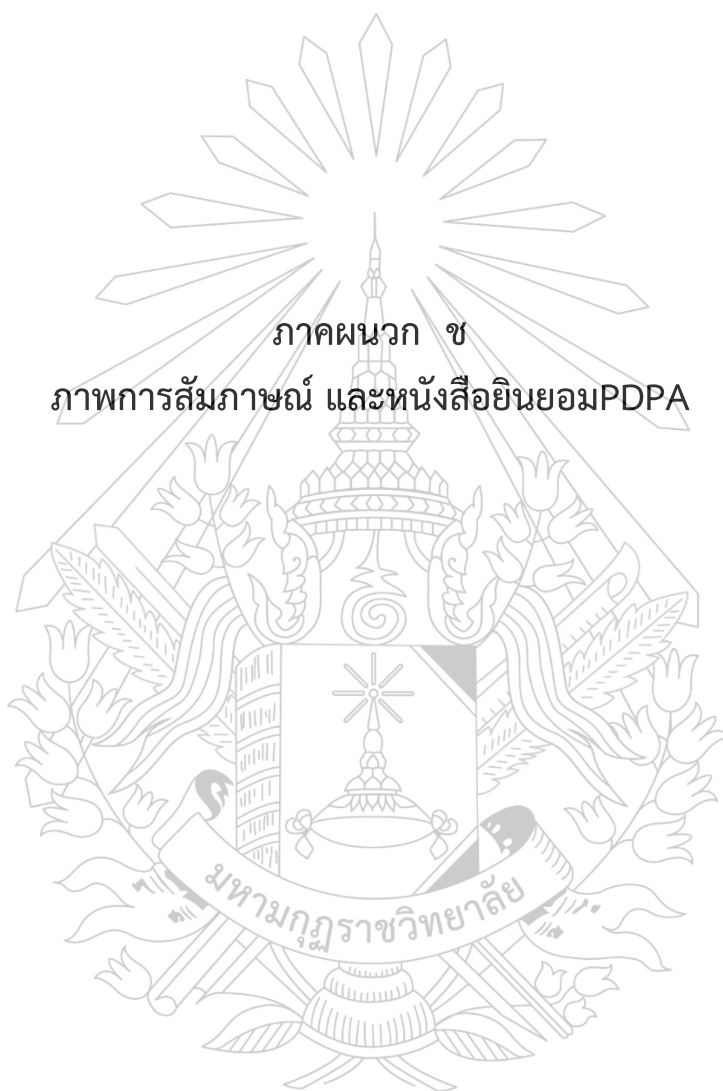

รายชื่อบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายเสริม วันภักดี	ผู้อำนวยการโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย	
2	นางสาวเบญจรัตน์ สิงหาโครต	รองผู้อำนวยการโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย	
3	นางสาวปรีชัชญ์ ปรียารัตนนานนท์	รองผู้อำนวยการโรงเรียนชินโนรสวิทยาลัย	
4	นางสาวกรรณา กองเป็ง	ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	
5	นายฉัตรกร วรรณโก	ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	
6	นายเสกสันติ รจนากร	ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	
7	นายอุกฤษฏ์ หาไชย	ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	
8	นายธนากร สายสอน	ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	
9	นางสาวกนกลักษณ์ อรรถมุต	ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	
10	นางสาววิมลมาศ พุรินทร์	ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	
11	นางสาวคุณากร เยาว์ไธสง	ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	
12	นางสาวกนกวรรณ คำมี	ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	
13	นางสาวชนิษฐา เมืองจันทบุรี	ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	
14	นางสาวสุนทรี มณีวงศ์	ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	
15	นางสาวณัฏฐินี แสงสุข	ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	

ภาคผนวก ข
ภาพการสัมภาษณ์ และหนังสือยินยอมPDPA

หนังสือแสดงความจำนงให้ความยินยอม (Informed Consent Form)
สำหรับการบันทึกภาพ วิดีโอ และข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการวิจัย (วิทยานิพนธ์)

เขียนที่ โรงเรียนชินโรสวิทยาลัย

วันที่ 2 เดือน มี.ค. พ.ศ. 2569

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) เสริม อันศักดิ์ ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้

โรงเรียนชินโรสวิทยาลัย ได้รับทราบรายละเอียดการขอเก็บข้อมูลวิจัยจาก พระศุภวัฒน์ สุภาพมโน (พัฒนโชติ) นักศึกษาระดับรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ" ในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร และขอให้ความยินยอมแก่ผู้วิจัยในการดำเนินการดังนี้:

1. การบันทึกและใช้ข้อมูลสื่อ (Media Collection)

มีความยินยอม ให้ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (วิดีโอ) และเสียงของข้าพเจ้า ขณะปฏิบัติหน้าที่การสอน การจัดกิจกรรม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานและข้อมูลประกอบการวิจัย

ยินยอม ให้ผู้วิจัยนำภาพถ่ายและวิดีโอดังกล่าวไปวิเคราะห์ผล และจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ (เท่านั้น)

2. การเผยแพร่และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Publication & PDPA)

มีความยินยอม ให้นำภาพ และเนื้อหาจากการวิจัย เผยแพร่ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชน การรักษาความเป็นส่วนตัว:

ผู้วิจัยรับรองว่าจะนำเสนอข้อมูลตามความเป็นจริง และระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์และวิชาชีพของข้าพเจ้า โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

3. การสละสิทธิเรียกร้อง (Waiver of Claims)

ข้าพเจ้าตกลงที่จะไม่เรียกร้องสิทธิ สิ้นไหม หรือค่าตอบแทนใดๆ จากการนำสื่อและข้อมูลข้างต้นไปใช้ ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตเบื้องต้น

ข้าพเจ้าได้อ่าน และเข้าใจข้อความในหนังสือฉบับนี้ โดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ..... ผู้ให้ความยินยอม ลงชื่อ..... ผู้วิจัย (นักศึกษามจร.)

(นายเสริม อันศักดิ์)

(พระศุภวัฒน์ สุภาพมโน)

ลงชื่อ..... พยาน

(นาย.....)

หนังสือแสดงความจำนงให้ความยินยอม (Informed Consent Form)
สำหรับการบันทึกภาพ วีดีโอ และข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการวิจัย (วิทยานิพนธ์)

เขียนที่ โรงเรียนจิโนรสวิทยาลั

วันที่ ๒๙ เดือน ก.พ. พ.ศ. ๒๕๖๙

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) เบญจรัตน์ สิงหาโคตร ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการ สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระทั่วไป โรงเรียนจิโนรสวิทยาลั ได้รับทราบรายละเอียดการขอเก็บข้อมูลวิจัยจาก พระศุภวัฒน์ สุภาพพัฒน์ (พัฒนโชติ) นักศึกษาระดับรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ข้าพเจ้า มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนจิโนรสวิทยาลั กรุงเทพมหานคร และขอให้ความยินยอมแก่ผู้วิจัยในการดำเนินการดังนี้:

1. การบันทึกและใช้ข้อมูลสื่อ (Media Collection)

มีความยินยอม ให้ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (วีดีโอ) และเสียงของข้าพเจ้า ขณะปฏิบัติหน้าที่การสอน การจัดกิจกรรม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานและข้อมูลประกอบการวิจัย
ยินยอม ให้ผู้วิจัยนำภาพถ่ายและวีดีโอดังกล่าวไปวิเคราะห์ผล และจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ (เท่านั้น)

2. การเผยแพร่และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Publication & PDPA)

มีความยินยอม ให้นำภาพ และเนื้อหาจากการวิจัย เผยแพร่ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชน การรักษาความเป็นส่วนตัว:

ผู้วิจัยรับรองว่าจะนำเสนอข้อมูลตามความเป็นจริง และระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์และวิชาชีพของข้าพเจ้า โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

3. การสละสิทธิ์เรียกร้อง (Waiver of Claims)

ข้าพเจ้าตกลงที่จะไม่เรียกร้องสิทธิ สิบล้ม หรือค่าตอบแทนใดๆ จากการนำสื่อและข้อมูลข้างต้นไปใช้ ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตเบื้องหน้า

ข้าพเจ้าได้อ่าน และเข้าใจข้อความในหนังสือฉบับนี้ โดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ.....ผู้ให้ความยินยอม ลงชื่อ.....ผู้วิจัย (นักศึกษามร.)

(นางสาวเบญจรัตน์ สิงหาโคตร)

(เสฏฐพงศ์ สุภาพพัฒน์)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

มหาวิทยาลัย

หนังสือแสดงความจำนงให้ความยินยอม (Informed Consent Form)
สำหรับการบันทึกภาพ วิดีโอ และข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการวิจัย (วิทยานิพนธ์)

เขียนที่ โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย

วันที่ 26 เดือน กันยายน พ.ศ. 2561

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) กมลภา กอแก้ว ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย ได้รับทราบรายละเอียดการขอเก็บข้อมูลวิจัยจาก พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ) นักศึกษาระดับรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร" และขอให้ความยินยอมแก่ผู้วิจัยในการดำเนินการดังนี้:

1. การบันทึกและใช้ข้อมูลสื่อ (Media Collection)

มีความยินยอม ให้ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (วิดีโอ) และเสียงของข้าพเจ้า ขณะปฏิบัติหน้าที่การสอน การจัดกิจกรรม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานและข้อมูลประกอบการวิจัย
ยินยอม ให้ผู้วิจัยนำภาพถ่ายและวิดีโอดังกล่าวไปวิเคราะห์ผล และจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ (เท่านั้น)

2. การเผยแพร่และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Publication & PDPA)

มีความยินยอม ให้นำภาพ และเนื้อหาจากการวิจัย เผยแพร่ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชน การรักษาความเป็นส่วนตัว:

ผู้วิจัยรับรองว่าจะนำเสนอข้อมูลตามความเป็นจริง และระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์และวิชาชีพของข้าพเจ้า โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

3. การสละสิทธิ์เรียกร้อง (Waiver of Claims)

ข้าพเจ้าตกลงที่จะไม่เรียกร้องสิทธิ สินไหม หรือค่าตอบแทนใดๆ จากการนำสื่อและข้อมูลข้างต้นไปใช้ ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตเบื้องต้น

ข้าพเจ้าได้อ่าน และเข้าใจข้อความในหนังสือฉบับนี้ โดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ..... กมลภา กอแก้ว ผู้ให้ความยินยอม ลงชื่อ..... พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน ผู้วิจัย (นักศึกษามจร.)

(นางสาวกมลภา กอแก้ว)

ลงชื่อ..... พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน พยาน

(พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน)

หนังสือแสดงความจำนงให้ความยินยอม (Informed Consent Form)
สำหรับการบันทึกภาพ วีดีโอ และข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการวิจัย (วิทยานิพนธ์)

เขียนที่ โรงเรียนจิโนรสวิทยาลัย

วันที่ 26 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) นิมิต หนึ่งจันทร์ ตำแหน่ง ครู สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา โรงเรียนจิโนรสวิทยาลัย ได้รับทราบรายละเอียดการขอเก็บข้อมูลวิจัยจาก พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒนโชติ) นักศึกษาระดับรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนจิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร และขอให้ความยินยอมแก่ผู้วิจัยในการดำเนินการดังนี้:

1. การบันทึกและใช้ข้อมูลสื่อ (Media Collection)

มีความยินยอม ให้ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (วีดีโอ) และเสียงของข้าพเจ้า ขณะปฏิบัติหน้าที่การสอน การจัดกิจกรรม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานและข้อมูลประกอบการวิจัย

ยินยอม ให้ผู้วิจัยนำภาพถ่ายและวีดีโอดังกล่าวไปวิเคราะห์ผล และจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ (เท่านั้น)

2. การเผยแพร่และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Publication & PDPA)

มีความยินยอม ให้นำภาพ และเนื้อหาจากการวิจัย เผยแพร่ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชน การรักษาความเป็นส่วนตัว:

ผู้วิจัยรับรองว่าจะนำเสนอข้อมูลตามความเป็นจริง และระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์และวิชาชีพของข้าพเจ้า โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

3. การสละสิทธิ์เรียกร้อง (Waiver of Claims)

ข้าพเจ้าตกลงที่จะไม่เรียกร้องสิทธิ์ คืนเงิน หรือค่าตอบแทนใดๆ จากการนำสื่อและข้อมูลข้างต้นไปใช้ ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตเบื้องหน้า

ข้าพเจ้าได้อ่าน และเข้าใจข้อความในหนังสือฉบับนี้ โดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ (น.ส. นิมิต หนึ่งจันทร์) ผู้ให้ความยินยอม ลงชื่อ (พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน) ผู้วิจัย (นักศึกษามจร.)

ลงชื่อ (พยาน) พยาน

หนังสือแสดงความจำนงให้ยินยอม (Informed Consent Form)
สำหรับการบันทึกภาพ วีดีโอ และข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการวิจัย (วิทยานิพนธ์)

เขียนที่ โรงเรียนจิโนรสวิทยาลัย

วันที่ ๒ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) นางวรรณ กาน์ ตำแหน่ง ครู สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา โรงเรียนจิโนรสวิทยาลัย ได้รับทราบรายละเอียดการขอเก็บข้อมูลวิจัยจาก พระศุภวัฒน์ สุภาพบุณ (พัฒนโชติ) นักศึกษาระดับรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนจิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร" และขอให้ความยินยอมแก่ผู้วิจัยในการดำเนินการดังนี้:

1. การบันทึกและใช้ข้อมูลสื่อ (Media Collection)

มีความยินยอม ให้ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (วีดีโอ) และเสียงของข้าพเจ้า ขณะปฏิบัติหน้าที่การสอน การจัดกิจกรรม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานและข้อมูลประกอบการวิจัย

ยินยอม ให้ผู้วิจัยนำภาพถ่ายและวีดีโอดังกล่าวไปวิเคราะห์ผล และจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ (เท่านั้น)

2. การเผยแพร่และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Publication & PDPA)

มีความยินยอม ให้นำภาพ และเนื้อหาจากการวิจัย เผยแพร่ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชน การรักษาความเป็นส่วนตัว:

ผู้วิจัยรับรองว่าจะนำเสนอข้อมูลตามความเป็นจริง และระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์และวิชาชีพของข้าพเจ้า โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

3. การละสิทธิเรียกร้อง (Waiver of Claims)

ข้าพเจ้าตกลงที่จะไม่เรียกร้องสิทธิ คืนเงิน หรือค่าตอบแทนใดๆ จากการนำสื่อและข้อมูลข้างต้นไปใช้ ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตเบื้องต้น

ข้าพเจ้าได้อ่าน และเข้าใจข้อความในหนังสือฉบับนี้ โดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ.....ผู้ให้ความยินยอม ลงชื่อ.....ผู้วิจัย (นักศึกษา มจร.)

(นางวรรณ กาน์)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

หนังสือแสดงความจำนงให้ความยินยอม (Informed Consent Form)
สำหรับการบันทึกภาพ วิดีโอ และข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการวิจัย (วิทยานิพนธ์)

เขียนที่ โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย

วันที่ 26 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) จิรพร อรรณพิก ตำแหน่ง ครู สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคม 7 โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย ได้รับทราบรายละเอียดการขอเก็บข้อมูลวิจัยจาก พระศุภวัฒน์ สุภวพณโน (พัฒน์โชติ) นักศึกษาระดับรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร และขอให้ความยินยอมแก่ผู้วิจัยในการดำเนินการดังนี้:

1. การบันทึกและใช้ข้อมูลสื่อ (Media Collection)

มีความยินยอม ให้ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (วิดีโอ) และเสียงของข้าพเจ้า ขณะปฏิบัติหน้าที่การสอน การจัดกิจกรรม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานและข้อมูลประกอบการวิจัย

ยินยอม ให้ผู้วิจัยนำภาพถ่ายและวิดีโอดังกล่าวไปวิเคราะห์ผล และจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ (เท่านั้น)

2. การเผยแพร่และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Publication & PDPA)

มีความยินยอม ให้นำภาพ และเนื้อหาจากการวิจัย เผยแพร่ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชน การรักษาความเป็นส่วนตัว:

ผู้วิจัยรับรองว่าจะนำเสนอข้อมูลตามความเป็นจริง และระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์และวิชาชีพของข้าพเจ้า โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

3. การสละสิทธิ์เรียกร้อง (Waiver of Claims)

ข้าพเจ้าตกลงที่จะไม่เรียกร้องสิทธิ สินไหม หรือค่าตอบแทนใดๆ จากการนำสื่อและข้อมูลข้างต้นไปใช้ ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตเบื้องหน้า

ข้าพเจ้าได้อ่าน และเข้าใจข้อความในหนังสือฉบับนี้ โดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ..... ผู้ให้ความยินยอม ลงชื่อ..... ผู้วิจัย (นักศึกษา มจร.)

ลงชื่อ..... พยาน

หนังสือแสดงความจำนงให้ความยินยอม (Informed Consent Form)
สำหรับการบันทึกภาพ วีดีโอ และข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการวิจัย (วิทยานิพนธ์)

เขียนที่ โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย

วันที่ ๑๖ เดือน ก.พ. พ.ศ. ๒๕๖๑

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) นางกนกณี รณภพ ตำแหน่ง ครู สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย ได้รับทราบรายละเอียดการขอเก็บข้อมูลวิจัยจาก พระศุภวัฒน์ สุภาพพโน (พัฒนโชติ) นักศึกษาระดับรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร" และขอให้ความยินยอมแก่ผู้วิจัยในการดำเนินการดังนี้:

1. การบันทึกและใช้ข้อมูลสื่อ (Media Collection)

มีความยินยอม ให้ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (วีดีโอ) และเสียงของข้าพเจ้า ขณะปฏิบัติหน้าที่การสอน การจัดกิจกรรม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานและข้อมูลประกอบการวิจัย

ยินยอม ให้ผู้วิจัยนำภาพถ่ายและวีดีโอดังกล่าวไปวิเคราะห์ผล และจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ (เท่านั้น)

2. การเผยแพร่และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Publication & PDPA)

มีความยินยอม ให้นำภาพ และเนื้อหาจากการวิจัย เผยแพร่ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชน การรักษาความเป็นส่วนตัว:

ผู้วิจัยรับรองว่าจะนำเสนอข้อมูลตามความเป็นจริง และระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์และวิชาชีพของข้าพเจ้า โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

3. การสละสิทธิ์เรียกร้อง (Waiver of Claims)

ข้าพเจ้าตกลงที่จะไม่เรียกร้องสิทธิ สินไหม หรือค่าตอบแทนใดๆ จากการนำสื่อและข้อมูลข้างต้นไปใช้ ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตเบื้องต้น

ข้าพเจ้าได้อ่าน และเข้าใจข้อความในหนังสือฉบับนี้ โดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานสำคัญต่อหน้าท่าน

ลงชื่อ นางกนกณี รณภพ ผู้ให้ความยินยอม ลงชื่อ กนกณี รณภพ ผู้วิจัย (นักศึกษา มจร.)

ลงชื่อ นางกนกณี รณภพ ทายาท

(นางกนกณี รณภพ)

หนังสือแสดงความจำนงให้ความยินยอม (Informed Consent Form)
สำหรับการบันทึกภาพ วีดีโอ และข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการวิจัย (วิทยานิพนธ์)

เขียนที่ โรงเรียนจิโนรสวิทยาลัย

วันที่ 26 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) กมลพร ฟูจิโน ตำแหน่ง ครู วิชาภาษาอังกฤษ สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา โรงเรียนจิโนรสวิทยาลัย ได้รับทราบรายละเอียดการขอเก็บข้อมูลวิจัยจาก พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒน์โชติ) นักศึกษาระดับรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนจิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร และขอให้ความยินยอมแก่ผู้วิจัยในการดำเนินการดังนี้:

1. การบันทึกและใช้ข้อมูลสื่อ (Media Collection)

มีความยินยอม ให้ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (วีดีโอ) และเสียงของข้าพเจ้า ขณะปฏิบัติหน้าที่การสอน การจัดกิจกรรม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานและข้อมูลประกอบการวิจัย
ยินยอม ให้ผู้วิจัยนำภาพถ่ายและวีดีโอดังกล่าวไปวิเคราะห์ผล และจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ (เท่านั้น)

2. การเผยแพร่และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Publication & PDPA)

มีความยินยอม ให้นำภาพ และเนื้อหาจากการวิจัย เผยแพร่ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชน การรักษาความเป็นส่วนตัว:

ผู้วิจัยรับรองว่าจะนำเสนอข้อมูลตามความเป็นจริง และจะไม่กระทำให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์และวิชาชีพของข้าพเจ้า โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

3. การสละสิทธิ์เรียกร้อง (Waiver of Claims)

ข้าพเจ้าตกลงที่จะไม่เรียกร้องสิทธิ สินไหม หรือค่าตอบแทนใดๆ จากการนำสื่อและข้อมูลข้างต้นไปใช้ ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตเบื้องหน้า

ข้าพเจ้าได้อ่าน และเข้าใจข้อความในหนังสือฉบับนี้ โดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ กมลพร ฟูจิโน ผู้ให้ความยินยอม ลงชื่อ พัฒน์โชติ ผู้วิจัย (นักศึกษามจร.)

(นางสาวกมลพร ฟูจิโน)

(พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน)

ลงชื่อ กมลพร ฟูจิโน พยาน

(กมลพร ฟูจิโน)

มหาวิทยาลัย

หนังสือแสดงความจำนงให้ความยินยอม (Informed Consent Form)
สำหรับการบันทึกภาพ วีดีโอ และข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการวิจัย (วิทยานิพนธ์)

เขียนที่ โรงเรียนจิโนรสวิทยาลัย

วันที่ 27 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2563

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) มินกร สัยสอน ตำแหน่ง ครูสังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย โรงเรียนจิโนรสวิทยาลัย ได้รับทราบรายละเอียดการขอเก็บข้อมูลวิจัยจาก พระศุภวัฒน์ สุภพพัฒน์ (พัฒนโชติ)
นักศึกษาระดับรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนว
พุทธ ในโรงเรียนจิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร และขอให้ความยินยอมแก่ผู้วิจัยในการดำเนินการดังนี้:

1. การบันทึกและใช้ข้อมูลสื่อ (Media Collection)

มีความยินยอม ให้ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (วีดีโอ) และเสียงของข้าพเจ้า ขณะปฏิบัติหน้าที่การสอน การจัด
กิจกรรม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานและข้อมูลประกอบการวิจัย

ยินยอม ให้ผู้วิจัยนำภาพถ่ายและวีดีโอดังกล่าวไปวิเคราะห์ผล และจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ (เท่านั้น)

2. การเผยแพร่และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Publication & PDPA)

มีความยินยอม ให้นำภาพ และเนื้อหาจากการวิจัย เผยแพร่ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชน การ
รักษาความเป็นส่วนตัว:

ผู้วิจัยรับรองว่าจะนำเสนอข้อมูลตามความเป็นจริง และระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์และวิชาชีพของข้าพเจ้า
โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

3. การสละสิทธิเรียกร้อง (Waiver of Claims)

ข้าพเจ้าตกลงที่จะไม่เรียกร้องสิทธิ สินไหม หรือค่าตอบแทนใดๆ จากการนำสื่อและข้อมูลข้างต้นไปใช้ ตามวัตถุประสงค์ทางการ
ศึกษาที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตเบื้องต้น

ข้าพเจ้าได้อ่าน และเข้าใจข้อความในหนังสือฉบับนี้ โดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็น
หลักฐานสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ.....มินกร สัยสอน.....ผู้ให้ความยินยอม ลงชื่อ.....ศุภวัฒน์ สุภพพัฒน์.....ผู้วิจัย (นักศึกษามจร.)

(นาย/นาง/นางสาว.....สัยสอน.....)

ลงชื่อ.....พยาน.....พยาน

(พยาน)

หนังสือแสดงความจำนงให้ความยินยอม (Informed Consent Form)
สำหรับการบันทึกภาพ วีดีโอ และข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการวิจัย (วิทยานิพนธ์)

เขียนที่ โรงเรียนชินโรสวิทยาลัย

วันที่ ๒๖ เดือน ก.พ. พ.ศ. ๒๕๖๓

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) ทนกลภรณ์ อมกมล ตำแหน่ง ครู สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมฯ โรงเรียนชินโรสวิทยาลัย ได้รับทราบรายละเอียดการขอเก็บข้อมูลวิจัยจาก พระศุภวัฒน์ สุภวฒโน (พัฒน์โชติ) นักศึกษาระดับรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ ในโรงเรียนชินโรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร และขอให้ความยินยอมแก่ผู้วิจัยในการดำเนินการดังนี้:

1. การบันทึกและใช้ข้อมูลสื่อ (Media Collection)

มีความยินยอม ให้ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (วีดีโอ) และเสียงของข้าพเจ้า ขณะปฏิบัติหน้าที่การสอน การจัดกิจกรรม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานและข้อมูลประกอบการวิจัย

ยินยอม ให้ผู้วิจัยนำภาพถ่ายและวีดีโอดังกล่าวไปวิเคราะห์ผล และจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ (เท่านั้น)

2. การเผยแพร่และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Publication & PDPA)

มีความยินยอม ให้นำภาพ และเนื้อหาจากการวิจัย เผยแพร่ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชน การรักษาความเป็นส่วนตัว:

ผู้วิจัยรับรองว่าจะนำเสนอข้อมูลตามความเป็นจริง และระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์และวิชาชีพของข้าพเจ้า โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

3. การสละสิทธิ์เรียกร้อง (Waiver of Claims)

ข้าพเจ้าตกลงที่จะไม่เรียกร้องสิทธิ สิ้นไหม หรือค่าตอบแทนใดๆ จากการนำสื่อและข้อมูลข้างต้นไปใช้ ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตเบื้องหน้า

ข้าพเจ้าได้อ่าน และเข้าใจข้อความในหนังสือฉบับนี้ โดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ ทนกลภรณ์ อมกมล ผู้ให้ความยินยอม ลงชื่อ พระศุภวัฒน์ สุภวฒโน ผู้วิจัย (นักศึกษามจร.)

(ทนกลภรณ์ อมกมล)

(พระศุภวัฒน์ สุภวฒโน)

ลงชื่อ [ลายเซ็น] พยาน

([ลายเซ็น])

หนังสือแสดงความจำนงให้ความยินยอม (Informed Consent Form)
สำหรับการบันทึกภาพ วีดีโอ และข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการวิจัย (วิทยานิพนธ์)

เขียนที่ โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย

วันที่ 26 เดือน ก.พ. พ.ศ. 2569

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) สุนทรี มณีวงศ์ ตำแหน่ง ครู สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา 1 โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย ได้รับทราบรายละเอียดการขอเก็บข้อมูลวิจัยจาก พระศุภวัฒน์ สุภวัฒน์ (พัฒนโชติ) นักศึกษาระดับรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามแนวพุทธ" ในโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร และขอให้ความยินยอมแก่ผู้วิจัยในการดำเนินการดังนี้:

1. การบันทึกและใช้ข้อมูลสื่อ (Media Collection)

มีความยินยอม ให้ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (วีดีโอ) และเสียงของข้าพเจ้า ขณะปฏิบัติหน้าที่การสอน การจัดกิจกรรม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นหลักฐานและข้อมูลประกอบการวิจัย

ยินยอม ให้ผู้วิจัยนำภาพถ่ายและวีดีโอดังกล่าวไปวิเคราะห์ผล และจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ (เท่านั้น)

2. การเผยแพร่และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Publication & PDPA)

มีความยินยอม ให้นำภาพ และเนื้อหาจากการวิจัย เผยแพร่ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชน การรักษาความเป็นส่วนตัว:

ผู้วิจัยรับรองว่าจะนำเสนอข้อมูลตามความเป็นจริง และระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์และวิชาชีพของข้าพเจ้า โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

3. การสละสิทธิเรียกร้อง (Waiver of Claims)

ข้าพเจ้าตกลงที่จะไม่เรียกร้องสิทธิ สินไหม หรือค่าตอบแทนใดๆ จากการนำสื่อและข้อมูลข้างต้นไปใช้ ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตเบื้องต้น

ข้าพเจ้าได้อ่าน และเข้าใจข้อความในหนังสือฉบับนี้ โดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ..... ผู้ให้ความยินยอม ลงชื่อ..... ผู้วิจัย (นักศึกษา มจร.)

(นางสาวสุนทรี มณีวงศ์)

(พระศุภวัฒน์ สุภวัฒน์)

ลงชื่อ..... พยาน

(นางสาวสุนทรี มณีวงศ์)

ภาคผนวก ซ
ภาพการสัมภาษณ์

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ พระศุภวัฒน์ สุภวฑฒโน (พัฒน์โชติ)

วัน เดือน ปี เกิด 28 เมษายน 2538

สถานที่เกิด -

ประวัติการศึกษา : พ.ศ.2560 มัธยมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
: พ.ศ.2567 รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (รป.บ) คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน 3 ถนนอิสรภาพ ซอยอิสรภาพ 35 วัดชีโนรสาราม วรวิหาร
แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

ผลงานตีพิมพ์ -

รางวัลที่ได้รับ -

